

Het Speelveld in Kaart

Programma Landelijk Gebied
Fase 1, verkenning

Juni 2023

Open Kaart
co-creatie van de leefomgeving

Colofon

Opdrachtgever Programma Landelijk Gebied
Gemeente Voorst

Contactpersoon
Paulien Dekker
p.dekker@voorst.nl

Verkenning van het speelveld
Open Kaart
i.s.m. Peter Veldt (GIS-kaarten)

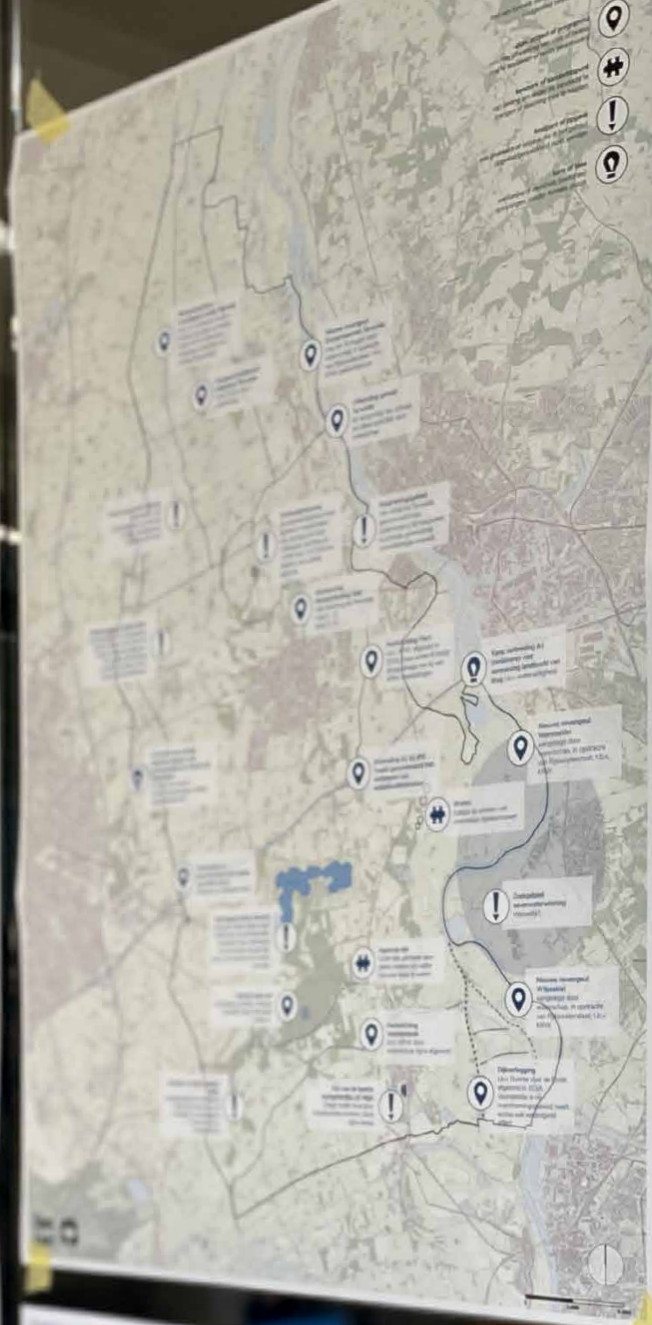
Contactpersoon
Hanneke Stenfert
hanneke@deopenkaart.nl

Open Kaart
co-creatie van de leefomgeving

Juni 2023

Inhoud

<i>Inleiding</i>	
Het speelveld in kaart	5
<i>Opgave 1</i>	
De toekomst van de landbouw	9
<i>Opgave 2</i>	
Water en bodem sturend	17
<i>Opgave 3</i>	
Ruimtelijke positionering van het Voorster middengebied	25
<i>Opgave 4</i>	
Ruimte voor duurzame energie	33
<i>Opgave 5</i>	
Landschappelijke, ecologische structuren	39
<i>Opgave 6</i>	
De recreatieve positionering van Voorst	49
<i>Opgave 7</i>	
De ontwikkeling van dorpen en erven	55
<i>Vervolgstappen</i>	
Op zoek naar toekomstperspectief	61
<i>Bijlagen</i>	
Aanvullende kaarten	63

Overstromingsdiepte
 middelgrote kans (2050)
 Klimateffectatlas

Wat is de kans op overstroming in 2050? Hoe vaak zal de waterstand 1 meter of meer boven de maaiveldhoogte komen? Hoe vaak zal de waterstand 2 meter of meer boven de maaiveldhoogte komen?

Het Speelveld in Kaart

Het landelijk gebied, met van oorsprong diverse agrarische activiteit, landgoederen en kleinschalige dorpskernen, is een zeer belangrijke drager van de identiteit van gemeente Voorst. Er komt veel af op dit landelijk gebied. Het platteland is dé plek waar grote maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie en de landbouwtransitie vorm moeten krijgen. Tegelijkertijd wordt naar het buitengebied gekeken in de zoektocht naar ruimte voor energieopwekking, woningbouw, toenemende recreatie en mobiliteit. In gemeente Voorst, landelijk gebied tussen de steden Deventer, Apeldoorn en Zutphen, zijn deze opgaven heel concreet voelbaar.

Met de ontwikkeling van een Programma Landelijk Gebied neemt gemeente Voorst het heft in handen om bewuste keuzes te maken over hoe de ruimtelijke toekomst van het landelijk gebied in Voorst eruit zou moeten zien.

Uitdagingen voor gemeente Voorst

Gemeente Voorst streeft naar een balans in agrarische bedrijvigheid, ecologische kwaliteiten, leefbaarheid, goede verbindingen naar de steden en de identiteit van de afzonderlijke dorpen en buurtschappen. Maar deze balans staat onder druk. Zo bestaat het risico dat de kwaliteit van ons diverse landschap verloren gaat aan woningbouw, bedrijventerreinen of mobiliteit. Of dat een toekomstperspectief voor agrariërs concurreert met de productie van duurzame energie. In het Programma Landelijk Gebied worden de uitdagingen voor het buitengebied bij elkaar gebracht.

Noodzaak voor een integrale blik

Een toekomstbestendig landelijk gebied ontstaat namelijk niet door enkel afzonderlijk naar de opgaven te kijken. Dit wordt onderstreept in de kamerbrief (17 mei 2022) waarin minister De Jonge het fundament voor (her)introdactie van) nationaal ruimtelijk beleid uit de doeken doet. De brief duidt het belang van een integrale aanpak, met aandacht voor de samenhang tussen o.a. bodem, water(systeem), landschap en landgebruik.

Het rijk neemt de komende jaren een sterkere rol in deze integrale aanpak in de vorm van ruim 20 nationale programma's. Eén van deze programma's is het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Sturende principes zijn meervoudig ruimtegebruik, het centraal stellen van gebiedskenmerken, en het voorkomen van afwenteling van problemen op andere gebieden of toekomstige generaties. De provincies krijgen een sleutelrol in het vertalen van het beleid in ruimtelijke keuzes, ook voor het landelijke gebied. Vervolgens zijn regio's en gemeentes weer aan zet om deze ruimtelijke keuzes te vertalen naar lokaal maatwerk.

Hoe ziet de toekomst van ons landelijk gebied eruit? Ter voorbereiding op het beantwoorden van deze vraag, is het speelveld van het Voorster buitengebied in kaart gebracht. Wat is er, wat speelt er en wat is nodig voor de toekomst?

Dit document vat de verkenning van het speelveld samen in 7 hoofdpogaven voor het landelijk gebied van Voorst. Deze verkenning vormt het startpunt voor het organiseren van een breed gesprek met inwoners van Voorst over de toekomst van het buitengebied.

Uitwerking van Ruimtelijke Toekomstvisie

Gemeente Voorst neemt hierin met de ontwikkeling van een lokaal Programma Landelijk Gebied een proactieve rol. Met het Programma geven we de ambities uit de [Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst](#), die is vastgesteld door de raad, concreet vorm. De ruimtelijke waarden die in deze visie zijn benoemd, vormen het uitgangspunt daarbij. Deze waarden betreffen het groene karakter, de rust, de ruimte, bijzondere cultuurhistorie en afwisselende landschappen, grotendeels beheerd door agrariërs. Ook zijn de dorpschaal van de kernen en de krachtige sociale samenhang kenmerkend en van waarde voor gemeente Voorst.

In gesprek met boeren, bewoners en andere betrokkenen

De ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied kan niet zonder de inbreng van belanghebbenden. Grondeigenaren zoals boeren, landgoedeigenaren en bewoners zijn immers de dragers van ons buitengebied, nu én in de toekomst. De gemeente maakt dit Programma dan ook in gesprek met betrokkenen in het Voorster buitengebied. Ook de raad is onderdeel van deze betrokkenen; gedurende het proces wordt de raad regelmatig geïnformeerd, maar ook gevraagd om feedback, omdat de raad het Programma uiteindelijk zal vaststellen.

De betrokkenheid van belanghebbenden is belangrijk, omdat we streven naar een Programma Landelijk Gebied dat uitnodigt en activeert om de komende jaren mee te werken aan een toekomstbestendig buitengebied. Ons richtpunt is daarmee niet het opleveren van een mooi document, maar handelingsperspectief voor daarna.

Leidraad bij het afwegen van (soms strijdige) belangen

De inzet van het Programma Landelijk Gebied is om belangen te combineren waar dat kan en heldere keuzes te maken waar dat moet. We doen dit door het Programma te vatten in een visie op het buitengebied, met daarin navolgbare keuzes. Daarnaast werken we nadrukkelijk ook aan instrumenten die helpen bij belangenafwegingen bij toekomstige initiatieven. Tot slot maken we een uitvoeringsagenda die richting geeft aan de manier waarop we met deze visie aan de slag gaan. We richten ons met het Programma op de langere termijn (2050).

Ter verkenning van de opgaven en ter voorbereiding op de gezamenlijke ontwikkeling van een Programma Landelijk Gebied, is als eerste stap het speelveld van het Voorster buitengebied in kaart gebracht.

Stap 1: Het speelveld in kaart

Ter verkenning van de opgaven voor het Voorster platteland en ter voorbereiding op de gezamenlijke ontwikkeling van een Programma Landelijk Gebied, is als eerste stap het speelveld in kaart gebracht. We starten immers niet bij nul. Er wordt al gewerkt aan

diverse thema's en er zijn al allerlei initiatieven in het buitengebied, zowel vanuit de gemeente als vanuit andere organisaties en inwoners. Met het in kaart brengen van het speelveld, hebben we in beeld wat er al is en wat er speelt.

Input uit 50 interviews

Het speelveld is verbeeld in diverse kaarten. Deze kaarten zijn gemaakt op basis van beschikbare data en (beleids)documenten. Deze kaarten zijn óók gemaakt op basis van zo'n 50 verkennende gesprekken met verschillende doelgroepen relevant voor het Voorster landelijk gebied. We spraken met bewoners en (agrarisch) ondernemers; de dorpsbelangenverenigingen; publieke partners zoals buurgemeentes, provincie en waterschap; experts op het gebied van o.a. ecologie, landschap en landbouw; en diverse medewerkers van gemeente Voorst zelf.

Resultaat: 7 hoofdopgaven voor gemeente Voorst

De verkenning van het speelveld is gestart vanuit diverse thema's, waaronder landbouw, water en bodem, landschap en natuur, cultuurhistorie, recreatie, wonen, werken, infrastructuur, duurzame energie en lokaal initiatief. Wanneer we de verschillende thematische kaarten stapelen en door de oogharen naar de uitdagingen voor het Voorster grondgebied kijken, zien we 7 hoofdopgaven voor het Voorster buitengebied. We delen de resultaten van de verkenning van het speelveld dan ook aan de hand van deze 7 opgaven. De opgaven worden hierna stuk voor stuk toegelicht (de volgorde is willekeurig en geeft geen prioriteit in opgaven aan).

De resultaten van de verkenning van het speelveld zijn gevat in 7 hoofdopgaven.
Deze hoofdopgaven vormen het startpunt van de gezamenlijke zoektocht naar
toekomstperspectief voor het landelijk gebied van Voorst.

Startpunt voor gesprek

De 7 opgaven vormen het startpunt voor gesprekken over de toekomst, met belanghebbenden uit het landelijk gebied. De opgaven zijn nadrukkelijk een startpunt; ze zijn niet in beton gegoten. In de gesprekken die volgen, zullen de opgaven aangevuld en aangescherpt worden.

Participatieplan

Hoe de gesprekken met belanghebbenden in de volgende fases worden vormgegeven, is uitgewerkt in een participatieplan dat ter vaststelling wordt voorgelegd aan de raad. Ook dit participatieplan is tot stand gekomen met de inbreng van geïnterviewden, met name de dorpsbelangenverenigingen. 'Het Speelveld in Kaart' (1) vormt samen met het participatieplan (2) het resultaat van de verkennende, voorbereidende eerste fase in de ontwikkeling van een Programma Landelijk Gebied voor Voorst.

Opgave 1

Hoe ziet de toekomst van de landbouw in Voorst eruit?

Dé vraag die velen in het buitengebied bezig houdt. De toekomst van de landbouw gaat over meer dan stikstof. Het gaat over een integraal, volhoudbaar toekomstperspectief, waar ook biodiversiteit en waterkwaliteit bijvoorbeeld onderdeel van zijn. Hoe ziet dit perspectief eruit?

Antwoorden zijn (deels) afhankelijk van keuzes die worden gemaakt door rijk en provincie. Tegelijkertijd is het voor Voorst, een gemeente die grotendeels uit agrarisch gebied bestaat, noodzakelijk de ruimte van invloed die er is, te kennen en te benutten. Wat is die ruimte?

Startpakket met nationale ruimtelijk opgaven naar provincies

Het rijk werkt toe naar een nieuwe nota ruimte in 2024. In deze nota worden opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur samengebracht. Hiermee neemt het rijk regie in de ruimtelijk inpassing van de verschillende opgaven, die allemaal om (schaarse) ruimte vragen.

Het rijk heeft de verschillende opgaven in meer dan 20 nationale programma's ondergebracht. Eén van deze programma's is het [Nationaal Programma Landelijk Gebied \(NPLG\)](#). In december 2022 heeft het rijk de provincies de opdracht gegeven om de opgaven uit het NPLG voor de periode tot 2030 en met een doorkijk naar 2050 ruimtelijk te vertalen, in te passen en te combineren met de provinciale opgaven.

Input vanuit provincie Gelderland en regio Stedendriehoek

De provincie Gelderland pakt deze opdracht op door 7 regioarrangementen te maken. Een regioarrangement is een afspraken document over beleid, uitvoering en rollen per

Speelveld Landbouw

ambitie
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie

plan, project of programma
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd

kenmerk of aandachtspunt
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden

knelpunt of opgave
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden

kans of idee
wettelijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

cluster intensieve veehouderij

Stikstofreductie
Wat betekent dat voor gemeente Voorst en voor de landbouw? Is nog veel onduidelijkheid over

Bodem en water sturend
Wat betekent dat voor gemeente Voorst en voor de landbouw? Wat zijn dan geschikte gronden? Welke gronden eventueel minder geschikt?

Keukentafelgesprekken
met boeren in Voorst, Onlangs afgerond. Wat leren we hiervan voor het PLG?

cluster intensieve veehouderij

Meerdere functies, druk is voelbaar
niet één sector dominant hier, boeren zitten (krapper) tussen andere functies. Zijn er koppelkansen?

Gebiedsproces Wilpse Klei
Doel was o.a. om het gebied tussen zomerdijk en IJssel te extensiveren

Biogas
Nu loopt project t.b.v. het produceren van biogas. Zou mooi zijn te verbreden naar toekomstperspectief landbouw in brede zin.

In Wilp draait een pantry
plaatsing meer pantry's met korte keten producten in de gemeente?

Gronden landgoederen
kansrijk voor extensiveren landbouw?

'Rondje Bussloo'
Project gefinancierd vanuit Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Samenwerking boeren, horeca, activiteiten, fietsroutes, 'smulroute'.

Superdieboer
boeren waar je lokale boodschappen kunt doen (korte keten)

Gebiedsproces landgoed Beekzicht
t.b.v. tegengaan verdroging en ontwikkeling natuurinclusieve landbouw, project op initiatief van boeren/ landgoed.

Agrarische activiteiten met enige beperkingen
t.b.v. natuur

Land van ons Empe
coöperatie t.b.v. herstel biodiversiteit, met o.a. Initiatief in Empe

Lampenbroek
Uitbreiding natuurgebied, gronden aangekocht van boeren

regio. Het regioarrangement wordt gevoed vanuit zowel het [Ruimtelijk Perspectief Gelderland](#) (RPG) als het Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG), dat de komende tijd gemaakt wordt. Het GPLG wordt weer gevoed vanuit het NPLG, de [Regionale Energiestrategie](#) (RES) en de Gelderse Verstedelijkings- en woonopgave. Ook bouwt het GPLG voort op de [Uitvoeringsagenda Gelderse Maatregelen Stikstof 2021-2025](#).

In juni moet de provincie Gelderland de eerste versie van het GPLG delen. Het GPLG zal leiden tot randvoorwaarden voor het Voorster Programma Landelijk Gebied, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof.

De agrarische sector in gemeente Voorst

Gemeente Voorst kent zo'n 250 veehouders en daarnaast zo'n 75 akkerbouwers, kwekers en telers, zie kaarten op de volgende pagina's. In het noorden van Nijbroek en ten oosten van De Vecht zitten kleine clusters van meer intensieve veeteelt. Op de kaart die de locatie van veehouders in Voorst toont, is daarnaast te zien dat er rondom Wilp Achterhoek relatief veel veehouders bij elkaar zitten. Op de kaart waarop akkerbouw is Voorst te zien is, valt op dat de aanwezige plantentelers zich vooral in het middengebied van Voorst bevinden, tussen Deventer en Twello en nabij Teuge, bij de grens met gemeente Apeldoorn.

Geschikte landbouwgronden?

De plekken waar de IJssel met regelmaat overstroemde, zijn van oorsprong vruchtbare landbouwgronden. Voorst bestaat dan ook -in vergelijking met de zandgronden op de Veluwe en verder naar het oosten- uit relatief goede landbouwgrond. Tegelijkertijd is het reguliere landbouwkundige gebruik van deze gronden op sommige plekken potentieel problematisch door uitspoeling van nitraat naar grond- en oppervlaktewater, door de snelle afvoer van water in droogtegevoelige gebieden of door andere effecten op onze waterhuishouding en waterkwaliteit. Nader onderzoek naar de landbouwkundige waarde van de Voorster grondgebieden is noodzakelijk voor de volgende fases. De [methode van Martha Bakker](#) (Wageningen Universiteit) kan hierbij helpend zijn. In 8 stappen brengt deze methode in kaart welke gronden geschikt zijn voor meer traditionele landbouw en waar meer extensieve vormen van landbouw wenselijk zijn.

“We moeten keuzes maken: waar blijft ruimte voor en wat gaan we niet meer doen? Dit zijn soms pijnlijke keuzes, maar duidelijkheid is beter dan onzekerheid.” (uit: interview)

Stikstof in gemeente Voorst

Omdat gemeente Voorst nabij natuurgebied De Veluwe ligt, zullen er naar verwachting ook in gemeente Voorst boeren zijn die als 'piekbelasters' geduid zullen worden op het

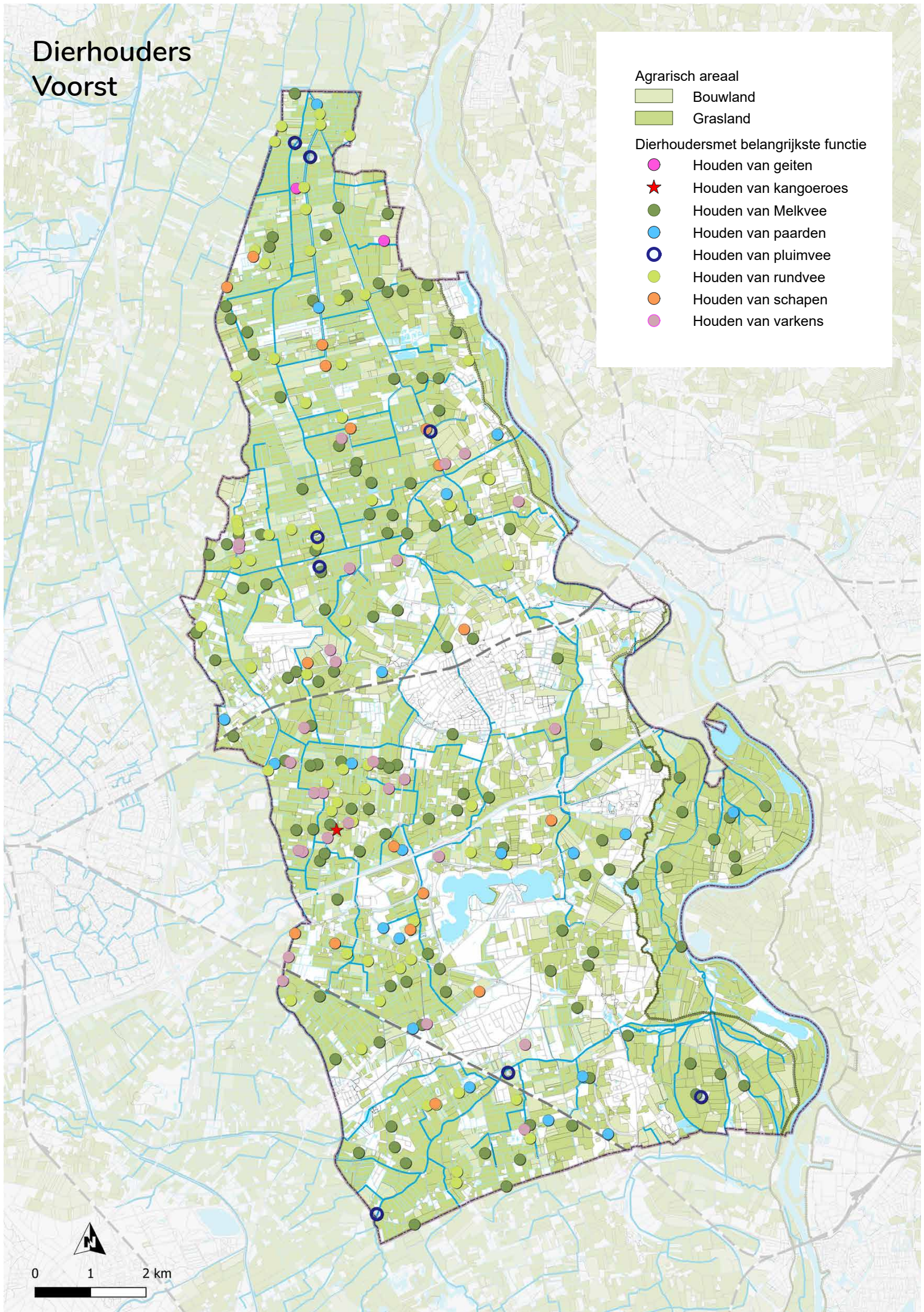
Dierhouders Voorst

Agrarisch areaal

- Bouwland
- Grasland

Dierhoudersmet belangrijkste functie

- Houden van geiten
- Houden van kangoeroes
- Houden van Melkvee
- Houden van paarden
- Houden van pluimvee
- Houden van rundvee
- Houden van schapen
- Houden van varkens

0 1 2 km

gebied van stikstof. Mogelijk komt een deel van de boeren daarom in aanmerking voor de uitkoopregeling die provincie en rijk momenteel uitwerken. Of deze verwachting klopt, moet de komende maanden duidelijk worden.

Hoe kan gemeente Voorst bijdragen aan perspectief voor de landbouw?

De toekomst van de landbouw in Voorst is deels afhankelijk van wat op nationaal en provinciaal niveau besloten wordt, maar de gemeente wil nadrukkelijk ook zélf regie nemen om bij te dragen aan perspectief voor de agrarische sector. Onderdeel van het Programma Landelijk Gebied is het ontdekken hoe de gemeente hieraan kan bijdragen. We zoeken hier een antwoord op o.a. in gesprek met boeren.

“Gemeente Voorst wil er graag voor haar boeren zijn. Maar wat betekent dat?
Hoe kan de gemeente van betekenis zijn?” (uit: interview)

Voortbouwen op keukentafelgesprekken

We bouwen met dit gesprek voort op de keukentafelgesprekken die gemeente Voorst met een groot aantal boeren uit de gemeente voerde. Inzichten en adviezen uit deze gesprekken nemen we mee in de uitwerking van het Programma Landelijk Gebied.

“Schrijf geen oplossingen voor, maar stel heldere doelstellingen vast. Laat elke boer hier op eigen wijze aan bijdragen.” (uit: interview)

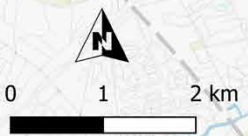
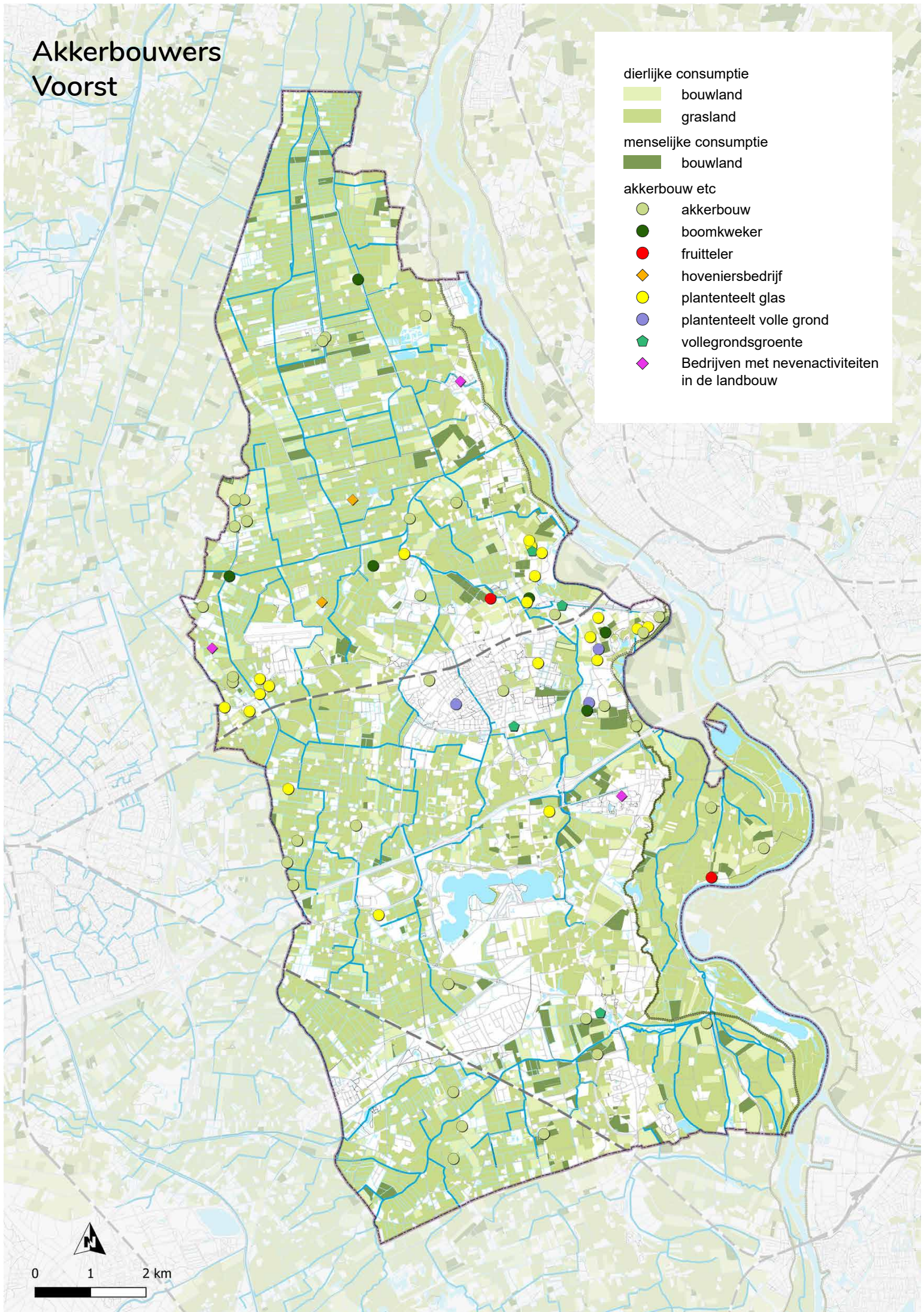

Heldere doelstellingen (geen oplossingen)

In de verkenning van het speelveld komt onzekerheid over toekomstige maatregelen als belangrijkste knelpunt in de agrarische sector naar voren. Enkele geïnterviewden pleiten daarom voor het stellen van heldere doelen. Doelen, geen oplossingen. Door doelen te formuleren in plaats van oplossingen, krijgen boeren de ruimte op eigen wijze aan deze doelstellingen bij te dragen. Elke boer is immers anders, heeft eigen mogelijkheden en eigen ambities. Doelen geven duidelijkheid én prikkelen het ondernemerschap van de agrarische sector.

Akkerbouwers Voorst

- dierlijke consumptie
 - bouwland
 - grasland
- menselijke consumptie
 - bouwland
- akkerbouw etc
 - akkerbouw
 - boomkweker
 - fruitteler
 - hoveniersbedrijf
 - plantenteelt glas
 - plantenteelt volle grond
 - vollegrondsgroente
 - Bedrijven met nevenactiviteiten in de landbouw

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Wat zijn de consequenties van nationaal en provinciaal beleid voor de agrarische sector in Voorst?
- Wat is de kwaliteit van de landbouwgronden in gemeente Voorst en wat is de verwachte toekomstige waarde, rekening houdend met bijvoorbeeld klimaatverandering? Welke gronden blijven bijzonder geschikt voor landbouw, op welke gronden wordt het wellicht lastiger?
- Is het wenselijk om gebieden expliciet aan te wijzen voor (bepaalde typen) landbouw of juist een mix van functies?
- Welke toekomst zien we voor de intensieve veehouderij in Voorst?
- Welke ruimte is er voor alternatieve bedrijfsmodellen en teelten, zoals eiwitteelt of de teelt van biobased bouwmaterialen?
- Zien we ruimte voor high tech innovatieve landbouw?
- Kan de gemeente heldere doelstellingen formuleren voor landbouw in combinatie met water, bodem, landschap en natuur? Welke doelstellingen zijn dat? En hoe verschillen die (indien nodig) voor de verschillende deelgebieden in Voorst?
- Op welke manieren kunnen boeren bijdragen aan (andere) maatschappelijke opgaven, waarmee ze hun bedrijfsmodel kunnen verrijken? Wat is passend en haalbaar op verschillende plekken in gemeente Voorst? Zien we bijvoorbeeld een rol voor de landbouw in de energietransitie?
- Willen we inzetten op gebiedsprocessen, ruilverkaveling 2.0?
- We hebben het nu vaak over de bestemming natuur óf landbouw. Wat kan de gemeente betekenen in het stimuleren van tussenvormen, waar aan natuurdoelen wordt gewerkt én landbouw mogelijk is?
- Welke ideeën en initiatieven zijn er al op het gebied van de landbouwtransitie? In welke gebieden zijn al diverse plannen, waar juist nog niet?
- Kunnen we daarnaast een beter beeld krijgen van boeren die van plan zijn hun bedrijf te stoppen? Hoeveel zijn dit er en waar zitten deze bedrijven? Hoe gaan we om met vrijkomende gronden en erven?
- Op welke manier kan gemeente Voorst bijdragen aan volhoudbaar toekomstperspectief voor de landbouw? Wat ervaren boeren als hulp, wat hebben ze nodig en wat kan de gemeente daar wel/niet in betekenen?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden m.b.t. bodem, watersysteem en grondgebruik.

Opgave 2

Wat vraagt het bodem- en watersysteem van de toekomst van Voorst?

De kenmerken van watersysteem en bodem dienen leidend te zijn bij toekomstige (ruimtelijke) ontwikkelingen: dit is het nieuwe adagium, meegegeven vanuit het kabinet.

Wat betekent het voor Voorst om water en bodem sturend te maken? Wat betekent het bijvoorbeeld voor toekomstige drinkwaterwinning en klimaatadaptatie?

Water en bodem sturend

Het kabinet wil bij de inrichting van Nederland meer rekening houden met water en bodem, zodat we ook de komende decennia voldoende, schoon water en een gezonde bodem behouden. Waar voorheen vrijwel alles maakbaar leek in ons land, is nu noodzakelijk om meer rekening te houden met de grenzen van het bodem- en watersysteem.

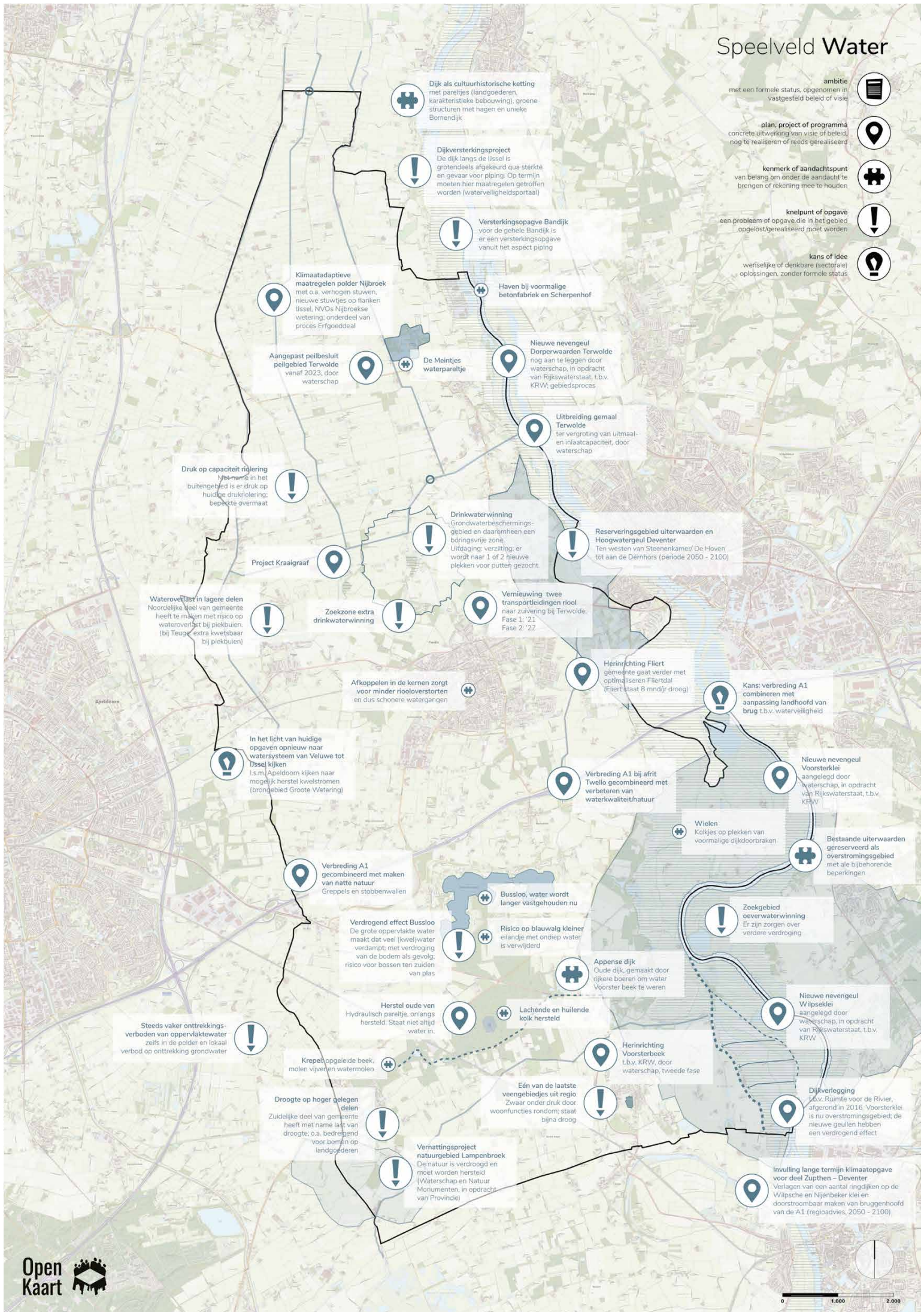
Wat dit betekent, vat het rijk samen in enkele uitgangspunten:

- Niet afwentelen op toekomstige generaties, andere gebieden of functies, of van privaat naar publiek
- Meer rekening houden met extremen (in regenval en droogte bijvoorbeeld)
- In samenhang omgaan met wateroverlast, droogte en de bodem (niet alleen maar afvoeren, maar de sponswerking van de bodem versterken om water ook vast te houden bij droogte)
- Meerlaagsveiligheid (niet alleen focussen op hogere dijken, breder kijken)
- Minder afdekken en vergraven, niet meer verontreinigen van de bodem
- Integrale aanpak in de leefomgeving; opgaven oppakken in samenhang met andere opgaven zoals woningbouw en landbouwtransitie

Gemaal Terwolde aan de Bandijk, hier wordt water afgevoerd, maar kan ook water vanuit de IJssel ingelaten worden.

Foto: Rufus de Vries

Speelveld Water

- ambitie**
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie
- plan, project of programma**
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd
- kenmerk of aandachtspunt**
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden
- knelpunt of opgave**
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden
- kans of idee**
wettelijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

Dijk als cultuurhistorische ketting
met pareltjes (landgoederen, karakteristieke bebouwing), groene structuren met hagen en unieke Bomendijk

Dijkversterkingsproject
De dijk langs de IJssel is grotendeels afgekeurd qua sterkte en gevaar voor piping. Op termijn moeten hier maatregelen getroffen worden (waterveiligheidsportaal)

Versterkingsopgave Bandijk
voor de gehele Bandijk is er een versterkingsopgave vanuit het aspect piping

Klimaatadaptieve maatregelen polder Nijbroek
met o.a. verhogen stuwen, nieuwe stuwtjes op flanken IJssel, NVO's Nijbroekse wetering, onderdeel van proces Erfgoeddeed

Haven bij voormalige betonfabriek en Scherpenhof

Aangepast peilbesluit peilgebied Terwolde
vanaf 2023, door waterschap

De Meintjes waterpareltje

Nieuwe nevengeul Dorperwaarden Terwolde
nog aan te leggen door waterschap, in opdracht van Rijkswaterstaat, t.b.v. KRW, gebiedsproces

Uitbreiding gemaal Terwolde
ter vergroting van uitlaat- en inlaatcapaciteit, door waterschap

Druk op capaciteit riolering
Middelen in het buitengebied is er druk op huidige drukriolering; beperkte overmaat

Project Kraaigraaf

Drinkwaterwinning
Grondwaterbeschermingsgebied en daaromheen een boringvrije zone. Uitgating; verzilting; er wordt naar 1 of 2 nieuwe plekken voor putten gezocht.

Reserveringsgebied uiterwaarden en Hoogwatergeul Deventer
Ten westen van Steenkamer/ De Hoven tot aan de Deirhous (periode 2050 - 2100)

Wateroverlast in lagere delen Noordelijke deel van gemeente
heeft te maken met risico op wateroverlast bij piekbuien. (bij Teuge extra kwetsbaar bij piekbuien)

Zoekzone extra drinkwaterwinning

Vernieuwing twee transportleidingen riool naar zuivering bij Terwolde.
Fase 1: '21
Fase 2: '27

Afkoppelen in de kernen zorgt voor minder riooloverstorten en dus schonere watergangen

Herinrichting Fliert
gemeente gaat verder met optimaliseren Fliertdal (Fliert staat 8 mnd/jr droog)

Kans: verbreding A1 combineren met aanpassing landhoofd van brug t.b.v. waterveiligheid

In het licht van huidige opgaven opnieuw naar watersysteem van Veluwe tot IJssel kijken
i.s.m. Apeldoorn kijken naar mogelijk herstel kwelstromen (brongebied Grootse Wetering)

Nieuwe nevengeul Voorsterklei
aangelegd door waterschap, in opdracht van Rijkswaterstaat, t.b.v. KRW

Verbreding A1 gecombineerd met maken van natte natuur
Greppels en stobbenwallen

Verbreding A1 bij afrit Twello gecombineerd met verbeteren van waterkwaliteit/natuur

Wielen
Kolkjes op plekken van voormalige dijkdoorbraken

Bestaande uiterwaarden gereserveerd als overstromingsgebied met alle bijbehorende beperkingen

Verdrogend effect Bussloot
De grote oppervlakte water maakt dat veel (kwel)water verdampst, met verdroging van de bodem als gevolg; risico voor bossen ten zuiden van plas

Bussloot, water wordt langer vastgehouden nu

Risico op blauwalg kleiner eilandje met ondiep water is verwijderd

Appense dijk
Oude dijk, gemaakt door zijkere boeren om water Voorster beek te weren

Zoekgebied overwaterwinning
Er zijn zorgen over verdere verdroging

Steeds vaker onttrekkingsverboden van oppervlaktewater zelfs in de polder en lokaal verbod op onttrekking grondwater

Herstel oude ven
Hydraulisch pareltje, onlangs hersteld. Staat niet altijd water in.

Lachende en huilende kolk hersteld

Herinrichting Voorsterbeek
t.b.v. KRW, door waterschap, tweede fase

Nieuwe nevengeul Wilpskelei
aangelegd door waterschap, in opdracht van Rijkswaterstaat, t.b.v. KRW

Krepeel opgeleide beek
molen vijven watermolens

Eén van de laatste veengebiedjes uit regio
Zwaar onder druk door woonfuncties rondom, staat bijna droog

Dijkverlegging
t.b.v. Ruimte voor de Rivier, afgerond in 2016. Voorsterklei is nu overstromingsgebied; de nieuwe geulen hebben een verdrogend effect

Droogte op hoger gelegen delen
Zuidelijke deel van gemeente heeft met name last van droogte; o.a. bedreigend voor bomen op landgoederen

Vernattingsproject natuurgebied Lampenbroek
De natuur is verdroogd en moet worden hersteld (Waterschap en Natuur Monumenten, in opdracht van Provincie)

Invulling lange termijn klimaatopgave voor deel Zutphen - Deventer
Verlagen van een aantal ringdijken op de Wilpsche en Nijenbeker klei en doorstroombaar maken van bruggenhoofd van de A1 (regioadvies, 2050 - 2100)

De noodzaak om meer naar de grenzen van water- en bodemsysteem te kijken, komt voort uit verschillende uitdagingen waar we de komende jaren voor staan op het gebied van water en bodem. Zo zorgt klimaatverandering voor meer risico op wateroverlast en droogte. Daarnaast slinken de zoetwatervoorraden, waarmee het voorzien in voldoende drinkwater onder druk staat.

Het bodem- en watersysteem in Voorst

Deze opgaven spelen ook in Voorst. Voorst kenmerkt zich als overgangsgedebied van Veluwe naar IJssel. Dit is te zien op de hoogtekkaart en ook in de verschillende bodem- en landschapstypen, zie kaarten op volgende pagina's. Het zuidwestelijke deel van Voorst bestaat uit hoger gelegen zandgronden. Zowel richting het noorden als het oosten wordt het gebied lager. Polder Nijbroek -dat 'nieuw drassig land' betekent- is het laagste en daarmee van oorsprong natste deel van de gemeente. Zowel in grote delen van de uiterwaarden als in polder Nijbroek bestaat de bodem uit klei.

Het watersysteem kent een duidelijk scheiding. In het zuidelijke deel lopen watergangen zoals de Voorster Beek van Veluwe naar IJssel; van west naar oost. In het noordelijke deel van de gemeente lopen watergangen juist van zuid naar noord. De weteringen stromen parallel aan de IJssel; het afgevoerde water gaat (pas) bij Wapenveld de IJssel in. Een belangrijk verschil tussen deze twee watersystemen, is dat het in het noordelijke deel mogelijk is water vanuit de IJssel in te laten bij droogte en in het zuidelijke deel niet. In het zuidelijke deel geldt: weg is weg. In het noordelijke deel is er juist de optie om via gemaal Terwolde en het Toevoerkanaal water in de weteringen te laten bij droogte. Deze inlaatcapaciteit wordt -net als de capaciteit om water de polder uit te pompen- de komende tijd vergroot; gemaal Terwolde wordt opgeknapt en uitgebreid.

"In het zuidelijke deel van de gemeente kan geen water ingelaten worden bij droogte.
Weg is weg. Wat betekent dat voor de toekomst?" (uit: interview)

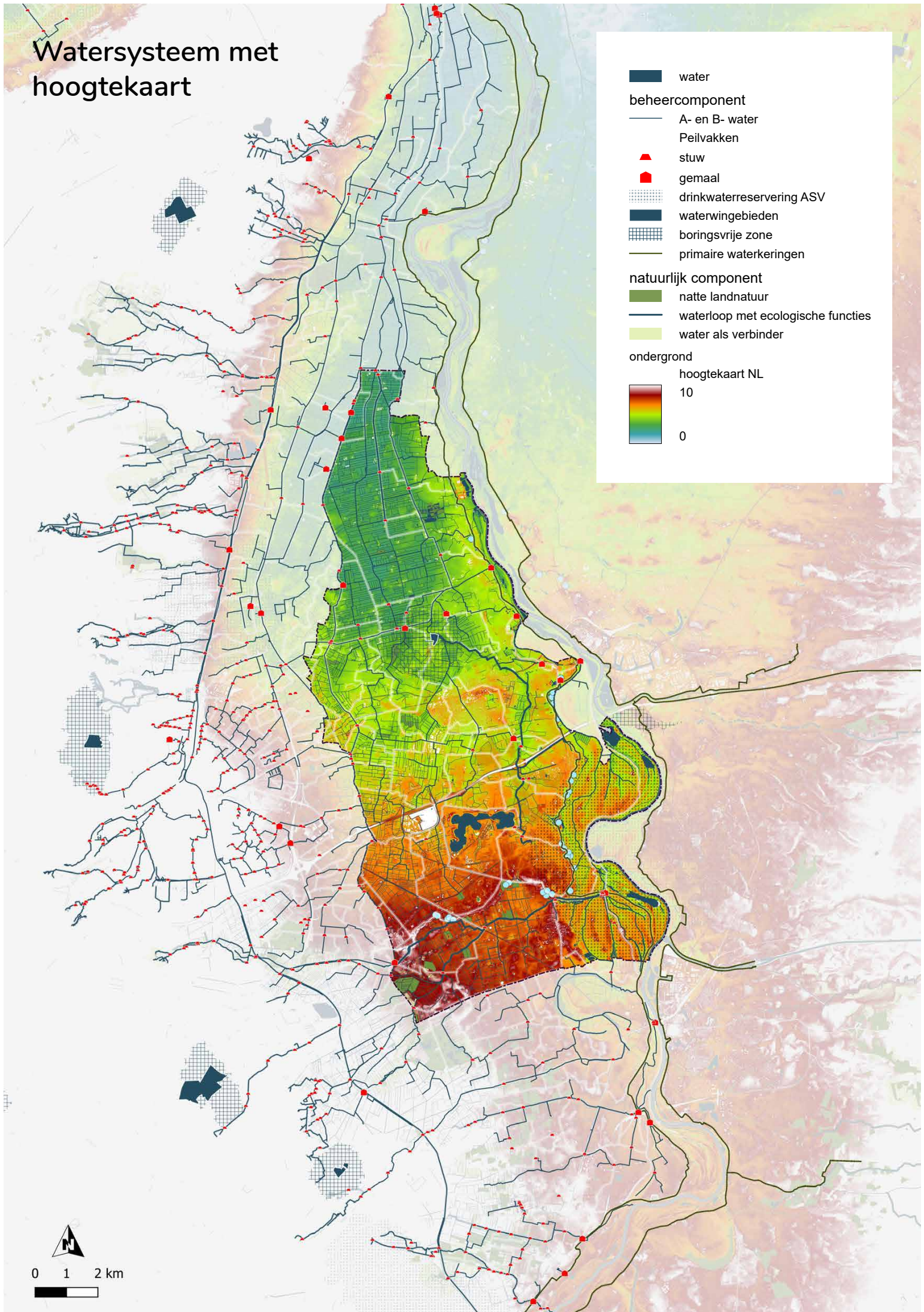
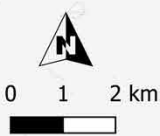

Ruimte voor de Rivier

Langs de IJssel zijn de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd t.b.v. Ruimte voor de Rivier maar ook de Kaderrichtlijn Water (KRW). Zo zijn nieuwe nevengeulen gegraven op de Voorster- en Wilpse Klei en is de dijk op deze plekken verlegd om meer ruimte te maken voor hoogwater. Bij Terwolde staat ook een nieuwe nevengeul gepland, een project dat nog uitgevoerd zal worden.

Daarnaast is een ruime oppervlakte ten westen van De Worp en Steenkamer gereserveerd voor mogelijke toekomstige uitbreiding van de ruimte voor de IJssel op

Watersysteem met hoogtekaart

- water
- beheercomponent
 - A- en B- water
 - Peilvakken
 - stuw
 - gemaal
 - drinkwaterreservering ASV
 - waterwingebieden
 - boringsvrije zone
 - primaire waterkeringen
- natuurlijk component
 - natte landnatuur
 - waterloop met ecologische functies
 - water als verbinder
- ondergrond
 - hoogtekaart NL

de langere termijn. Een bypass hier zou De Worp en Steenenkamer landschappelijk scheiden van Twello, zie speelveldkaart water op pagina 18.

Beleving van opgaven

Uit de eerste rondgang onder belanghebbenden blijkt dat er momenteel nog weinig problemen worden ervaren op het gebied van bodem en water. Boeren op zandgronden sproeien het land bij droogte; in de lage delen is er vooralsnog voldoende pompcapaciteit om het teveel aan water weg te pompen. In vergelijking met de droogteproblematiek in bijvoorbeeld de Achterhoek valt het in Voorst wel mee, zo wordt gezegd.

“Wat is vanuit het bodem- en watersysteem handig om te telen? Zo zouden we meer moeten gaan denken; niet alleen vanuit wat gewassen nodig hebben.” (uit: interview)

Opgaven voor Voorst: droogte

Toch kunnen de opgaven ook urgent(er) worden voor Voorst. Wanneer er niet meer onbeperkt beregend mag worden bijvoorbeeld, hebben boeren op de drogere gronden een probleem. Enkele landgoedeigenaren ervaren de gevolgen van toenemende droogte al, o.a. doordat (beeldbepalende) bomen en bossen het moeilijk hebben.

Opgaven voor Voorst: drinkwater

Ook is voldoende drinkwater een opgave. Nu wordt o.a. aan de oostkant van Apeldoorn drinkwater gewonnen en ook in Voorst zelf ligt een (relatief klein) waterwingebied. Voor dit bestaande winningsgebied nabij De Spekhoek wordt onderzocht of een verdubbeling van winning mogelijk is. Er wordt daarbij ook naar ruimte buiten de huidige beschermingscontouren gekeken.

Het is daarnaast de vraag of het logisch blijft op hogere gronden -zoals bij Apeldoorn- water te winnen; dit water is dan namelijk niet meer beschikbaar om de hogere -en vaak- drogere gronden van water te voorzien. Er wordt daarom naar nieuwe, meer laaggelegen plekken gekeken, o.a. aan de oevers van de IJssel. De Wilpse Klei en Voorster Klei zijn aangewezen als reserveringsgebied voor oeverwaterwinning voor de langere termijn (2040).

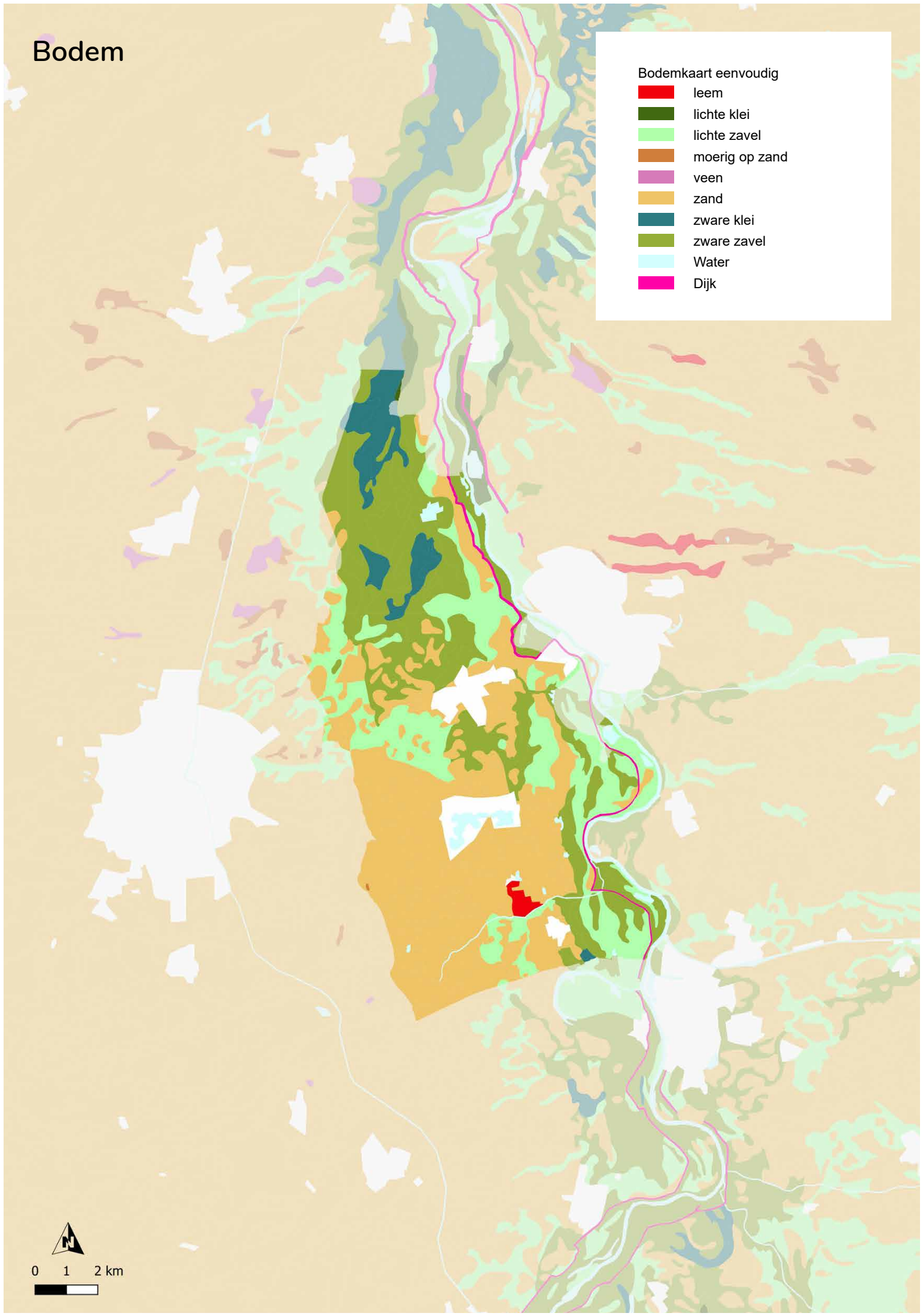
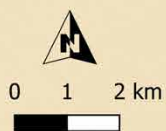
Opgaven voor Voorst: waterkwaliteit

Ook waterkwaliteit is een belangrijk thema. Waar nu veel focus op stikstofmaatregelen ligt, wordt verwacht dat daarna waterkwaliteit hét thema wordt. Ook hier zijn namelijk Europese afspraken over gemaakt waar Nederland zich aan dient te houden. Ter verbetering van de waterkwaliteit is de Kaderrichtlijn Water (KRW) opgesteld, die

Bodem

Bodemkaart eenvoudig

- leem
- lichte klei
- lichte zavel
- moerig op zand
- veen
- zand
- zware klei
- zware zavel
- Water
- Dijk

wordt uitgevoerd door het waterschap. Onderdeel hiervan zijn zones langs (hoofd-) watergangen waar niet meer met bestrijdingsmiddelen gespoten mag worden en waar ook niet bemest mag worden. De maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water moeten uiterlijk in 2027 uitgevoerd zijn.

Programma Water

Gemeente Voorst heeft haar beleid op het gebied van water gevat in het [Programma Water](#). Dit Programma geeft de speerpunten op het gebied van water een concrete invulling voor 2020-2025. In dit Programma Water worden hierboven genoemde opgaven ook geadresseerd. Het Programma put uit de [Blauwe Omgevingsvisie](#) (BOVI) van het waterschap. We nemen het Programma Water en de BOVI mee in de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied.

Onderzoek naar kwetsbaarheden bodem- en watersysteem Voorst

De gemeente heeft recent een onderzoek uitgezet naar de kwetsbaarheden van bodem- en watersysteem in relatie tot maatschappelijke opgaven. Er wordt bijvoorbeeld onderzocht of het 'doorprikken' van ondergrondse lagen om warmte uit de grond te halen (geothermie) tot problemen leidt. Waar relevant nemen we ook deze resultaten mee.

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Wat betekenen de verschillende opgaven rondom water en bodem concreet voor gemeente Voorst?
- Welke oplossingen zijn mogelijk en welke keuzes moeten gemaakt worden op het gebied van water en bodem?
- Wat zijn bijvoorbeeld de mogelijke ruimtelijke consequenties van een nieuwe bypass voor de IJssel, tussen Twello en de Steenkamer?
- En wat zijn denkbare scenario's voor drinkwaterwinning? Welke gevolgen heeft dat voor het Voorster grondgebied?
- Wat betekent de noodzakelijk verbetering van de waterkwaliteit voor Voorst? Wil de gemeente zelf doelstellingen meegeven die bijdragen aan de waterkwaliteit, bijvoorbeeld maatregelen rondom kernen of andere veelgebruikte recreatieve buitengebieden?
- Welke zeggenschap heeft gemeente Voorst zelf in keuzes op het gebied van water en bodem? Welke keuzes worden wellicht meer op regionaal, provinciaal of nationaal niveau gemaakt?
- Water betekenen (de grenzen van) bodem- en watersysteem voor andere opgaven, zoals duurzame energie, landbouw en woningbouw in Voorst?
- Welke combinaties van opgaven en oplossingen zijn mogelijk?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden m.b.t. bodemhoogte, historische ontwikkeling van de bodem, watersysteem en grondgebruik.

Opgave 3

Wat wordt de ruimtelijke positionering van het Voorster middengebied?

Apeldoorn zoekt ruimte voor wonen, energie en bedrijvigheid nabij en op de grenzen van Voorst. Deventer overweegt aan de overzijde van de IJssel te bouwen, in combinatie met een nieuwe IJsselbrug. Dit voert de druk op het Voorster middengebied op, een gebied waar ook in Voorst verschillende functies strijden om ruimte.

Voor de ruimtelijke kwaliteit en functionaliteit van het gebied, is het van belang keuzes te maken. Hoe ziet het gebied tussen Apeldoorn en Deventer er in de toekomst uit? Wat is de betekenis van dit gebied voor de gemeente en binnen de stedendriehoek?

Het Voorster Middengebied

Het middengebied van Voorst verbindt van oudsher de steden Deventer en Apeldoorn. De ligging tussen twee steden, nabij goede infrastructuur, maakte en maakt het gebied aantrekkelijk voor verschillende functies. Functies die allen meer ruimte verwachten nodig te hebben in de toekomst.

Historische ontwikkeling van het middengebied van Voorst

Op kaarten uit de vroege 19e eeuw (zie bijlage) springt de weg tussen Deventer en Apeldoorn in het oog. De hoofdroute tussen Hanzestad Deventer en het dorp Apeldoorn, dat aan het einde van de 18e eeuw nog maar zo'n 4.400 inwoners kent, loopt via De Worp naar Twello en vervolgens ten noorden van landgoed Wolthuis of Woudhuizen naar Apeldoorn. Rondom Twello liggen diverse landgoederen en buitenplaatsen, met name van welgestelde families uit Deventer die hier hun vrije tijd doorbrachten.

Het vroegere tuindersdorp Steenenkamer, nabij Deventer, is onderdeel van het Voorster middengebied.

Speelveld Infrastructuur

ambitie
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie

plan, project of programma
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd

kenmerk of aandachtspunt
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden

knelpunt of opgave
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden

kans of idee
wenselijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

Veerpunt onder druk
Wetsum-Olst, maar ook op andere plekken onder druk (provincie bepaalt)

Opgave: openbaar vervoer behoud van een minimaal aanbod aan (streek)buslijnen t.b.v. de leefbaarheid van het landelijk gebied.

Het betreft buslijnen vanaf station Twello naar Terwolde en Nijbroek (170), (Thermen) Busloo (506, 508), Voorst (507); en de buslijn tussen Apeldoorn en Twello (15).

Ambitie: fiets op één
als onderdeel mobiliteitsplan, maar wordt nog niet vertaald naar beleid. Wat betekent de fiets op één voor Voorst?

Programma Mobiliteit (H5 omgeving en landschap)

- Behoud en versterken van landschap en cultuurhistorie.
- Verder vergroenen van de kernen.
- Versterken van de kwaliteit van alle entrees tot de kernen.

Extra IJsselbrug?
Idee dat in Deventer wordt benoemd, met verbinding naar A50. Heeft potentieel grote impact op landschap Voorst!

Publieke laadinfrastructuur
voor elektrische auto's. Komende jaren meer en meer nodig, heeft impact op ruimte.

Verbreden van fietspaden
i.v.m. e-bikes en bakfietsen speelt op verschillende plekken in het (recreatieve) fietsnetwerk.

Afwaarderen provinciale weg N792 tussen Twello-Terwolde-Vaassen
Binnen de bebouwde kom van Terwolde gaat de snelheid terug van 50 naar 30 km/u - buiten de bebouwde kom wordt het hele traject 60 km/u (uitgezonderd deel tussen rotonde Twello en de Emstermate, dat blijft voorlopig 80 km/u)

Verkeersstudie Noord
uitgevoerd t.o.v. bezorgde omwonenden nieuwbouw

Snelheidsroute Deventer-Twello-Apeldoorn
aanpassen/verbreden van fietspaden langs provinciale weg N344 en spoorbrug in Deventer

Station Twello

Verkeersplan Twello
in de maak. Behoefte aan herzien perspectief na vervallen van randweg

Voorstel voor randweg is in '22 streep door gezet
landschappelijk beter i.v.m. landgoederenzone, maar zorgen om verkeersdruk door nieuwbouw zijn nog niet opgelost.

Aanpassing ontsluiting Fliertweg
met o.a. aanleg ovdondes

Aanpassing afrit Twello
i.c.m. landschappelijke verbetering (o.a. Fliert)

A1
in jaren '70 aangelegd als panorama highway van Veluwe, door IJsselandschap naar coulissenlandschap Achterhoek.

Afwaarderen Wilpsedijk (provinciale weg N790)
t.b.v. van de verkeersveiligheid gaat de snelheid tussen Steenkamer en Wilp terug naar 50 km/u en wordt een vrijliggend fietspad aangelegd.

Viaduct Andeweg verdwijnt
route loopt nu via Sluimerveg

Geluidsschermen
Plaatsen van geluidsschermen als onderdeel van aanpak A1

Aanpassing afrit Voorst
i.c.m. landschappelijke verbetering

Verdozing van landschap langs A1?
Zorg voor toekomst, als Apeldoorn bedrijventerrein verder richting Voorst uitbreidt

Verbreiding A1
Tussen Apeldoorn en Azelo komt er aan beide zijden één rijstrook bij.

Onbewaakte spoorovergangen
zijn vaak onderdeel van ommekeer- en beveiligings of zo laten?

Station Klarenbeek

Station Voorst-Empe

Extra IJsselbrug?
Zuthpen overweegt nieuwe brug aan noordzijde met woningbouw aan oeverzijde

De opening van het Apeldoorns Kanaal, in 1829, markeert de start van een behoorlijke groei van het dorp. Aan het einde van de 19e eeuw is het aantal bewoners verachtvoudigd. Het dorp groeit en de voorzieningen breiden uit. Op de kaart van 1900 valt bijvoorbeeld niet de weg, maar de spoorlijn tussen Deventer en Apeldoorn op. Deze wordt in 1888 in gebruik genomen.

Een derde dominante infrastructurele ingreep verschijnt in de jaren '60 in stippellijn op de kaarten: er zijn plannen gemaakt voor de aanleg van de A1, ten zuiden van Deventer, Twello en Apeldoorn. Ook de A50 wordt aangelegd. Om in de enorme behoefte aan zand te voorzien voor dit project, worden de gronden tussen de dorpen Posterenk en Bussloo afgegraven. Na oplevering van de snelweg wordt de zandafgraving een recreatieplas.

In de decennia daarna breidt Apeldoorn flink uit. De bebouwing loopt inmiddels tot aan de A50 en de A1. Ook Deventer groeit, maar Deventer breidt haar woonwijken vooral uit aan de oostzijde van de IJssel. De Worp groeit slechts in kleine mate.

Uitbreidingsplannen Apeldoorn: Apeldoorn Zuid

Apeldoorn staat opnieuw voor een forse uitbreidingsopgave. Er wordt nieuwe ruimte voor zowel bedrijven als woningen gezocht. Uitbreidingen aan de kant van Veluwe zijn nauwelijks mogelijk en ook niet gewenst; Apeldoorn kijkt dus met name naar de oostkant van de stad. Er worden momenteel plannen uitgewerkt om een flink aantal woningen te [bouwen aan de zuidoostelijke zijde van de stad](#), ten zuiden van de A1. De gemeente ziet hier weinig toekomst voor agrarische functies; het zal meer als uitloopgebied van de nieuwe woonwijken functioneren en ingericht zijn. De ruimte nabij Klarenbeek is daarnaast aangewezen als zoekgebied voor grootschalige zonnepanelen. Voor bedrijventerrein wordt naar de oostkant van de A50 gekeken, het gebied bij De Kar, tegen de gemeentegrens aan.

“Het middengebied van Voorst is verrommeld. Er mist een duidelijk visie op de toekomst van dit gebied.” (uit: interview)

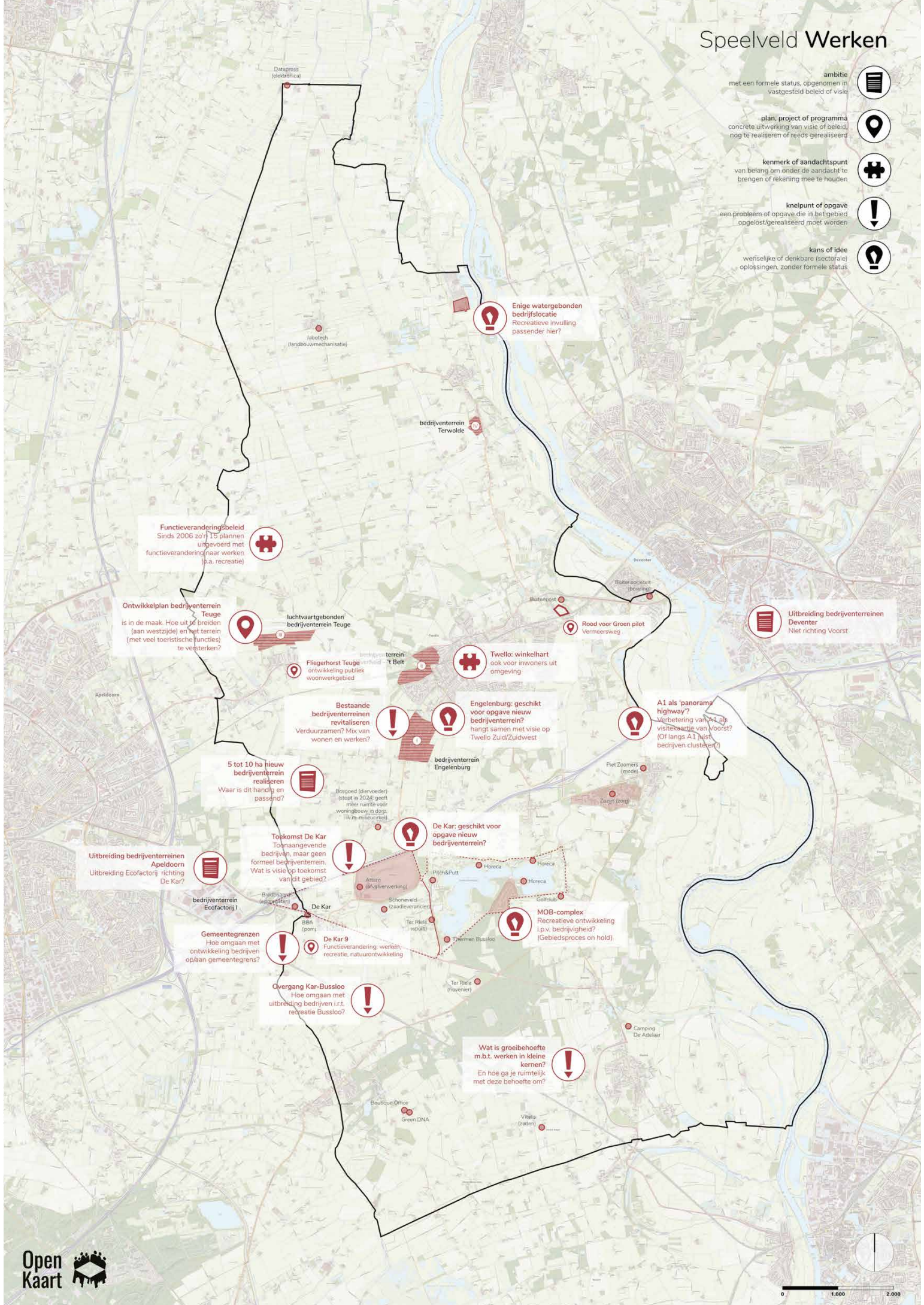

Wat is de toekomst van het gebied rond De Kar?

Voor de toekomst van het gebied rondom De Kar is nog geen duidelijke visie. Het is een gebied waar veel functies samenkomen: bedrijvigheid, landbouw, recreatie. Om hier bewuste keuzes in te maken, wordt binnen de gemeente een project gestart om een ontwikkelplan voor De Kar te maken. Deze visie wordt gemaakt in afstemming met gemeente Apeldoorn. Het Programma Landelijk Gebied loopt hier parallel aan; we stemmen inhoud dan ook goed op elkaar af gedurende het proces.

Speelveld Werken

- **ambitie**
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie
- **plan, project of programma**
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd
- **kenmerk of aandachtspunt**
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden
- **knelpunt of opgave**
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden
- **kans of idee**
wettelijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

 Funcieveranderingsbeleid
Sinds 2006 zijn 15 plannen uitgevoerd met funcieverandering naar werken (b.a. recreatie)

 Ontwikkelplan bedrijventerrein Teuge
Teuge is in de maak. Hoe uit te breiden (aan westzijde) en het terrein (met veel toeristische functies) te versterken?

 luchtvaartgebonden bedrijventerrein Teuge

 Fliegerhorst Teuge
ontwikkeling publiek woonwerkgebied

 Twello: winkelhart
ook voor inwoners uit omgeving

 Uitbreiding bedrijventerreinen Deventer
Niet richting Voorst

 Bestaande bedrijventerreinen revitaliseren
Verduurzamen? Mix van wonen en werken?

 Engelenburg: geschikt voor opgave nieuw bedrijventerrein?
hangt samen met visie op Twello Zuid/Zuidwest

 A1 als 'panorama highway'?
verbetering van A1 als visitkaartje van Voorst? (Of langs A1 juist bedrijven clusteren?)

 5 tot 10 ha nieuw bedrijventerrein realiseren
Waar is dit handig en passend?

 Boisgoed (diervoeder)
stopt in 2024; geeft ruimte voor woningbouw, in dop. (in minicentrum)

 De Kar: geschikt voor opgave nieuw bedrijventerrein?

 Uitbreiding bedrijventerreinen Apeldoorn
Uitbreiding Ecofactorij richting De Kar?

 Toekomst De Kar
Toekomstige bedrijventerrein, maar geen formeel bedrijventerrein. Wat is visie op toekomst van dit gebied?

 bedrijventerrein Ecofactorij I

 Gemeentegrenzen
Hoe omgaan met ontwikkeling bedrijven op/aan gemeentegrenzen?

 De Kar 9
Funcieverandering, werken, recreatie, natuurontwikkeling

 MOB-complex
Recreatieve ontwikkeling l.p.v. bedrijvigheid? (Gebiedsproces on hold)

 Overgang Kar-Bussloo
Hoe omgaan met uitbreiding bedrijven l.z.t. recreatie Bussloo?

 Wat is groei-behoefte m.b.t. werken in kleine kernen?
En hoe ga je ruimtelijk met deze behoefte om?

Uitbreidingsplannen Deventer

Ook aan de kant van Deventer is er sprake van druk op de ruimte. Deventer heeft tot nu toe niet uitgebreid aan de westkant van de IJssel, maar het bebouwen van het Stadsland, het gebied ten noorden van het spoor, is één van de drie scenario's die gemeente Deventer momenteel onderzoekt in het kader van haar [woningbouwopgave](#). Het scenario van het bebouwen van het Stadsland gaat gepaard met het idee om een derde IJsselbrug aan te leggen die het noordelijke deel van Deventer verbindt met gemeente Voorst. De infrastructuur aan de Voorster kant is in de huidige situatie nog niet geschikt voor de aansluiting op een nieuwe brug; indien er een brug komt, heeft dit dus consequenties voor de ruimtelijke inrichting en verkeersafwikkeling aan de Voorster kant.

Reserveringsgebied bypass IJssel

Het Stadsland is onderdeel van een reserveringsgebied voor een extra bypass van de IJssel. Dit gebied is gereserveerd om op de lange termijn meer ruimte aan de IJssel te kunnen geven, indien dat nodig blijkt. De bypass zou tussen Twello en De Worp doorlopen en daarmee het gebied van De Worp en Steenenkamer een 'eiland' maken. Indien er inderdaad een bypass komt, heeft dit grote impact op het landschap hier. Gemeente Deventer ziet de mogelijke bypass overigens niet als showstopper van het scenario om het Stadsland te bebouwen.

Uitbreidingsplannen Zutphen

In Zutphen is er geen sprake meer van een scenario; Zutphen heeft al besloten (verder) uit te breiden aan de overkant van de IJssel. De [gronden ten noorden van De Hoven](#) worden opnieuw ontwikkeld. Er komt ruimte voor woningbouw en natuurontwikkeling. De huidige kassencomplexen worden daarvoor verplaatst, iets westelijker het gebied in. Het grondgebied van Zutphen aan de westelijke kant van de IJssel ligt dichtbij de grens van Voorst, maar raakt Voorst niet. Er zit een klein stukje grond van gemeente Brummen tussen.

Naast herontwikkeling van het gebied ten noorden van de Hoven, wordt in Zutphen -net als in Deventer- ook de haalbaarheid van een extra IJsselbrug onderzocht. Deze brug zou dan aan de noordelijke kant van Zutphen komen en daarmee uitkomen op het grondgebied van gemeente Voorst. Een dergelijke brug heeft dan ook impact op de ruimtelijke inrichting van Voorst.

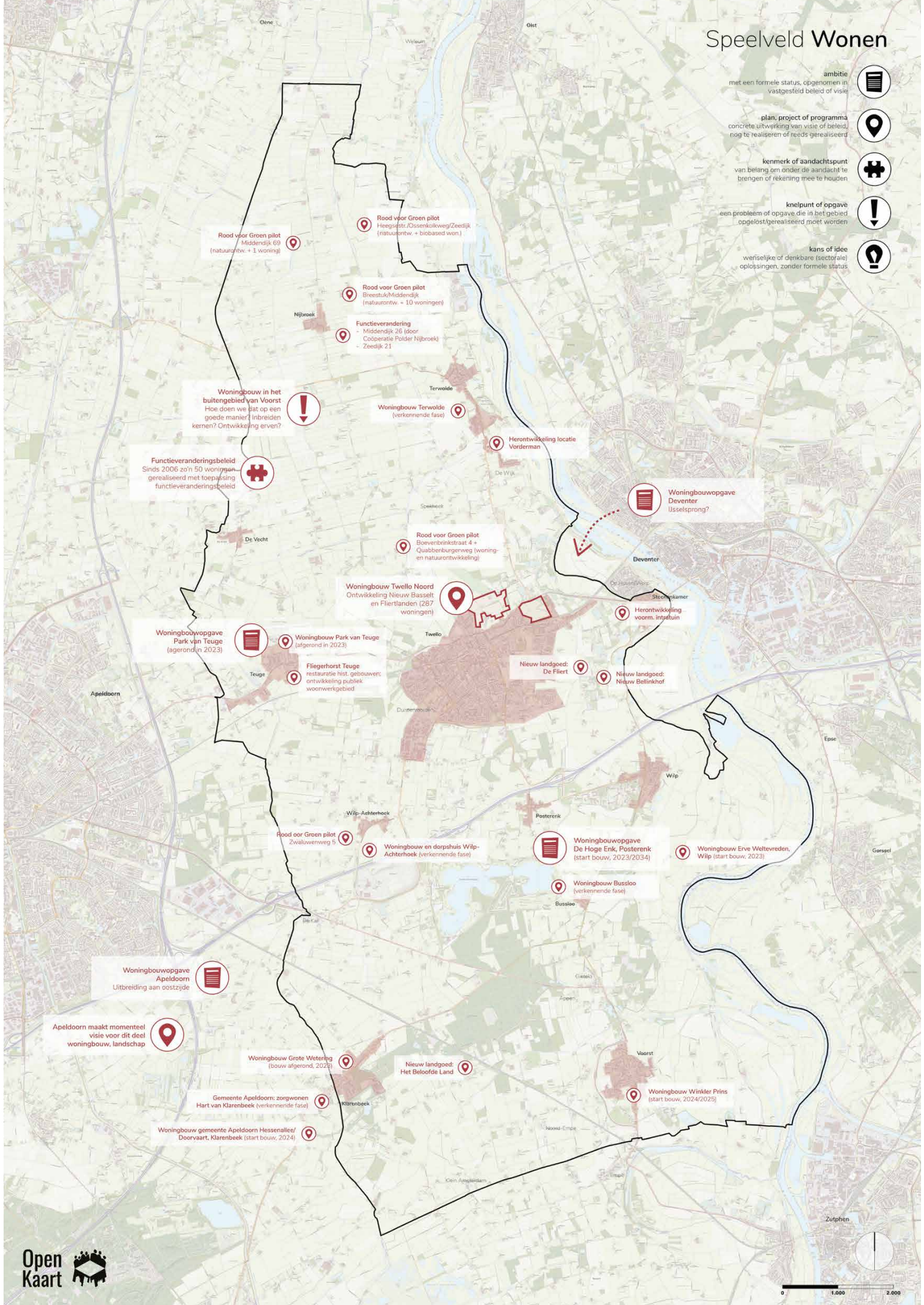

Opgaven in het middengebied vanuit Voorst zelf

Naast de druk vanuit Apeldoorn en Deventer, is er ook sprake van ruimtelijke druk vanuit Voorst zelf. Het middengebied is namelijk een plek waar een grote diversiteit aan functies te vinden is. Rondom De Kar is een aantal grote bedrijven gevestigd; er is landbouw; de A1 loopt door het gebied, het middengebied heeft met Bussloo een belangrijke regionale recreatieve functie; en daarnaast liggen er ook nog verschillende

Speelveld Wonen

-
ambitie
 met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie
-
plan, project of programma
 concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd
-
kenmerk of aandachtspunt
 van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden
-
knelpunt of opgave
 een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden
-
kans of idee
 wenselijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

Rood voor Groen pilot
 Middendijk 69
 (natuurontw. + 1 woning)

Rood voor Groen pilot
 Heegsest, /Ossenakkeweg/Zeedijk
 (natuurontw. + biobased won.)

Rood voor Groen pilot
 Breesduk/Middendijk
 (natuurontw. + 10 woningen)

Functieverandering
 - Middendijk 26 (door
 Coöperatie Polder Nijbroek)
 - Zeedijk 21

Woningbouw in het buitengebied van Voorst
 Hoe doen we dat op een goede manier? Inbreiden kernen? Ontwikkeling erven?

Functieveranderingsbeleid
 Sinds 2006 zo'n 50 woningen gerealiseerd met toepassing functieveranderingsbeleid

Woningbouw Terwolde
 (verkennde fase)

Herontwikkeling locatie Vorderman

Woningbouwopgave Deventer
 USSelsprong?

Rood voor Groen pilot
 Boevenbrinkstraat 4 + Quabbenburgerweg (woning- en natuurontwikkeling)

Woningbouw Twello Noord
 Ontwikkeling Nieuw Basselt en Fliertlanden (287 woningen)

Herontwikkeling voorm. intratuin

Woningbouwopgave Park van Teuge
 (afgerond in 2023)

Woningbouw Park van Teuge
 (afgerond in 2023)

Fliegerhorst Teuge
 restauratie hist. gebouwen; ontwikkeling publiek woonwerkgebied

Nieuw landgoed: De Fliert

Nieuw landgoed: Nieuw Belinkhof

Woningbouwopgave Apeldoorn
 Uitbreiding aan costzijde

Apeldoorn maakt momenteel visie voor dit doel
 woningbouw, landschap

Rood voor Groen pilot
 Zwaluweweg 5

Woningbouw en dorpshuis Wilp-Achterhoek
 (verkennde fase)

Woningbouwopgave De Hoge Enk, Posterenk
 (start bouw, 2023/2034)

Woningbouw Erve Weltevreden, Wilp
 (start bouw, 2023)

Woningbouw Bussloo
 (verkennde fase)

Woningbouwopgave Apeldoorn
 Uitbreiding aan costzijde

Woningbouw Grote Wetering
 (bouw afgerond, 2022)

Nieuw landgoed: Het Beloofde Land

Gemeente Apeldoorn: zorgwonen Hart van Klarenbeek
 (verkennde fase)

Woningbouw gemeente Apeldoorn Hessenallee/Doorvaart, Klarenbeek
 (start bouw, 2024)

Woningbouw Winkler Prins
 (start bouw, 2024/2025)

dorpen en buurtschappen in het gebied. Al deze functies willen kunnen ontwikkelen; het is de vraag of hier genoeg ruimte voor is en of alle functies wel goed samen (blijven) gaan.

Want het gebied wordt nu ervaren als verrommeld. Het risico is dat deze verrommeling toeneemt en ruimtelijke kwaliteit verslechterd. Er is behoefte aan een duidelijke positionering van dit gebied, om ruimte goed te verdelen en om te bouwen aan kwaliteiten voor de toekomst.

“Het is mijn zorg dat de A1 helemaal dichtgebouwd wordt.” (uit: interview)

Programma's mobiliteit, werken, wonen

Verschillende beleidsdocumenten van de gemeente Voorst raken het middengebied, waaronder het [Programma Mobiliteit](#). In de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied nemen we dit beleid mee.

Programma Ruimtelijke Kwaliteit

Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan een Programma Ruimtelijke Kwaliteit. Dit Programma is relevant voor deze opgaven, over het middengebied, maar ook voor andere opgaven. In het Programma Ruimtelijke Kwaliteit wordt onder andere geput uit de [Streekgids IJsselvallei](#) die provincie Gelderland maakt en waarin landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten geduid zijn. We zorgen voor goede afstemming, zodat we de ontwikkeling van dit programma mee nemen in de afwegingen voor het Programma Landelijk Gebied.

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Wat is de ruimtevraag van de verschillende functies in het Voorster middengebied?
- Wat (en wie) is nodig om een positionering te kiezen? De opgaven voor het middengebied raken immers aan meer dan het landelijk gebied.
- Welke scenario's zijn er voor de positionering van het middengebied?
- Welke overgang van Apeldoorn naar Voorst is wenselijk?
- Wat is de gewenste overgang van Deventer naar Voorst?
- Welke combinaties van functies zijn er te maken; waar moeten juist keuzes gemaakt worden? Welke ruimte is er voor landbouw of energie bijvoorbeeld?
- Welke landschappelijke structuren of elementen zijn essentieel voor de ruimtelijke kwaliteit in het middengebied?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden o.a. m.b.t. historische ontwikkeling van het middengebied.

Opgave 4

Hoe en waar maken we ruimte voor duurzame energie in Voorst?

Er zijn drie grote zonnenvelden gerealiseerd in de gemeente Voorst. Er worden momenteel echter geen nieuwe initiatieven ondersteund vanuit de gemeente. Netcongestie vraagt om herijking van de bestaande visie. Een belangrijke vraag is: waar en hoe kunnen we ruimte maken voor (meer) duurzame energie in Voorst?

Ruimte nodig voor duurzame energie

In het Klimaatakkoord staan afspraken om klimaatverandering tegen te gaan. Nederland wil onder andere meer duurzame energie opwekken. Dit gebeurt voor een groot deel op zee, maar dat is niet genoeg. Ook op land moeten we (meer) ruimte maken voor duurzame energie.

Regionale Energiestrategie (RES)

Waar dit zou kunnen, wordt verkend in 30 energieregio's. Elke regio maakt een eigen [Regionale Energiestrategie](#) (RES), waarin afspraken over duurzame energie worden vastgelegd. Gemeente Voorst is onderdeel van de [Cleantech Regio](#), de regio die ook wel de Stedendriehoek wordt genoemd. Eind 2020 heeft de regio een concept-RES ingediend bij het rijk. Dit concept is vervolgens uitgewerkt tot de RES 1.0. De [RES 1.0](#) is eind 2021 vastgesteld door de gemeenteraden van de betrokken gemeentes. Hiermee is vastgesteld dat de regio in 2030 1,07 Terawattuur (TWh) duurzame energie wil opwekken. Hiervan wordt 0,11 TWh door wind, 0,51 TWh door grootschalig zon op dak en 0,45 TWh door zon op land opgewekt. Iets meer dan de helft van de energieopgave zal dus een plek moeten krijgen in het buitengebied van de Cleantech Regio.

Momenteel wordt gewerkt aan de RES 2.0, die in juli 2023 klaar moet zijn. In de RES 2.0 wordt verder uitgezocht hoe de ambities uit de RES 1.0 te realiseren zijn.

Speelveld Energie

ambitie
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie

plan, project of programma
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd

kenmerk of aandachtspunt
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden

knelpunt of opgave
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden

kans of idee
wettelijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

lokale belangen- of initiatiefgroep
georganiseerde belangen- of initiatiefgroep

Zoekgebied zonnenvelden
Epe

Netcongestie
tot 2029 naar verwachting
geen nieuwe ruimte op het
net

Beleidsduurzame energie
Welke ruimtelijke
uitgangspunten? Waar wel
en waar niet? (Nadel) uit te
werken (nu staan alle
initiatieven on hold).

Zonnenveld Plan26
2,5 ha, Coop Polder Nijbroek

EnergieRijk Voorst
Energiecoöperatie

EnergieMarkt Voorst
Energiecoöperatie

Burgers met Energie
Energiecoöperatie

Energiek De Vecht
Ondersteunt verduurzaming

Smart grid initiatief, Teuge
energietoerage 'Burgers met
Energie' is met ondernemers bezig
om te kijken waar
opwekgelegenheden liggen en hoe
e.e.a. in de omgeving (dorp)
aangewend kan worden.
(initiatief fase)

Zonnenveld Houtweg
30 ha, fam. Goolker
toegevoegde informatie:
omvang is 33 ha netto zonnenveld,
bruto plangebied (incl. groen en
landbouw) is ca. 45 ha

Zonnenveld Oude Zutphenseweg
12 ha, Kronos Solar

toegevoegde informatie:
netto omvang 10,5 ha,
bruto omvang 15 ha

Green Energy Hub, Withagen
initiatief van Schoneveld Breda,
Attero, Thermen Bussloo en
Bredaeneroort i.s.m. Van Daken
installatietechniek, ondernemingen
i.z.m. energie, waar liggen kansen
om samen te werken, energie uit
te wisselen etc. (initiatief fase)

Zonnenveld Broekstraat
13 ha, Prowind + Energiecoöp

toegevoegde informatie, netto
omvang van 13,5 ha,
bruto omvang 21 ha

Zoekgebied zonnenvelden
Apeldoorn
(Apeldoorn Zuid)

Geen windmolens rondom Veluwe?

Eén van de vragen die verder wordt uitgezocht, is de vraag of het mogelijk is om windmolens te plaatsen nabij de Veluwe. Op de Veluwe leeft o.a. de Wespendief; windmolens kunnen negatieve gevolgen hebben voor deze beschermde vogel. Daarom heeft de provincie besloten dat er de komende jaren geen windmolens gebouwd mogen worden op de Veluwe en in een zone van 1 km rond de Veluwe. Ook in de zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe mag minder gebouwd worden. De westelijke helft van Voorst valt binnen deze zone. De provincie doet de komende maanden [nader onderzoek](#) naar de milieueffecten van o.a. het opwekken van windenergie, om daarna betere keuzes te kunnen maken over mogelijke locaties voor duurzame energie.

Beleid gemeente Voorst: voorkeur voor zon

Om alle energie die in gemeente Voorst verbruikt wordt (verbruik uit 2015) duurzaam op te wekken, heeft Voorst 126 windmolens (van 3 MW) of 987 ha zonnepanelen nodig. Deze hoeveelheden kunnen flink naar beneden gebracht worden met besparing. Het streven is om 60% energie te besparen, bijvoorbeeld door het beter isoleren van woningen. De energiebehoefte die dan nog overblijft, kun je -in combinatie met andere maatregelen zoals zon op daken- vertalen naar 9 windmolens en 100 ha zonnevelden (zie [Voorster Energiemix](#)).

Gedurende het ontwikkelen van de [Voorster Energie Strategie](#) (VES) is bij inwoners opgehaald dat men grote windmolens niet wenselijk vindt en dat men eveneens niet enthousiast is over grote zonnevelden, met name als deze worden ontwikkeld door commerciële partijen. Inwoners zien het liefst lokale initiatieven op kleinere schaal.

De vorige gemeenteraad heeft daarom besloten niet op wind-, maar geheel op zonne-energie in te zetten. Dit betekent dat we geen 100, maar 190 ha zonneveld nodig hebben. Deze hoeveelheid neemt mogelijk toe, omdat we in toenemende mate elektriciteit verbruiken voor zaken als autorijden en het verwarmen van onze woningen; er is dan ook een update van cijfers nodig in de volgende fase.

Er is overigens wel ruimte voor kleine windmolens in Voorst. Er wordt momenteel een pilot met deze kleine windturbines gedaan.

Zoekgebieden rondom Voorst

Ook buurgemeentes zoeken naar ruimte voor de opwek van duurzame energie. Zo heeft Apeldoorn in haar omgevingsvisie twee zoekgebieden voor grootschalige zonnevelden aangewezen grenzend aan Voorst. Het gaat om een gebied bij Beemte Broekland, nabij De Vecht en Nijbroek, en een gebied aan de zuidkant van de stad, richting Klarenbeek. Ook Epe heeft zoekgebieden nabij gemeente Voorst in haar omgevingsvisie opgenomen.

Warmtetransitie: geen (hoofd)opgave voor PLG

Naast de energietransitie speelt ook de warmtetransitie, waarbij we van het gas afgaan, een belangrijkere rol in de duurzame ambities. Voor de warmtetransitie wordt echter een minder grote ruimtelijke impact op het buitengebied verwacht. We nemen de warmtetransitie dus niet mee als hoofdoopgave in het Programma Landelijk Gebied.

3 zonnevelden gerealiseerd in Voorst

Inmiddels zijn er in Voorst 3 grootschalige zonnevelden gerealiseerd, zie speelveldkaart energie op p.34. In Nijbroek staat een kleinschalig veld op de planning, van 2,5 ha.

Lokale energiecoöperaties

Het streven van de gemeente is minimaal 50% van de opwek in lokaal eigendom te realiseren. Energiecoöperaties kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Een voorbeeld hiervan is het zonneveld Broekstraat. Hier is 50% eigendom van de coöperatie [Energierijk Voorst](#). Naast Energierijk Voorst zijn er nog twee energiecoöperaties: [Burgers met Energie](#) en [EnergieMarke Voorst](#). In verschillende dorpen zijn daarnaast initiatieven gestart om inwoners te helpen te verduurzamen, bijvoorbeeld [Energiek De Vecht](#).

Beleid zonnevelden: pas op de plaats

Voor nieuwe initiatieven wordt momenteel echter geen vergunning verleend. Begin 2023 heeft de gemeenteraad namelijk op advies van het College besloten het beleid voor zonnevelden buiten werking te stellen. In 2019 werden [beleidsuitgangspunten voor zonnevelden](#) vastgesteld; dit document stelt waar zonnevelden in Voorst wel en niet toegestaan zijn, onder welke voorwaarden. Er is echter behoefte aan een update van dit beleid, om (nog) betere ruimtelijke afwegingen te kunnen maken.

“Krijgt elk dorp zijn eigen zonneveld? Of gaan we zonnevelden clusteren op één plek in de gemeente?” (uit: interview)

Netcongestie tot 2029

Bovendien is er sprake van netcongestie. Het elektriciteitsnet is o.a. in Gelderland flink overbelast. Dit betekent dat er tot 2029 geen nieuwe grootschalige zonnevelden aangesloten kunnen worden, zo geeft netbeheerder TenneT aan.

Tijd benutten om tot nieuw beleid te komen

De pas op de plaats geeft tijd om zorgvuldig na te denken over de vraag waar en hoe we (meer) ruimte kunnen maken voor duurzame energie. Binnen gemeente Voorst is een brede beleidsevaluatie in voorbereiding. De vragen en lessen hieruit nemen we

mee in de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied. Andersom kunnen de gesprekken over de toekomst van het landelijk gebied waardevolle input bieden voor het herzien van het energiebeleid.

Opgave voor Programma Landelijk Gebied

Waar maken we ruimte voor (meer) duurzame energie? En hoe -onder welke voorwaarden- mag die ruimte dan gebruikt worden? Wat is passend bij welke plek? Krijgt elk dorp een zonnenveld of clusteren we de zonnenvelden juist op één plek in de gemeente? Hoe kunnen we lokaal eigendom stimuleren, zodat lusten en lasten eerlijk verdeeld worden?

Tijd benutten om nieuwe initiatieven zorgvuldig voor te bereiden

Het feit dat er tot 2029 geen nieuwe velden aangesloten kunnen worden op het net, geeft naast tijd voor hernieuwd beleid ook de tijd om nieuwe initiatieven zorgvuldig voor te bereiden. Wanneer nieuw beleid helder is, kunnen nieuwe plannen in samenwerking met initiatiefnemers, energiecoöperaties en in afstemming met de omgeving worden uitgewerkt. De uitwerking van nieuwe plannen is geen onderdeel van het Programma Landelijk Gebied, maar kan wel een zinvolle vervolgstap zijn.

Vervolgvragen voor fase 2 en 3

- Hoe zit de huidige energie-infrastructuur in elkaar?
- Op welke manier wordt de netcongestie opgelost? Welke scenario's zijn hiervoor denkbaar en wat betekent dit voor Voorst?
- Streven we een combinatie van vraag en aanbod na?
- Indien Voorst in 2030 energieneutraal wil zijn, wat is er dan nog te doen?
- Waar is meer ruimte voor duurzame energie passend? Willen we bijvoorbeeld goede landbouwgrond inzetten voor duurzame energie?
- Welke randvoorwaarden zijn passend en wenselijk? Denk aan landschappelijke inpassing of financiële participatie van inwoners.
- Hoe kunnen we lokaal eigenaarschap stimuleren, garanderen?
- Hoe kunnen we de beschikbare tijd (i.v.m. netcongestie) benutten voor het goed voorbereiden van nieuwe plannen, met inwoners?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden o.a. m.b.t. huidig grondgebruik.

Opgave 5

Hoe zien de landschappelijke en ecologische structuren van Voorst er in de toekomst uit?

Natuur, landschap en cultuurhistorie zijn kwetsbare ruimtelijke structuren. Het bouwen van woningen of bedrijventerreinen krijgt al snel meer urgentie en aandacht in gebiedsontwikkelingen. Voor een toekomstbestendig buitengebied zijn ecologische en landschappelijke kwaliteiten juist essentieel. Hoe garanderen we deze kwaliteiten voor de toekomst?

Het gaat hierbij enerzijds om een hoofdstructuur, die Voorst verbindt met omliggende gebieden. Het gaat daarnaast juist ook om versterking van (cultuurhistorisch) landschap en natuur op de kleinere schaal. Wat is mogelijk en passend voor de verschillende landschappen in Voorst?

(Cultuurhistorische) landschappen en natuur in Voorst

De (cultuurhistorische) landschappen van Voorst komen in de Ruimtelijke Toekomstvisie duidelijk naar voren als belangrijke waarde van de gemeente. Deze waarde wordt herkend door de geïnterviewden. Zowel intern als extern wordt de diversiteit aan landschappen vrijwel altijd als belangrijke kwaliteit benoemd. Regelmatig wordt hierbij verwezen naar de [Streekgidsen](#) die provincie Gelderland maakte, met een typering van de verschillende landschappen in Gelderland, waaronder de IJsselvallei.

Tegelijkertijd valt op dat de vertaling van deze kwaliteit naar beleid en praktijk soms vooral impliciet is. Veel geïnterviewden hebben bijvoorbeeld een ecologische

Groen in het
middengebied van
Voorst, nabij Twello.
Geïnterviewden
noemen het groene
karakter van Voorst als
belangrijke kwaliteit.

Speelveld Landschap & natuur

ambitie
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie

plan, project of programma
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd

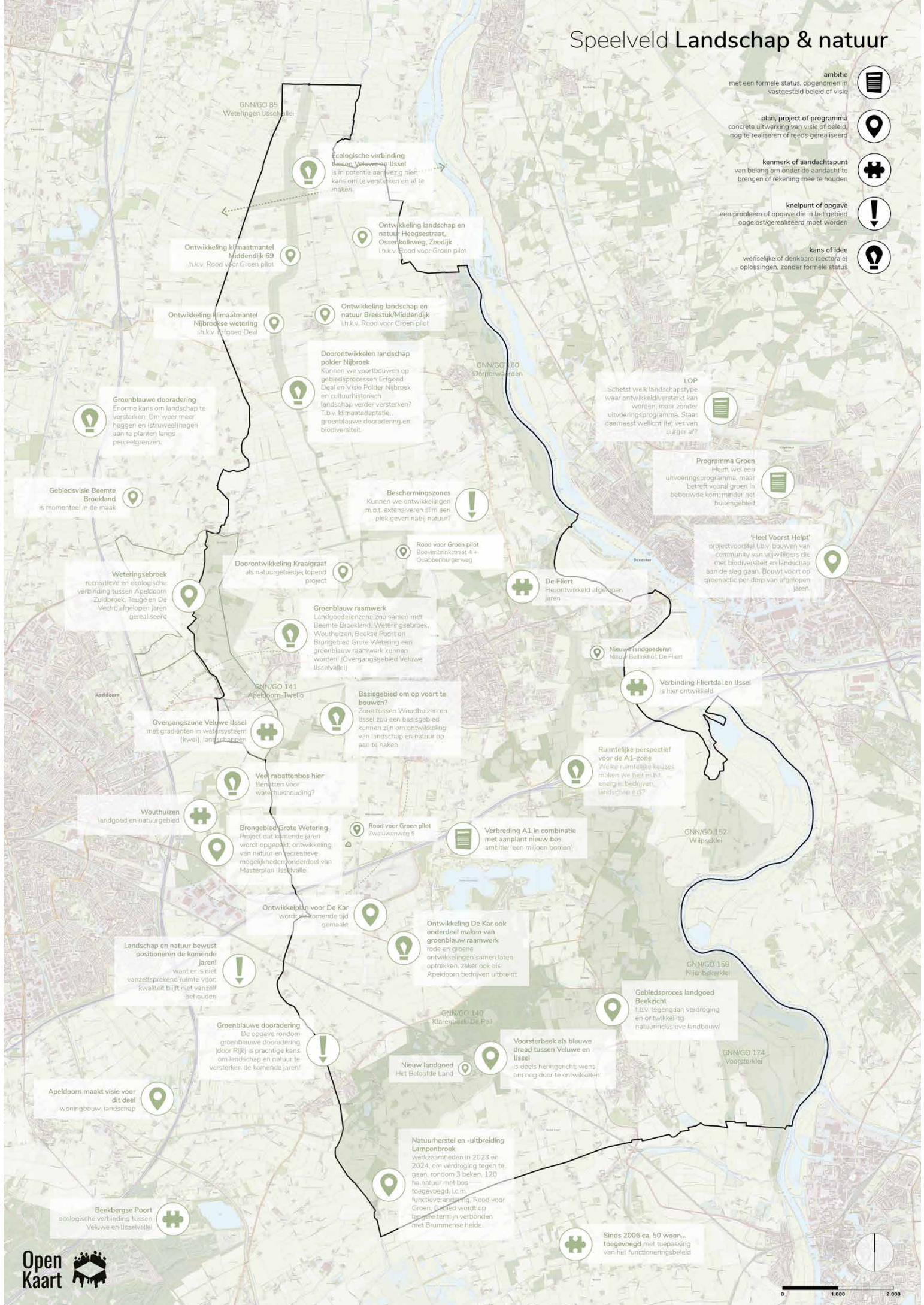
kenmerk of aandachtspunt
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden

knelpunt of opgave
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden

kans of idee
wettelijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

Ecologische verbinding
tussen Veluwe en IJssel is in recente aanleg hier kans om te versterken en af te maken.

Ontwikkeling landschap en natuur Heegsestraat, Ooserkolkweg, Zoedijk
i.h.k.v. Rood voor Groen pilot

Ontwikkeling klimaatmantel Middendijk 69
i.h.k.v. Rood voor Groen pilot

Ontwikkeling klimaatmantel Nijbroekse wetering
i.h.k.v. Erfgoed Deal

Ontwikkeling landschap en natuur Brestuk/Middendijk
i.h.k.v. Rood voor Groen pilot

Doorontwikkelen landschap polder Nijbroek
Kunnen we voortbouwen op gebiedsprocessen Erfgoed Deal en Visie Polder Nijbroek en cultuurhistorisch landschap verder versterken? Ook klimaatadaptatie, groenblauwe dooradering en biodiversiteit.

Groenblauwe dooradering
Enorme kans om landschap te versterken. Om weer meer hekken en (struweel)haagen aan te planten langs perceelgrenzen.

Gebiedsvisie Beemte Broekland
is momenteel in de maak

Beschermingszones
Kunnen we ontwikkelingen m.b.t. extensiveren slim een plek geven nabij natuur?

Rood voor Groen pilot
Boevenbrinkstraat 4 + Quabbenburgerweg

Doorontwikkeling Kraaigraaf
als natuurgebied, lopend project

Weteringsbroek
recreatieve en ecologische verbinding tussen Apeldoorn Zuidbroek, Teuge en De Vecht; afgelopen jaren gerealiseerd

Groenblauw raamwerk
Landgoederenzone zou samen met Beemte Broekland, Weteringsbroek, Wouthuizen Beemse Poort en Brongebied Grote Wetering een groenblauw raamwerk kunnen worden! (Overgangsbied Veluwe IJsselvallei)

LOP
Schetst welk landschapstype waar ontwikkeld/versterkt kan worden, maar zonder uitvoeringsprogramma. Staat daarnaast wellicht (te) ver van burger af?

Programma Groen
Heeft wel een uitvoeringsprogramma, maar betreft vooral groen in bebouwde kom; minder het buitengebied

'Heel Voorst Helpt'
prijktvoorstel i.h.v. bouwen van community van vrijwilligers die met biodiversiteit en landschap aan de slag gaan. Bouwt voort op groenactie per dorp van afgelopen jaren.

Basisgebied om op voort te bouwen?
Zone tussen Woudhuizen en IJssel zou een basisgebied kunnen zijn om ontwikkeling van landschap en natuur op aan te haken

Overgangzone Veluwe IJssel
met gradienten in watersysteem (kwel), landschapen

Veel rabattenbos hier
Bematten voor waterhuishouding?

Wouthuizen
landgoed en natuurgebied

Brongebied Grote Wetering
Project dat komende jaren wordt opgepakt; ontwikkeling van natuur en recreatieve mogelijkheden onderdeel van Masterplan IJsselvallei

Rood voor Groen pilot
Zwaluwmwep 5

Verbreiding A1 in combinatie met aanplant nieuw bos
ambitie: 'een miljoen bomen'

Ruimtelijke perspectief voor de A1-zone
Welke ruimtelijke keuzes maken we hier m.b.t. energie, bedrijven, landschap e.d.?

Verbinding Fliertdal en IJssel
is hier ontwikkeld

Nieuwe landgoederen
Nieuw Bultveld, De Fliert

Ontwikkelplan voor De Kar
wordt de komende tijd gemaakt

Ontwikkeling De Kar
ook onderdeel maken van groenblauw raamwerk; rode en groene ontwikkelingen samen laten optrekken, zeker ook als Apeldoorn bedrijven uitbreidt

Landschap en natuur bewust positioneren de komende jaren!
Worst er is niet vanzelfsprekend ruimte voor; kwaliteit blijft niet vanzelf behouden

Groenblauwe dooradering
De opgave rondom groenblauwe dooradering (door Rijk) is prachtige kans om landschap en natuur te versterken de komende jaren!

Apeldoorn maakt visie voor dit deel
woningbouw, landschap

Nieuw landgoed
Het Belofde Land

Voorsterbeek als blauwe draad tussen Veluwe en IJssel
is deels heringgericht; wens om nog door te ontwikkelen

Gebiedsproces landgoed Beekzicht
i.h.v. tegengaan verdroging en ontwikkeling natuuri inclusieve landbouw/

Voorsterbeek
GNN/GO 174 Voorsterbeek

Natuurherstel en -uitbreiding Lampenbroek
werkzaamheden in 2023 en 2024, om verdroging tegen te gaan, rondom 3 beken, 120 ha natuur met bos toegevoegd, i.h.v. functieverandering, Rood voor Groen. Contact wordt op langere termijn verbonden met Brummense heide

Sinds 2006 ca. 50 woon...
toegevoegd met toepassing van het functioneringsbeleid

hoofdstructuur in hun hoofd; toch is deze nauwelijks expliciet (meer) in beleid of op kaart terug te vinden. Dit roept de vraag op: wat is nodig om te (blijven) werken aan robuuste, toekomstbestendige, biodiverse landschappen in Voorst?

“Vorst heeft een groen imago.
Ga daar ook echt voor staan naar de toekomst toe!” (uit: interview)

Huidige natuurgebieden

Een deel van het Voorster landschap is beschermd als natuurgebied, zie kaart op volgende pagina. De natuurgebieden in gemeente Voorst vallen onder het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszones (GO). Natura2000-gebieden zijn onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk. De uiterwaarden van de IJssel vallen onder Natura2000-beleid. In GNN-natuur is in principe geen ruimte voor andere initiatieven. In de Groene Ontwikkelingszones is juist wel ruimte voor economische ontwikkelingen, mits deze ook bijdragen aan een substantiële versterking van de samenhang tussen natuurgebieden. De ecologische verbindingzones maken deel uit van de GO, evenals de weidevogelgebieden en de rustgebieden voor winterganzen.

Versterking van de hoofdstructuur

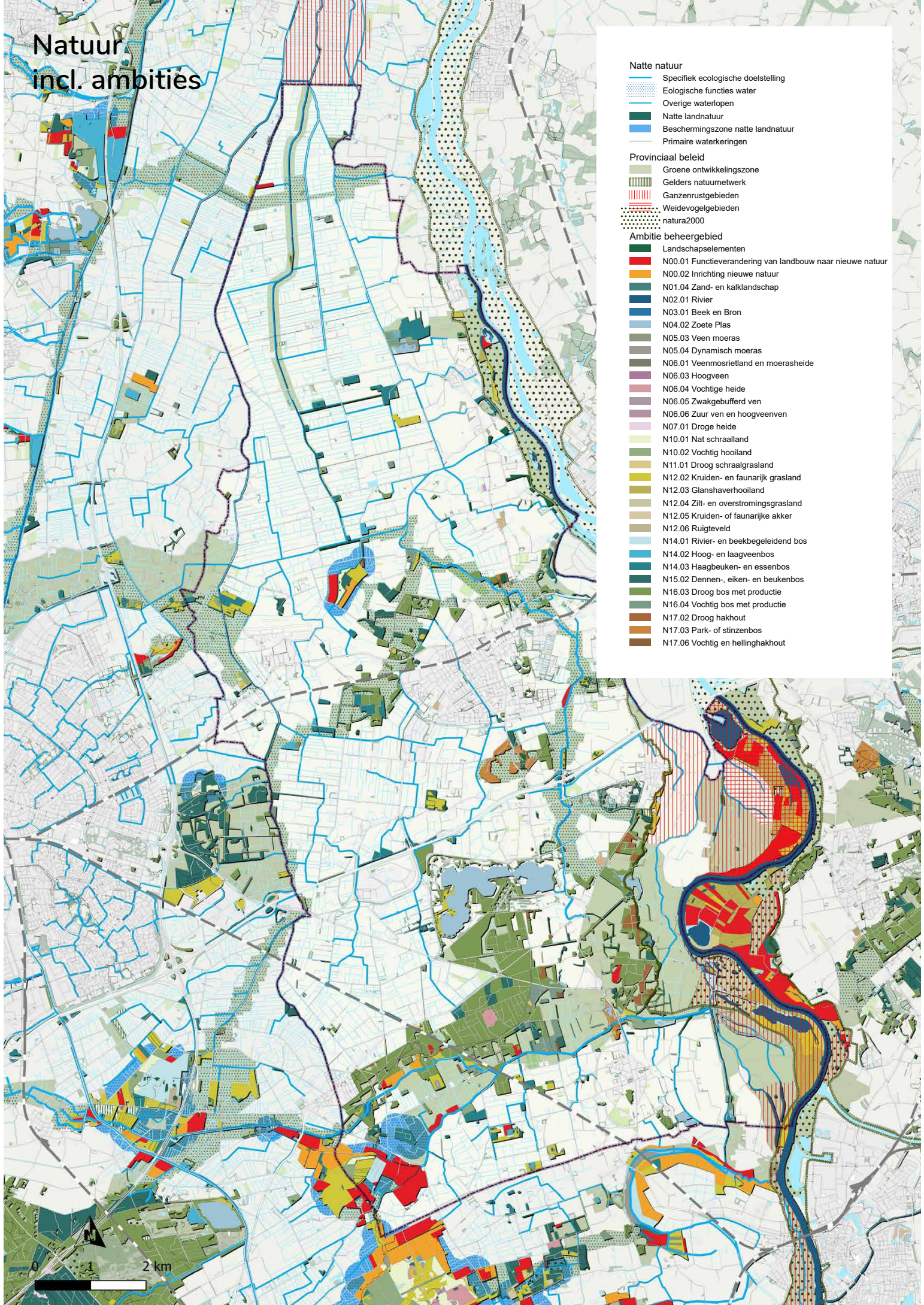
Het begrip ‘ecologische hoofdstructuur’ wordt door de overheid niet meer gebruikt -er wordt sinds 2013 gesproken van natuurnetwerken-, toch is het zinvol als onderdeel van de verkenning van het Voorster buitengebied om hoofdstructuren (en deelstructuren) te duiden.

Wanneer we enigszins uitzoomen, zien we een ring van natuur rondom Apeldoorn liggen, met daarin o.a. Weteringse Broek, Woudhuis, de Groote Leigraaf en het Beekberger Woud. Vanuit deze ring zijn twee groene verbindingen naar de IJssel te zien op de kaart. De zuidelijke verbinding is de meest omvangrijke verbinding van Veluwe naar IJssel. De Beekberger Beek en de Voorster Beek vormen samen met de bossen onder Bussloo en de natuurgebieden langs de Fliert een west-oost verbinding naar de uiterwaarden bij de Wilpse en Voorster Klei. Via natuurgebied Lampenbroek is deze verbinding ook weer verbonden met de Empese en Tondense heide, in gemeente Brummen. Vroeger werd deze verbinding in visies en beleidsstukken geduid als de Beekbergse Poort.

Vanaf het Woudhuis is een tweede west-oost verbinding te ontwaren, zij het wat kleiner in oppervlakte. Hoofdingrediënten hier zijn verschillende landgoederen en het noordelijke deel van de Fliert. De Fliert verbindt overigens de twee west-oost verbindingen met elkaar.

Natuur incl. ambities

- Natte natuur**
 - Specifiek ecologische doelstelling
 - Ecologische functies water
 - Overige waterlopen
 - Natte landnatuur
 - Beschermingszone natte landnatuur
 - Primaire waterkeringen
- Provinciaal beleid**
 - Groene ontwikkelingszone
 - Gelders natuurnetwerk
 - Ganzenrustgebieden
 - Weidevogelgebieden
 - natura2000
- Ambitie beheergebied**
 - Landschapselementen
 - N00.01 Functieverandering van landbouw naar nieuwe natuur
 - N00.02 Inrichting nieuwe natuur
 - N01.04 Zand- en kalklandschap
 - N02.01 Rivier
 - N03.01 Beek en Bron
 - N04.02 Zoete Plas
 - N05.03 Veen moeras
 - N05.04 Dynamisch moeras
 - N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
 - N06.03 Hoogveen
 - N06.04 Vochtige heide
 - N06.05 Zwakgebufferd ven
 - N06.06 Zuur ven en hoogveenven
 - N07.01 Droge heide
 - N10.01 Nat schraalland
 - N10.02 Vochtig hooiland
 - N11.01 Droog schraalgrasland
 - N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
 - N12.03 Glanshaverhooiland
 - N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
 - N12.05 Kruiden- of faunarijke akker
 - N12.06 Ruigteveld
 - N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
 - N14.02 Hoog- en laagveenbos
 - N14.03 Haagbeuken- en essenbos
 - N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
 - N16.03 Droog bos met productie
 - N16.04 Vochtig bos met productie
 - N17.02 Droog hakhout
 - N17.03 Park- of stinzenbos
 - N17.06 Vochtig en hellinghakhout

In het noordelijke puntje van de gemeente, door polder Nijbroek, is een derde verbinding te zien. Deze loopt vanaf natuur rondom het Apeldoorns Kanaal naar de uiterwaarden.

De meeste geïnterviewden hebben deze hoofdstructuur prima op het netvlies staan. Aan veel van de natuurgebieden is de afgelopen jaren ook actief gewerkt door provincie, waterschap, gemeente of andere partijen. Het is echter de vraag of deze hoofdstructuur ook expliciet en bekend genoeg is. Bovendien is het de vraag of de hoofdstructuur robuust genoeg is. Op welke plekken zou het beter moeten of kunnen?

Uitwerken van (opties voor) deelstructuren op kleinere schaal

Naast de beschermde natuurgebieden, komt er ook steeds meer aandacht voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit in andere gebieden. Met het [Aanvalsplan Landschap](#), gemaakt op verzoek van de overheid ter uitwerking van het Klimaatakkoord, wordt ingezet op 10% meer 'groenblauwe dooradering'. Met groenblauwe dooradering wordt het netwerk van de natuurlijke elementen in het (agrarische) landschap bedoeld. Dit netwerk bestaat zowel uit droge landschapselementen, zoals houtwallen, bomenrijen, kruidenrijke randen, als uit natte elementen, zoals sloten, beken met natuurlijke oevers en poelen.

“Welke rol kunnen agrarische gronden spelen in het versterken van landschappelijke en ecologische structuren in Voorst?” (uit: interview)

Deze groenblauwe dooradering draagt bij aan meerdere opgaven, waaronder versterking van de biodiversiteit, verbetering van waterkwaliteit en versterking van het landschap. Door beschikbare beheervergoedingen vanuit agrarische natuurverenigingen, kan het beheer van dergelijke landschapselementen ook bijdragen aan het inkomen van boeren.

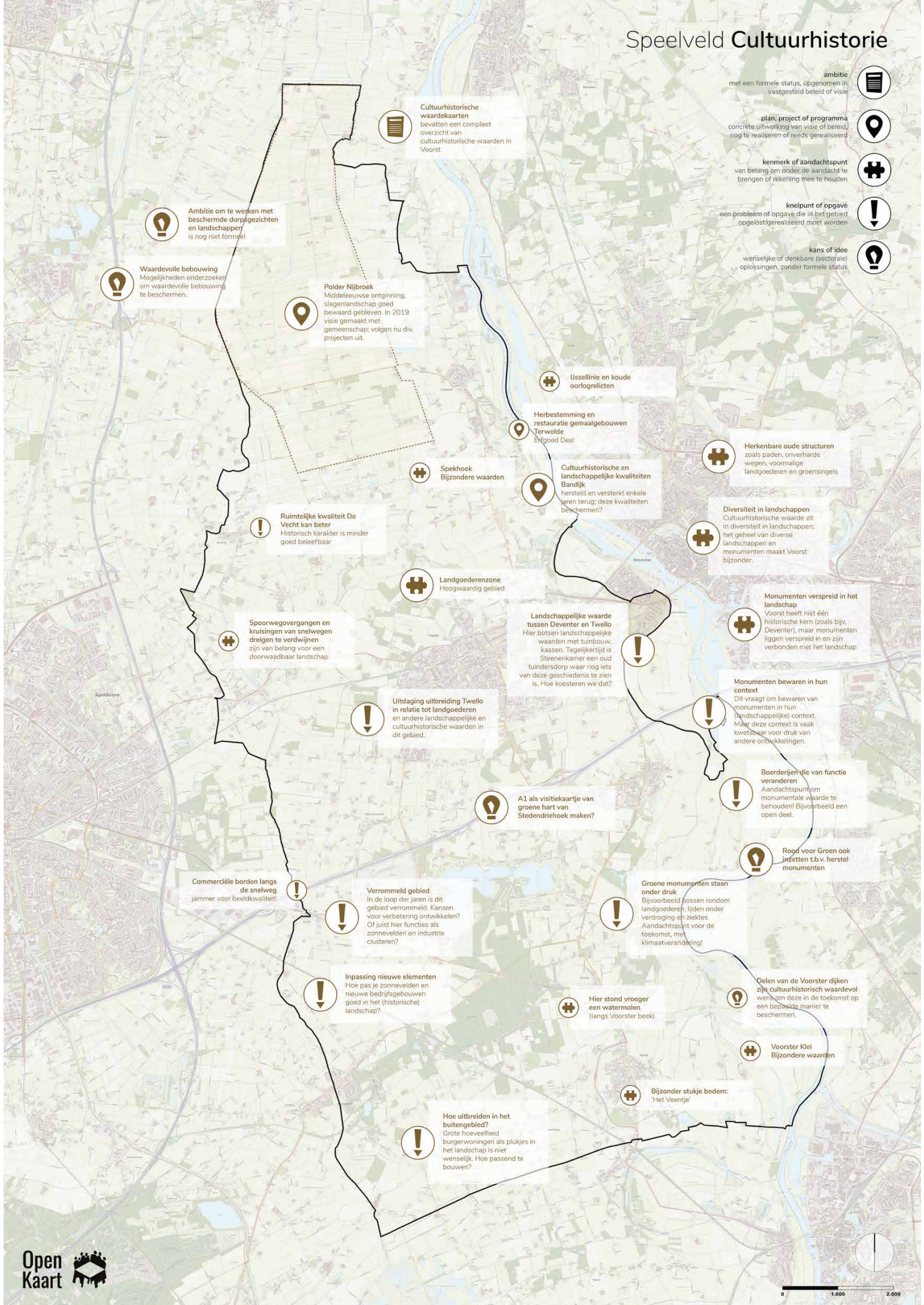
Voor het buitengebied van Voorst is het interessant om uit te werken: welke vormen van gebiedseigen groenblauwe dooradering zijn passend in de verschillende landschappen die Voorst rijk is? Hoe kunnen we met deze deelstructuren de -nu regelmatig ervaren- kloof tussen natuur en landbouw overbruggen?

Versterken biodiversiteit

In het versterken van hoofd- en deelstructuren komen verschillende thema's en opgaven bij elkaar. Versterking van het landschap is van belang voor ruimtelijke kwaliteit, beleving en recreatieve waarde. Versterking van het landschap is ook essentieel ter versterking van ecologische waarden en biodiversiteit. De versterking van de biodiversiteit is een brede opgave, die geldt voor heel ons land. In de volgende fase is het nuttig om nader

Speelveld Cultuurhistorie

- ambitie**
met een formele status, opgenomen in vastgesteld beleid of visie
- plan, project of programma**
concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd
- kenmerk of aandachtspunt**
van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden
- knelpunt of opgave**
een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden
- kans of idee**
wenselijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status

Cultuurhistorische waardekaarten
bevatten een compleet overzicht van cultuurhistorische waarden in Voorst

Ambitie om te werken met beschermde dorpsgezichten en landschappen
is nog niet formeel

Waardevolle bebouwing
Mogelijkheden onderzoeken om waardevolle bebouwing te beschermen.

Polder Nijbroek
Middelieuwse ontginning, slagenlandschap goed bewaard gebleven. In 2019 visie gemaakt met gemeenschap, volgen nu div. projecten uit.

IJssellinie en koude oorlogrelicten

Herbestemming en restauratie
gemaalgebouwen Terwoldse Bepoed Deal

Spekhoek
Bijzondere waarden

Cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten
Bandijk hersteld en versterkt enkele jaren terug; deze kwaliteiten beschermen?

Herkenbare oude structuren
zoals paden, onverharde wegen, voormalige landgoederen en groensingels

Ruimtelijke kwaliteit
De Vecht kan beter
Historisch karakter is minder goed beleefbaar

Diversiteit in landschappen
Cultuurhistorische waarde zit in diversiteit in landschappen; het geheel van diverse landschappen en monumenten maakt Voorst bijzonder.

Landgoederenzone
Hoogwaardig gebied

Monumenten verspreid in het landschap
Voorst heeft niet één historische kern (zoals bijv. Deventer), maar monumenten liggen verspreid in en zijn verbonden met het landschap

Spoorwegovergangen en kruisingen van snelwegen
dreigen te verdwijnen zijn van belang voor een doorwaadbaar landschap

Landschappelijke waarde
tussen Deventer en Twello
Hier botsen landschappelijke waarden met tuinbouw, kassen. Tegelijkertijd is Steenkamer een oud tuindersdorp waar nog iets van deze geschiedenis te zien is. Hoe koesteren we dat?

Uitdaging uitbreiding Twello
in relatie tot landgoederen en andere landschappelijke en cultuurhistorische waarden in dit gebied.

Monumenten bewaren in hun context
Dit vraagt om bewaren van monumenten in hun (landschappelijke) context. Maar deze context is vaak kwetsbaar voor druk van andere ontwikkelingen.

A1 als visitekaartje van groene hart van Stedendriehoek
maken?

Boerderijen die van functie veranderen
Aandachtspunt om monumentale waarde te behouden! Bijvoorbeeld een open deel.

Commerciële borden langs de snelweg
jammer voor beeldkwaliteit!

Verrommeld gebied
In de loop der jaren is dit gebied verrommeld. Kansen voor verbetering ontwikkelen? Of juist hier functies als zonnevelden en industrie clusteren?

Groene monumenten staan onder druk
Bijvoorbeeld bossen rondom landgoederen, lijden onder verdroging en ziektes. Aandachtspunt voor de toekomst, met klimaatverandering!

Rood voor Groen ook inzetten t.b.v. herstel monumenten

Inpassing nieuwe elementen
Hoe pas je zonnevelden en nieuwe bedrijfsgebouwen goed in het (historische) landschap?

Hier stond vroeger een watermolen
(langs Voorster beek)

Delen van de Voorster dijken
zijn cultuurhistorisch waardevol waarbij deze in de toekomst op een bepaalde manier te beschermen.

Voorster Klei
Bijzondere waarden

Hoe uitbreiden in het buitengebied?
Grote hoeveelheid burgerwoningen als plukjes in het landschap is niet wenselijk. Hoe passend te bouwen?

Bijzonder stukje bodem:
"Het Veentje"

uit te werken wat dit voor Voorst betekent; wat is de staat van de biodiversiteit in Voorst, op welke manier dient de biodiversiteit versterkt te worden (welke soorten, waar) en hoe zouden we dat kunnen doen?

Cultuurhistorische waarden als basis

In het werken aan het landschap, is cultuurhistorie een belangrijke basis. Cultuurhistorische waarden worden namelijk niet alleen vertegenwoordigd door monumenten of andere waardevolle bouwwerken in de gemeente, maar juist ook door landschapstypen, oude padenstructuren, landgoederen en landschappelijke elementen.

Een overzicht van de cultuurhistorische waarden in de gemeente Voorst is te vinden op de [cultuurhistorische waardekaarten](#). Deze waardekaarten dienen als basis voor deze opgave, maar spelen ook een rol in de andere geformuleerde opgaven voor het buitengebied, zoals opgaven rondom recreatie, de positionering van het middengebied en de ontwikkeling van dorpen en erven.

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Wat is de kwaliteit van de huidige landschappen en natuurgebieden in Voorst? Waar gaat het goed, waar is extra aandacht nodig?
- Wat zijn de doelen op het gebied van biodiversiteit? Wat is zinvol en wenselijk (op verschillende plekken) in Voorst?
- Is de landschappelijke, ecologische hoofdstructuur voldoende verankerd in beleving en beleid? Of is versterking wenselijk? Waar en hoe?
- Welke deelstructuren zijn passend en wenselijk in de verschillende deelgebieden van Voorst?
- Hoe gaan we landschappelijk om met de overgangen van stad naar buitengebied?
- Hoe kunnen we 'rode' ontwikkelingen (meer) koppelen aan versterken van 'groene' en 'blauwe' kwaliteiten?
- Hoe kunnen agrarische gronden bijdragen aan landschap en natuur?
- En hoe kunnen we biodiverse gebieden maken waar voldoende ruimte voor landbouw is?
- Hoe kunnen we als gemeente bijdragen aan deze vormen van agrarische natuur of natuurinclusieve landbouw?

(Cultuurhistorische) landschapstypen

landschappenkaart

- oude kampongtingingen op de dekzandvlaktes en -ruggen
- veenontginning op de overstromingsvlakte met kreekruggen
- heideontginningen op de dekzandvlaktes en -ruggen
- oude kampongtingingen op de overstromingsvlakte
- rivierduinen en stroomrugontginningen langs de rivier
- uiterwaarden met vlaktes en stroomgeulen
- essen op de kampongtingingen

- vroegere heidebebossing met nog bestaande bossen
- uitgedijkte overstromingsvlakte, historische uiterwaarde

terrein

- bebouwd gebied
- natte landnatuur
- bos
- heide
- zand
- water
- hoofdwatergangen

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden m.b.t. natuur, landschap en cultuurhistorie.

Opgave 6

Wat wordt de recreatieve positionering van Voorst?

Recreatie neemt toe. Tegelijkertijd staat de kwaliteit van populaire natuurgebieden zoals de Veluwe onder druk. Om de Veluwe te ontlasten, wordt o.a. naar recreatieve versterking van de IJsselvallei gekeken. Wat is de gewenste recreatieve positionering van Voorst?

Ontlasting van de Veluwe

Recreatie en toerisme zal toenemen de komende jaren. Tegelijkertijd ligt het in de lijn der verwachting dat beschermde natuurgebieden, zoals De Hoge Veluwe, juist ontlast moeten worden van recreatieve druk om natuurwaarden te behouden. Belanghebbenden vanuit verschillende sectoren hebben zich verenigd in de VeluweAlliantie ten behoeve van de toekomst van de Veluwe als natuur- en recreatiegebied. In hun [agenda](#) voor 2030 kijken ze bewust ook naar de gebieden rondom de Veluwe, waaronder de IJsselvallei, waar Voorst onderdeel van is.

Aantrekkelijker recreëren in de IJsselvallei

Door de gebieden rondom de Veluwe aantrekkelijker te maken voor recreatie, kunnen bezoekers beter over het gebied verspreid worden. Deze ambitie geeft aanleiding opnieuw naar de recreatieve positionering van de IJsselvallei en van gemeente Voorst te kijken.

Het recreatieve speelveld in Voorst nu

Gemeente Voorst is op dit moment vooral aantrekkelijk voor de 'rustzoeker'. De rustzoeker is een recreant die niet zo ver van huis hoeft, maar graag in Nederland wandelt en fietst; op pad met een thermosfles en zelfgesmeerde boterhammen in de rugtas. Voorst biedt bijvoorbeeld prachtige klompenpaden om te wandelen; ook zijn er mooie fietsroutes.

Op de regionale schaal zijn vooral Bussloo en Teuge interessant voor de recreatieve bezoeker die wat intensievere activiteiten zoekt. In Teuge betreft het luchtvaartgebonden recreatie rondom het vliegveld. Bussloo biedt recreatie aan en rondom het water, met o.a. Thermen Bussloo, een golfbaan en diverse horecagelegenheden.

Vorst is een prachtig gebied om te fietsen en te wandelen. Wil Voorst in de toekomst ook andere recreanten dan de 'rustzoeker' bedienen?

Masterplan IJsselvallei

In de context van de eerder genoemde VeluweAgenda 2030 heeft de VeluweAlliantie opdracht gegeven een [masterplan](#) voor de IJsselvallei te maken. Dit masterplan (2020) beschrijft de landschappelijke kwaliteiten van de IJsselvallei en pleit ervoor de ontwikkeling van recreatie en toerisme te koppelen aan andere maatschappelijke opgaven, met name klimaatverandering en de landbouwtransitie. Er worden suggesties voor concrete projecten gedaan, die in een recent werkboek verder zijn uitgewerkt. Het daadwerkelijk oppakken en uitvoeren van de projecten ligt bij verschillende partijen.

Het masterplan heeft een landschappelijke focus. Voor een complete recreatieve positionering is meer nodig. Er is dan een duidelijke keuze voor gewenste recreatieve doelgroepen nodig, op basis waarvan bijvoorbeeld ook naar aanbod gekeken kan worden.

Welke doelgroepen? Welke aanbod?

De vraag is wat de passende en gewenste recreatieve positionering van Voorst is. Wie wil Voorst recreatieve ruimte bieden? Welke voorzieningen hebben deze doelgroepen nodig? Welk aanbod is er al, welk aanbod mist juist nog? Welke kansen (en mogelijk ook bedreigingen) levert dit op voor het buitengebied? Hoe kunnen recreatieve ontwikkelingen iets betekenen voor andere opgaven in het buitengebied?

“De IJsselvallei is prachtig om te fietsen en te wandelen. De rustzoeker haalt er zijn hart op. Maar er is weinig aanbod voor andere typen recreanten.” (uit: interview)

Bijzondere aandacht voor Bussloo

Bijzonder aandachtspunt is daarbij de toekomst van Bussloo. Bussloo is namelijk onderdeel van het middengebied van Voorst, waar meer opgaven spelen en meerdere functies om ruimte strijden. Vanuit het oogpunt van het ontlasten van de Veluwe, wordt Bussloo geduid als ontvangstlocatie voor bezoekers die vanuit hier hun bezoek aan de regio starten. Recreatieve ontwikkelingen worden echter ook met zorg bekeken vanuit omwonenden. Een gebiedsproces over de toekomst van Bussloo is stopgezet, omdat betrokkenen er niet meer met elkaar uit kwamen. Het (verder) nadenken over deze plek dient gedaan te worden met kennis van de zorgen en aandachtspunten uit dit proces.

Lopende onderzoeken en herijking beleid

Het meest recent vastgestelde beleid m.b.t. recreatie en toerisme dateert uit 2004. Lokale opgaven hebben zich in de loop der tijd ontwikkeld en ook de regionale visie op recreatie en toerisme is veranderd. Er is behoefte aan vernieuwd beleid. In 2024 wordt

daarom een programma Vrijtijdseconomie ontwikkeld.

Ter voorbereiding hierop worden momenteel diverse onderzoeken uitgevoerd, waaronder een behoefteonderzoek naar mountainbikepaden en ruiterspaden; een onderzoek naar de toekomst van verouderde recreatieparken en een onderzoek naar wandelknooppunten, om met verbetering van het wandelpadennetwerk aan de slag te kunnen gaan.

“Een recreatiestrategie vraagt om meer dan landschappelijke versterking. Het begint bij een duidelijke keuze wie je wil. Vanuit daar volgt het gewenste aanbod. Welke keuzes maakt Voorst hierin?” (uit: interview)

De ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied biedt de kans recreatieve vraagstukken in de brede context van (opgaven in) het buitengebied te bespreken. Binnen het Programma Landelijk Gebied wordt geen nieuw recreatiebeleid gevormd; wel zullen kansen geformuleerd worden waar het programma Vrijtijdseconomie op voort kan bouwen.

“Ik zie recreatie ook als potentiële aanjager voor andere opgaven. Welke kansen biedt recreatie voor andere opgaven in Voorst? (uit: interview)

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Welke recreatieve doelgroepen zijn gewenst in de IJsselvallei en in Voorst?
- Wat hebben deze doelgroepen nodig, welk aanbod hoort bij deze doelgroepen?
- Wat is er al en waar moet het aanbod dan beter?
- Hoe kijken we vanuit deze vragen naar de toekomst van huidige recreatieve plekken als Teuge en Bussloo?
- Wat vraagt een nieuwe recreatieve positionering van het buitengebied?
- Waar is verbetering van de recreatieve beleving gewenst, in de vorm van verbetering van ruimtelijke/landschappelijke kwaliteit?
- Welke kansen biedt recreatie voor andere opgaven, bijvoorbeeld voor de landbouwtransitie?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden m.b.t. natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie.

Opgave 7

Hoe ontwikkelen dorpen en erven zich de komende decennia?

De dorpen van Voorst vormen een belangrijk onderdeel van de Voorster identiteit. Elk dorp heeft eigen karakter, met eigen cultuurhistorische en ook sociale kwaliteiten. Hoe ontwikkelen deze dorpen zich in de toekomst?

Een vergelijkbare vraag geldt voor erven in het buitengebied rondom de dorpen. Een deel van de boeren zal stoppen de komende jaren. Wat zijn gewenste mogelijkheden voor de herbestemming of ontwikkeling van deze agrarische erven?

Kleine kernen in Voorst

Voorst omvat [12 dorpen](#) met daarnaast nog diverse buurtschappen. Twello is de grootste kern, in het middengebied van de gemeente, met zo'n 13.000 inwoners. De overige dorpen zijn kleinere dorpskernen, met zo'n 300 tot 3.000 inwoners. De kleine kernen liggen in het buitengebied en zijn kenmerkend voor het buitengebied.

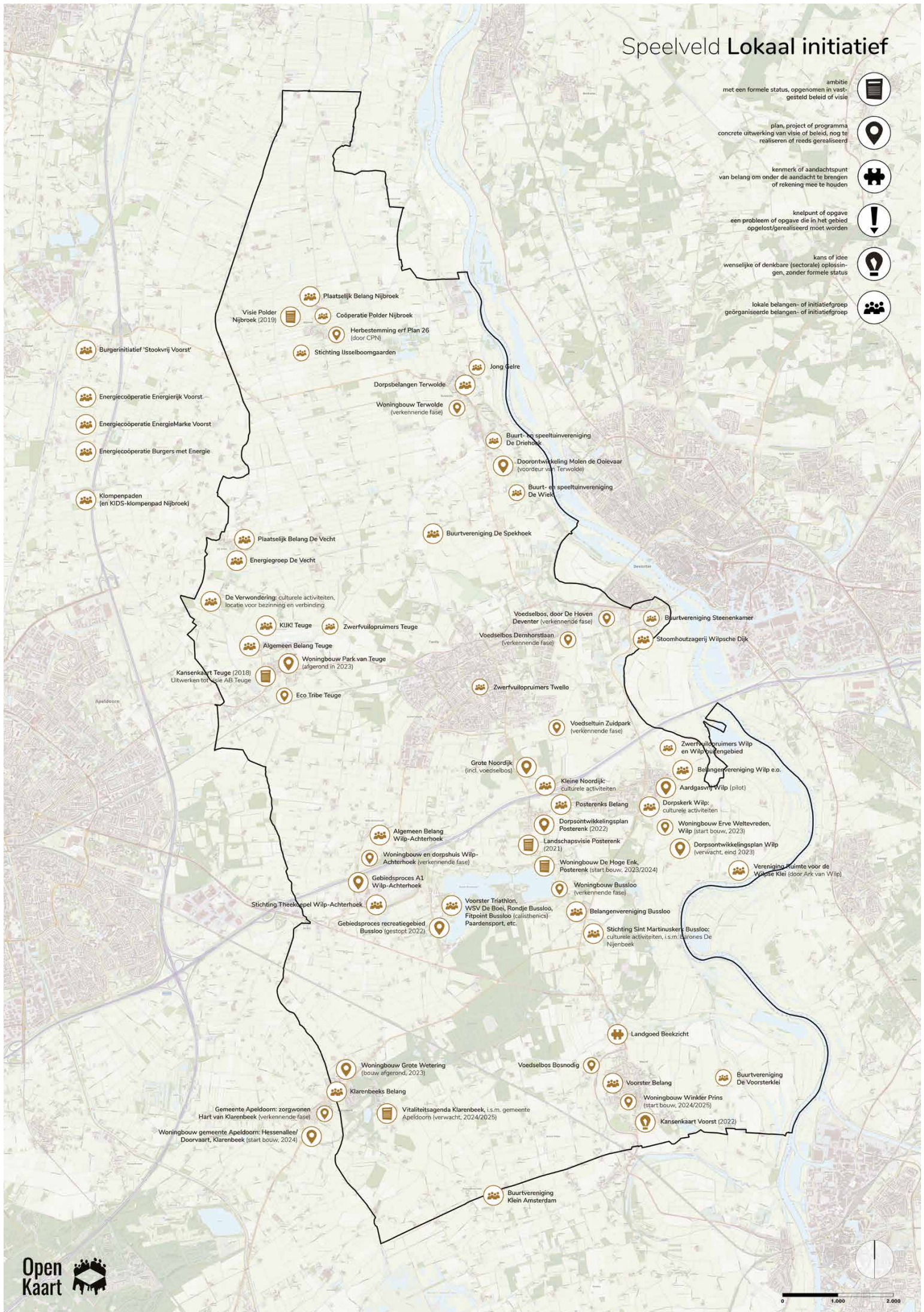
Kernen als onderdeel van de identiteit van Voorst

De dorpse schaal van de kernen is één van de onderdelen van de identiteit van Voorst, zoals beschreven in de [Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst](#). Ook de krachtige sociale samenhang wordt als karakteristiek benoemd in deze visie. De kleine kernen zijn een belangrijke drager van deze sociale samenhang.

Tegelijkertijd is de leefbaarheid in de kernen niet vanzelfsprekend. Het aantal senioren neemt bijvoorbeeld toe, terwijl voorzieningen steeds meer geclusterd worden in grotere dorpen en steden. Ook wordt regelmatig genoemd dat jonge mensen lastig

Speelveld Lokaal initiatief

-
 ambitie met een formele status, opgenomen in vast-gesteld beleid of visie
-
 plan, project of programma concrete uitwerking van visie of beleid, nog te realiseren of reeds gerealiseerd
-
 kenmerk of aandachtspunt van belang om onder de aandacht te brengen of rekening mee te houden
-
 knelpunt of opgave een probleem of opgave die in het gebied opgelost/gerealiseerd moet worden
-
 kans of idee wenselijke of denkbare (sectorale) oplossingen, zonder formele status
-
 lokale belangen- of initiatiefgroep georganiseerde belangen- of initiatiefgroep

een betaalbare woning kunnen vinden in de kernen van gemeente Voorst. Zowel de bestaande kwaliteiten als de opgaven in de kernen zijn relevant voor de toekomst van het buitengebied; we kijken in het Programma Landelijk Gebied daarom ook naar de kleine kernen.

Huidig woonbeleid kleine kernen

Het huidige woonbeleid voor de kleine kernen is dat er wordt gebouwd naar behoefte. Er is ruimte voor kleinschalige initiatieven en experimentele woonvormen. Inbreiding heeft de voorkeur boven uitbreiding van de kernen. Wonen en werken zijn (historisch gezien) gemengd. De gemeente stimuleert deze mix; deze draagt bij aan het dorps karakter van de Voorster woonmilieus. (zie Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst)

Hoe kan gemeente proactief sturen op de woningbouwopgave?

Er is echter ook sprake van woningbouwdruk vanuit met name buurgemeenten Apeldoorn en Deventer. Wanneer Voorst niet zelf een visie vormt op de woningbouwopgave, is het risico dat de ruimtelijke inrichting bepaald wordt door anderen en nu gewaardeerde kwaliteiten verloren gaan. Het is van belang gebiedskwaliteiten scherp te verwoorden en vervolgens vanuit deze kwaliteiten na te denken over de juiste verdeling van de woningbouwopgave. Waar kan de functie wonen (landschappelijke) kwaliteiten wellicht versterken? Waar zou je woningen kunnen of moeten clusteren om een hoger voorzieningenniveau te ondersteunen en andere gebieden te sparen? Wat betekent dit voor de verschillende kernen in het Voorster buitengebied? Zou er wellicht zelfs een nieuwe dorpskern gebouwd moeten worden?

Dorpsbelangenverenigingen

De kleine kernen hebben allen een dorpsbelangenvereniging die de belangen van de dorpsbewoners behartigt. Het buitengebied van Voorst is zo verdeeld dat ook bewoners buiten de kernen vertegenwoordigd worden. Steenenkamer heeft een buurtvereniging, die zich vooral op activiteiten richt. Twello heeft als enige dorp geen dorpsbelangenvereniging. Recent hebben de dorpsbelangenverenigingen het initiatief genomen elkaar met enige regelmatig te spreken in een 'Dorpenplatform'.

"Leg waar het kan regie bij dorpen zelf. Laat hen op eigen wijze bijdragen aan de toekomst van het buitengebied." (uit: interview)

Dorpsvisies

De dorpsbelangenverenigingen zijn vrijwel allemaal actief betrokken bij de toekomst van hun dorp en het buitengebied rondom de dorpen. Verschillende dorpen hebben een dorpsvisie. In Nijbroek hebben inwoners samen met de gemeente de [visie 'Door Grond](#)

[Verbonden](#) gemaakt. In Teuge is de [Kanskaart Teuge](#) gemaakt. Posterenk heeft het [Dorpsontwikkelplan 'Goed voor Elkaar'](#) gemaakt. Ook in [Voorst](#) en [Wilp](#) zijn de kansen voor de ontwikkeling van hun dorp in beeld gebracht.

 Programma Landelijk Gebied bevat geen aanvullende dorpsvisies of nieuwe woonvisie, maar benoemt wel belangrijke kwaliteiten

In het Programma Landelijk Gebied zullen we aansluiten en voortbouwen op de visies die dorpen al hebben gemaakt. Voor de dorpen waar geen visie voor is, is het van belang identiteit en belangrijkste kwaliteiten van dorp en omgeving ook goed te duiden. We maken geen aanvullende dorpsvisies, maar formuleren in gesprek met inwoners wel de belangrijkste kenmerken en kwaliteiten; noodzakelijk voor het maken van afwegingen ten behoeve van het Programma Landelijk Gebied. We maken daarnaast ook geen woonvisie; wel zullen uitgangspunten in het Programma Landelijk Gebied naar verwachting aanleiding geven hier verder over na te denken.

 Uitvoeringsprogramma voor dorpen (prionota)

Een van de manieren waarop de uitkomsten van het Programma Landelijk Gebied een vervolg krijgen, is het maken van een uitvoeringsprogramma met specifieke aandacht voor de kernen. Dit uitvoeringsprogramma sluit aan bij de gemeentelijke doelstelling 'vitaal platteland' en is reeds benoemd als onderdeel van de prionota.

"Wie heeft straks regie over het buitengebied? Wie zorgt er voor het landschap als veel boeren stoppen? Daar maak ik me wel eens zorgen om." (uit: interview)

 Ontwikkelingen op gronden en erven rondom de kernen

De veranderingen in het buitengebied worden ook gevoeld rondom de kernen. Gronden en erven krijgen een andere invulling omdat er wordt gewerkt aan klimaatadaptatie, omdat de agrarische sector in beweging is, omdat er ruimte voor duurzame energie wordt gezocht. Een deel van de boeren, naar verwachting 30%, ook in Voorst, heeft geen opvolging en zal de komende jaren stoppen. Dit betekent dat een deel van de erven anders gebruikt en ingericht zal worden.

 Pilot Rood voor Groen-beleid

In het licht van deze opgaven werkt gemeente Voorst aan hernieuwd functieveranderingsbeleid. Het bestaande Rood voor Rood-beleid, waarmee je stallen afbreekt en in ruil daarvoor een woningbouwkavel terug kunt krijgen, is door ontwikkeld tot [Rood voor Groen-beleid](#). Dit betekent dat de gemeente 'rode' functies toestaat in ruil voor een aanmerkelijke verbetering van de 'groene' (of 'blauwe') kwaliteiten

van het buitengebied. Zo wordt de behoefte aan woningen gekoppeld aan andere maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie en versterking van het landschap.

Het beleid geldt voor een periode van 2 jaar, als pilot. Gedurende het maken van het Programma Landelijk Gebied, zullen we ook in gesprek gaan over het Rood voor Groen-beleid, om feedback van mensen uit het buitengebied op te halen en het beleid waar nodig te verbeteren.

“Zijn er mogelijkheden om individuele initiatieven op erven (elders) te clusteren, voor meer impact?” (uit: interview)

Wat is mogelijk en wenselijk op veranderende erven?

Rood voor Rood en Rood voor Groen maken het mogelijk nieuwe woningen te bouwen op of rond erven. Als hier in toenemende mate gebruik van wordt gemaakt, is de vraag wat wenselijk is. Is het -met het oog op de toekomst- wenselijk woningen te bouwen op alle erven van stoppende boeren? Het bebouwen van erven wordt door de meeste geïnterviewden niet als oplossing voor de woningbouwopgave gezien. Zijn er dan mogelijkheden om dergelijke ontwikkelingen te clusteren en elders een plek te geven; een plek die wellicht passender is, bijvoorbeeld in of aan de randen van de kernen? Is een woningbouwkavel het enige ‘wisselgeld’ in het functieveranderingsbeleid? Of zouden we het beleid kunnen inzetten om meer diversiteit in de herontwikkeling van erven te stimuleren, passend bij de plek? In de volgende fase is het nuttig vrijkomende erven meer in beeld te brengen en te onderzoeken.

Vervolg vragen voor fase 2 en 3

- Wat zijn de belangrijkste kwaliteiten van elke kleine kern?
- Welke opgaven spelen in de kernen?
- Wat is de gewenste ontwikkeling van de kleine kernen?
- Wat zijn gewenste ontwikkelingen op erven van stoppende boeren? Wat is wenselijk en passend op erven in de verschillende deelgebieden van Voorst?
- Hoe kan de gemeente proactief sturen op deze gewenste ontwikkelingen?
- Hoe functioneert het Rood voor Groen-beleid? Hoe kan dit eventueel beter?

Meer kaarten

In de bijlage zijn meer kaarten te vinden m.b.t. de historische ontwikkeling van kernen, huidig grondgebruik en bestemmingsplannen.

DOEN
OP
MEESTE
RIJN

Vervolgstappen

De 7 beschreven hoofdogaven zijn het resultaat van de eerste verkenning van het speelveld van het Voorster buitengebied. De opgaven vormen het startpunt voor de volgende fases van de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied.

Fase 2: Verdieping van opgaven

In de eerstvolgende fase worden de opgaven verder verdiept. Dit doen we in gesprekstafels voor elke opgave, waar betrokken belanghebbenden en experts aansluiten. Doel van deze gesprekken is om kaders, kennis en kansen rondom de opgave scherp te stellen. Deze kennis kunnen we vervolgens op een toegankelijke manier beschikbaar maken, zodat iedereen geïnformeerd deel kan nemen aan verdere gesprekken.

Fase 3: Uitwerking toekomst landelijk gebied

In de derde fase gaan we namelijk samen met bewoners, boeren en andere mensen in het buitengebied opzoek naar een gedeeld toekomstperspectief voor het landelijk gebied. Dit doen we in deelgebieden; gebieden waar belanghebbenden zich betrokken bij voelen. In de bijeenkomsten rondom deelgebieden brengen we de verschillende opgaven bij elkaar. Zo kunnen we ontdekken waar belangen te combineren zijn en waar juist niet. Waar belangen niet goed te combineren zijn, verkennen we keuzemogelijkheden en consequenties van deze keuzes, vanuit verschillende perspectieven.

Fase 4: Delen en toetsen van het Programma Landelijk Gebied

In de laatste, vierde fase brengen we alle inbreng bijeen in een conceptversie van het Programma Landelijk Gebied. Door het Programma te testen en te toetsen, ook weer met belanghebbenden, zetten we de puntjes op de i en maken we een definitief resultaat dat voorgelegd zal worden aan de gemeenteraad.

In deze fase besteden we ook bijzondere aandacht aan de uitvoering van het Programma Landelijk Gebied. Waar het kan, verzamelen en ondersteunen we potentiële initiatieven, zodat het ontwikkelproces van het Programma tegelijkertijd de kickstart van de uitvoering ervan is.

Proces uitgewerkt in participatieplan

Het proces van de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied is nader uitgewerkt in een participatieplan. Hier zijn de stappen in detail uitgewerkt en wordt de samenwerking met belanghebbenden in en rond Voorst verder toegelicht.

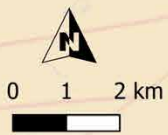
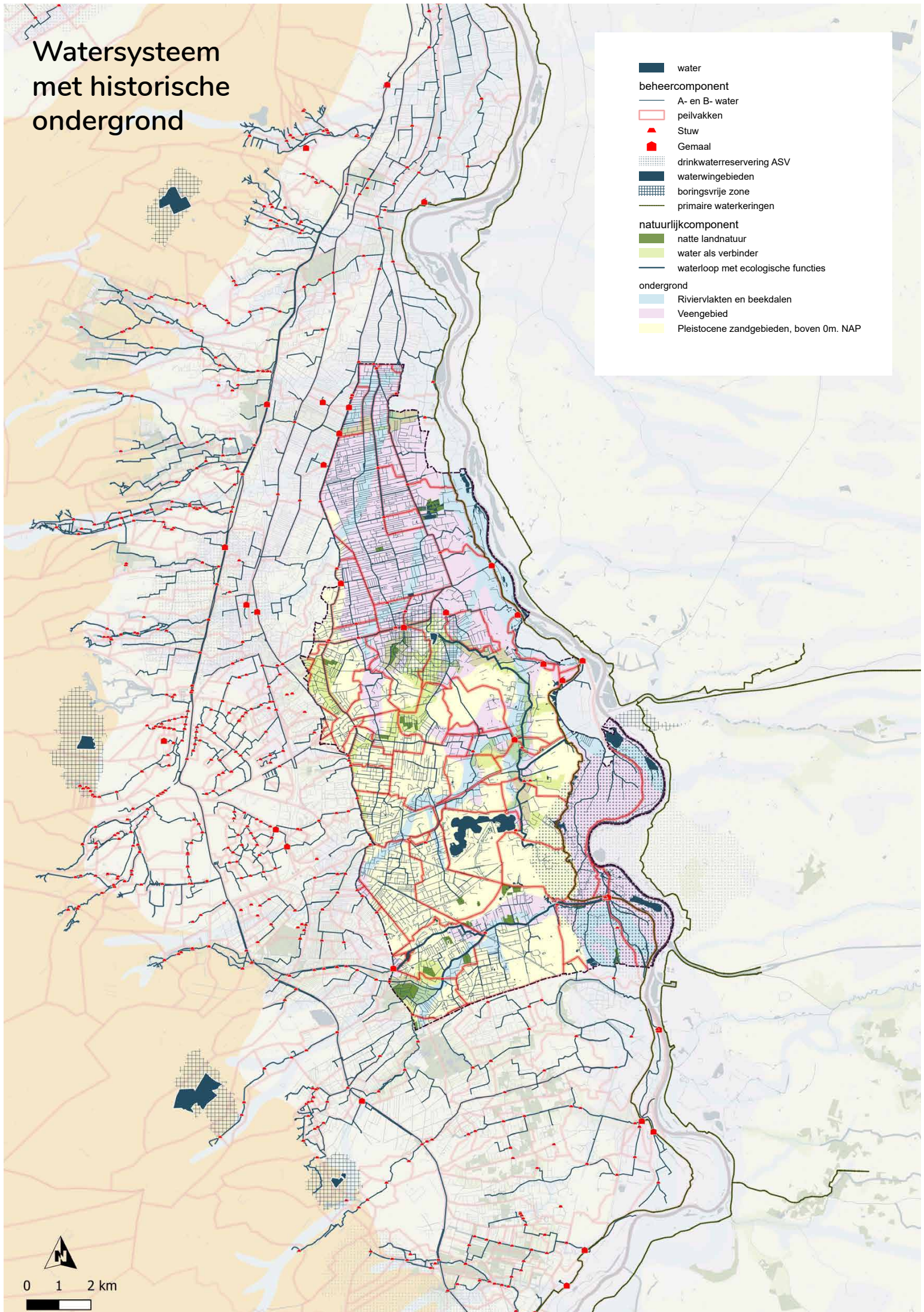
Het proces van de ontwikkeling van het Programma Landelijk Gebied is uitgewerkt in een participatieplan. Dit participatieplan is met inbreng uit de 50 interviews tot stand gekomen.

Bijlagen

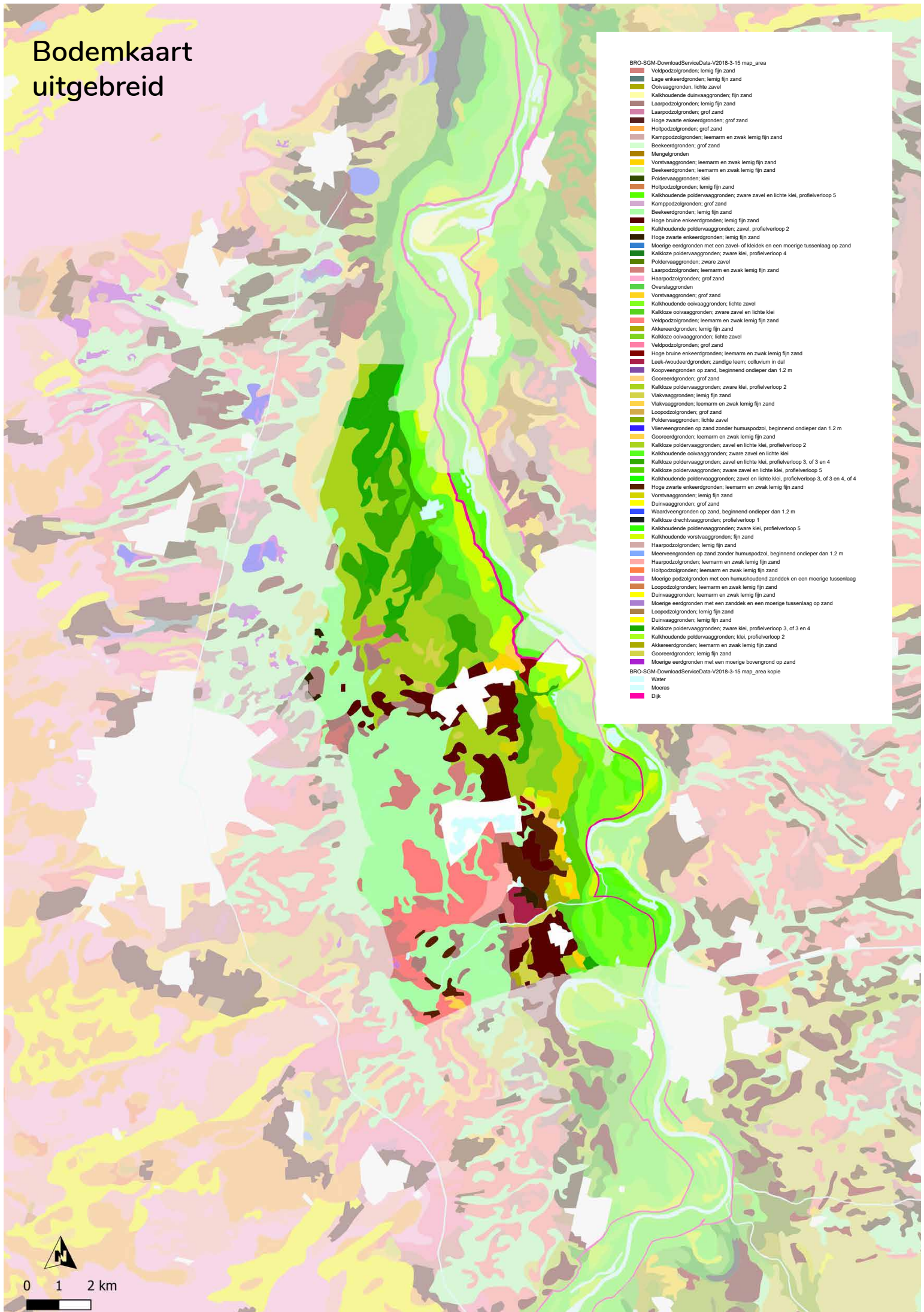
I Aanvullende kaarten

Watersysteem met historische ondergrond

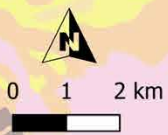
- water
- beheercomponent
 - A- en B- water
 - peilvakken
 - Stuw
 - Gemaal
 - drinkwaterreservering ASV
 - waterwingebieden
 - boringsvrije zone
 - primaire waterkeringen
- natuurlijkcomponent
 - natte landnatuur
 - water als verbinder
 - waterloop met ecologische functies
- ondergrond
 - Riviervlakten en beekdalen
 - Veengebied
 - Pleistocene zandgebieden, boven 0m. NAP

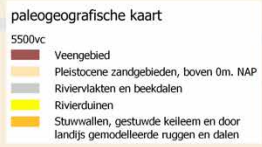
Bodemkaart uitgebreid

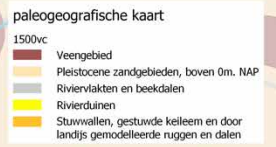
- BRO-SGM-DownloadServiceData-V2018-3-15 map_area
- Veldpodzolgronden; lemig fijn zand
- Lage enkeerdgronden; lemig fijn zand
- Ooivaaggronden; lichte zavel
- Kalkhoudende duinvaaggronden; fijn zand
- Laarpodzolgronden; lemig fijn zand
- Laarpodzolgronden; grof zand
- Hoge zwaarte enkeerdgronden; grof zand
- Holtpodzolgronden; grof zand
- Kampodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; grof zand
- Mengselgronden
- Vorstvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Poldervaaggronden; klei
- Holtpodzolgronden; lemig fijn zand
- Kalkhoudende poldervaaggronden; zware zavel en lichte klei, profielverloop 5
- Kampodzolgronden; grof zand
- Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- Hoge bruine enkeerdgronden; lemig fijn zand
- Kalkhoudende poldervaaggronden; zavel, profielverloop 2
- Hoge zwaarte enkeerdgronden; lemig fijn zand
- Moerige eerdgronden met een zavel- of kleidek en een moerige tussenlaag op zand
- Kalkloze poldervaaggronden; zware klei, profielverloop 4
- Poldervaaggronden; zware zavel
- Laarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Haarpodzolgronden; grof zand
- Overlaggronden
- Vorstvaaggronden; grof zand
- Kalkhoudende ooivaaggronden; lichte zavel
- Kalkloze ooivaaggronden; zware zavel en lichte klei
- Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Akkereerdgronden; lemig fijn zand
- Kalkloze ooivaaggronden; lichte zavel
- Veldpodzolgronden; grof zand
- Hoge bruine enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Hoog-keuwatergronden; zandige leem; coluwin in dal
- Koopveengronden op zand, beginnend ondieper dan 1,2 m
- Gooreerdgronden; grof zand
- Kalkloze poldervaaggronden; zware klei, profielverloop 2
- Vlakvaaggronden; lemig fijn zand
- Vlakvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Loopodzolgronden; grof zand
- Poldervaaggronden; lichte zavel
- Vlieveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 1,2 m
- Gooreerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Kalkloze poldervaaggronden; zavel en lichte klei, profielverloop 2
- Kalkloze ooivaaggronden; zware zavel en lichte klei
- Kalkloze poldervaaggronden; zavel en lichte klei, profielverloop 3, of 3 en 4
- Kalkloze poldervaaggronden; zware zavel en lichte klei, profielverloop 5
- Kalkhoudende poldervaaggronden; zavel en lichte klei, profielverloop 3, of 3 en 4, of 4
- Hoge zwaarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Vorstvaaggronden; lemig fijn zand
- Duinvaaggronden; grof zand
- Waardveengronden op zand, beginnend ondieper dan 1,2 m
- Kalkloze drechvaaggronden; profielverloop 1
- Kalkhoudende poldervaaggronden; zware klei, profielverloop 5
- Kalkhoudende vorstvaaggronden; fijn zand
- Haarpodzolgronden; lemig fijn zand
- Meeveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 1,2 m
- Haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Holtpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Moerige podzolgronden met een humushoudend zanddek en een moerige tussenlaag
- Loopodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Duinvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand
- Loopodzolgronden; lemig fijn zand
- Duinvaaggronden; lemig fijn zand
- Kalkloze poldervaaggronden; zware klei, profielverloop 3, of 3 en 4
- Kalkhoudende poldervaaggronden; klei, profielverloop 2
- Akkereerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Gooreerdgronden; lemig fijn zand
- Moerige eerdgronden met een moerige bovengrond op zand
- BRO-SGM-DownloadServiceData-V2018-3-15 map_area kopie
- Water
- Moeras
- Dijk

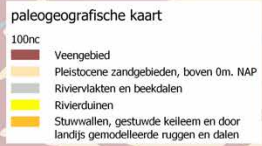
Ontstaans- geschiedenis paleografisch

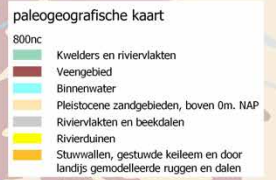
5500 v.C.

1500 v.C.

100 n.C.

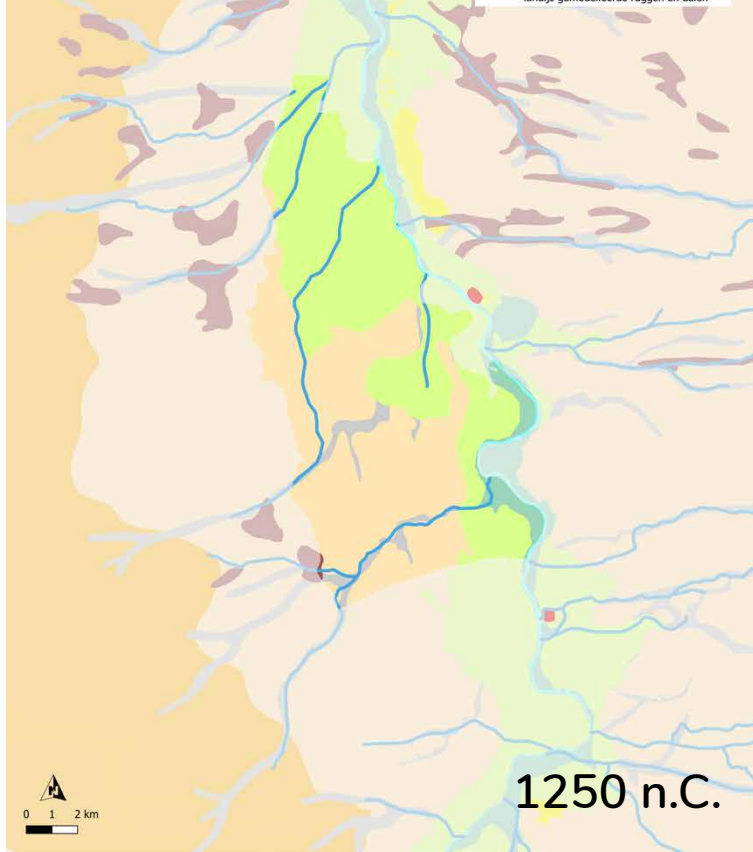

800 n.C.

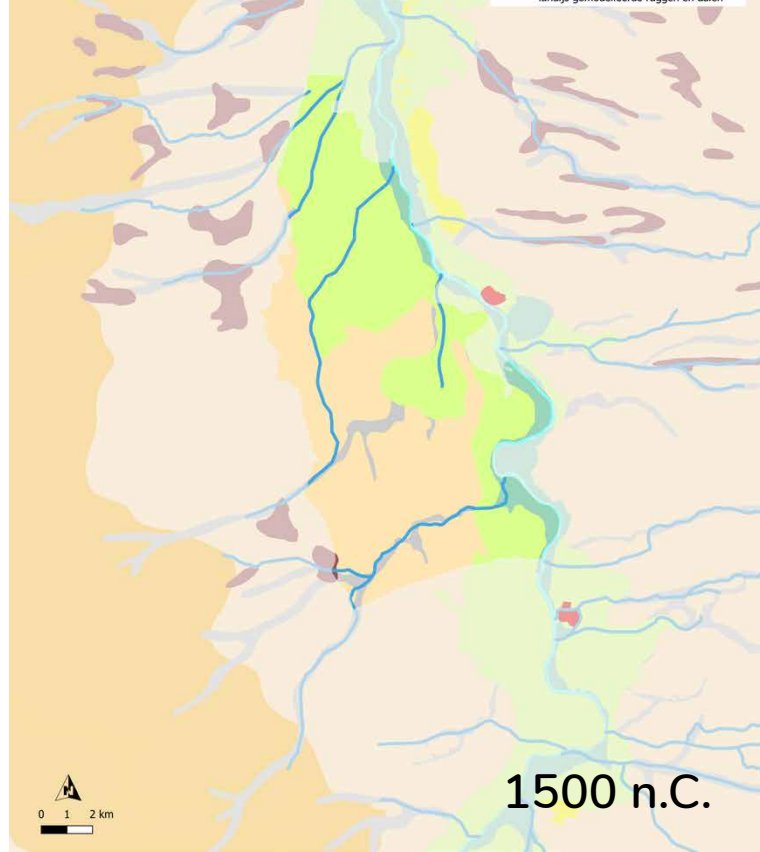

Ontstaans- geschiedenis paleografisch

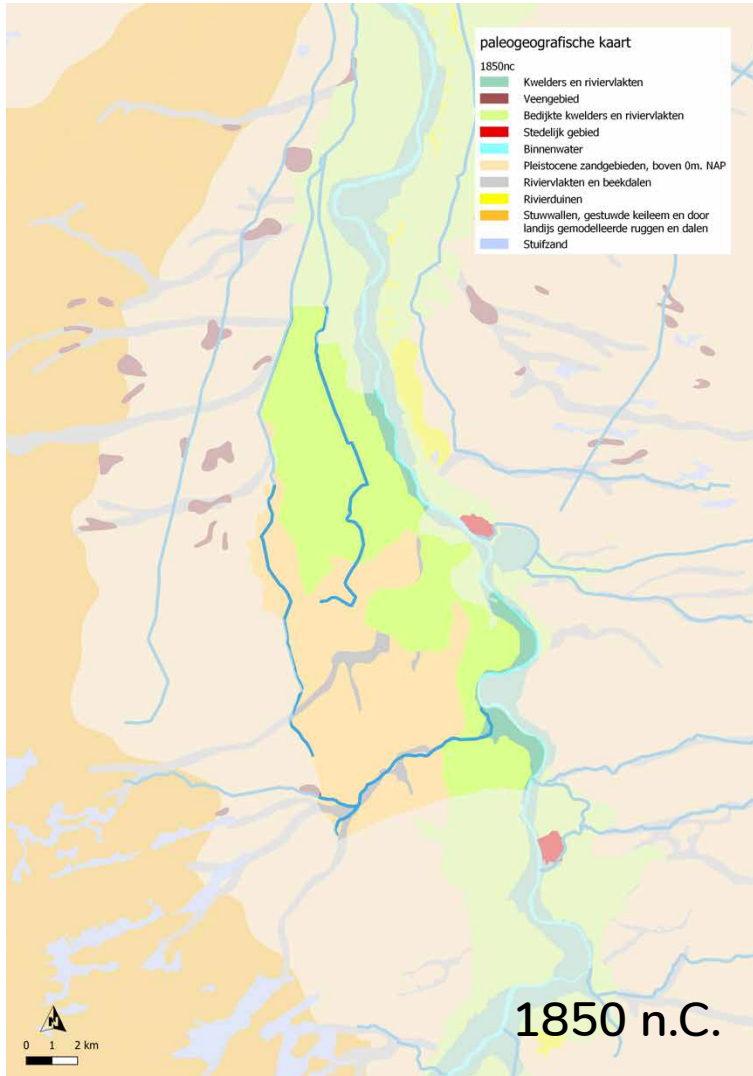
- paleogeografische kaart
- 1250nc
- Kwelders en rivierlakten
 - Veengebied
 - Bedijkte kwelders en rivierlakten
 - Stedelijk gebied
 - Binnenwater
 - Pleistocene zandgebieden, boven 0m. NAP
 - Rivierlakten en beekdalen
 - Rivierduinen
 - Stuwwallen, gestuwde keileem en door landijs gemodelleerde ruggen en dalen

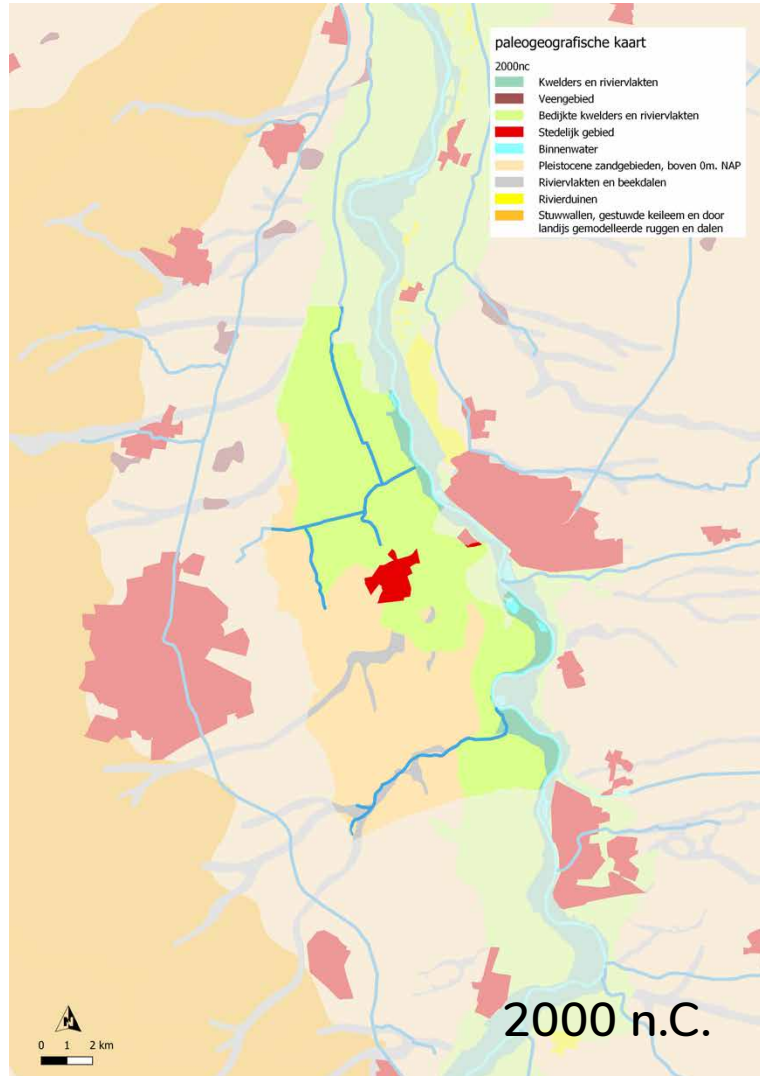
- paleogeografische kaart
- 1500nc
- Kwelders en rivierlakten
 - Veengebied
 - Bedijkte kwelders en rivierlakten
 - Stedelijk gebied
 - Binnenwater
 - Pleistocene zandgebieden, boven 0m. NAP
 - Rivierlakten en beekdalen
 - Rivierduinen
 - Stuwwallen, gestuwde keileem en door landijs gemodelleerde ruggen en dalen

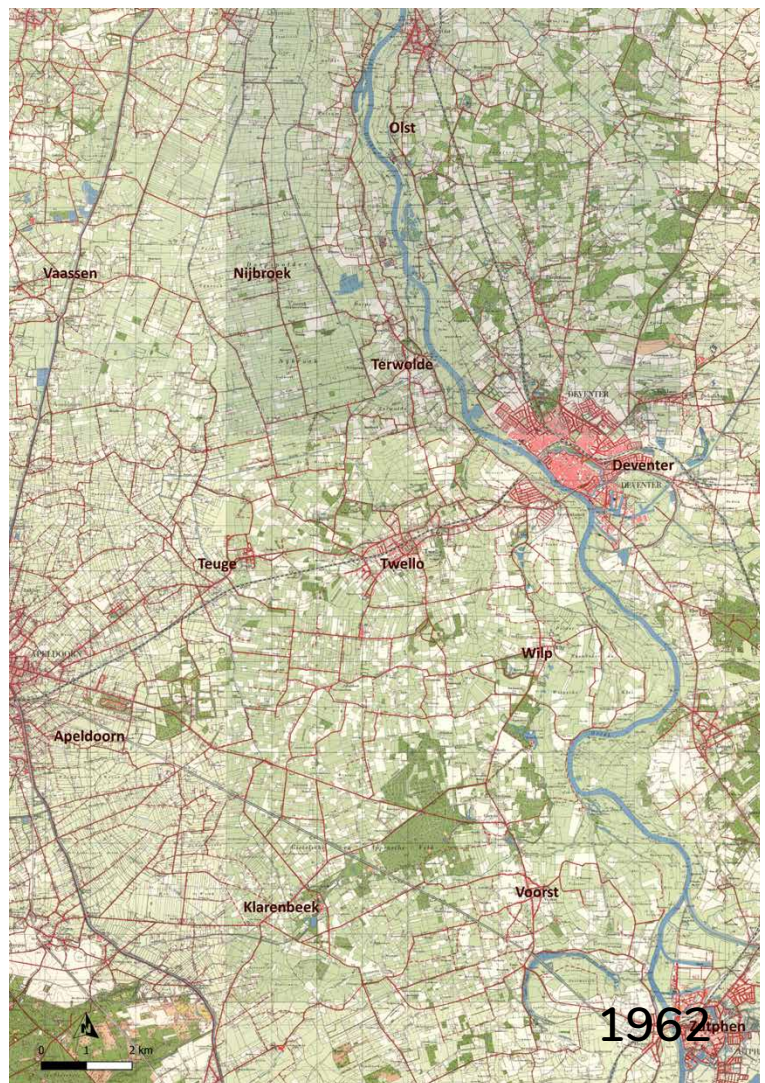
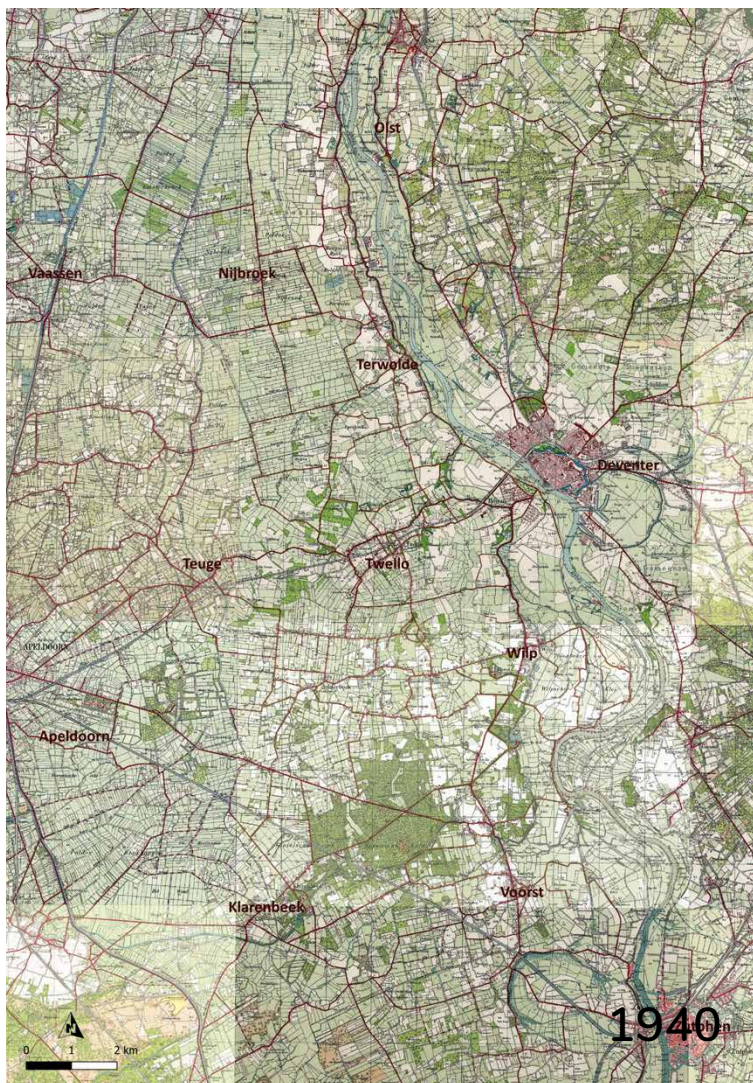
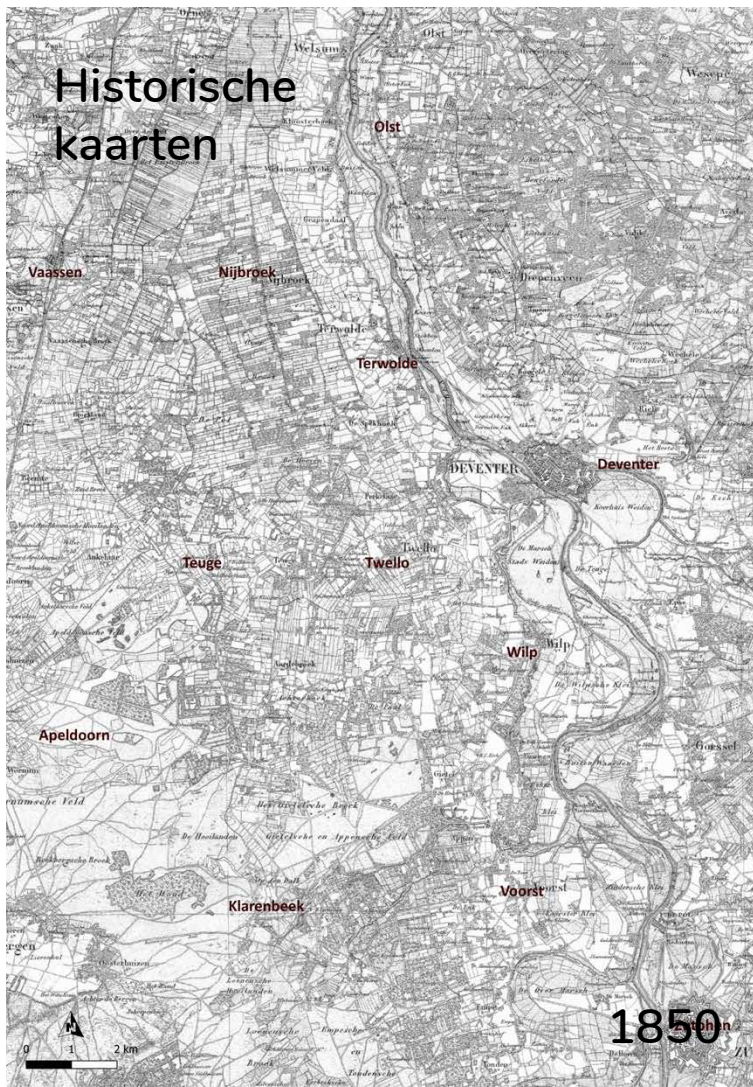
- paleogeografische kaart
- 1850nc
- Kwelders en rivierlakten
 - Veengebied
 - Bedijkte kwelders en rivierlakten
 - Stedelijk gebied
 - Binnenwater
 - Pleistocene zandgebieden, boven 0m. NAP
 - Rivierlakten en beekdalen
 - Rivierduinen
 - Stuwwallen, gestuwde keileem en door landijs gemodelleerde ruggen en dalen
 - Stufzand

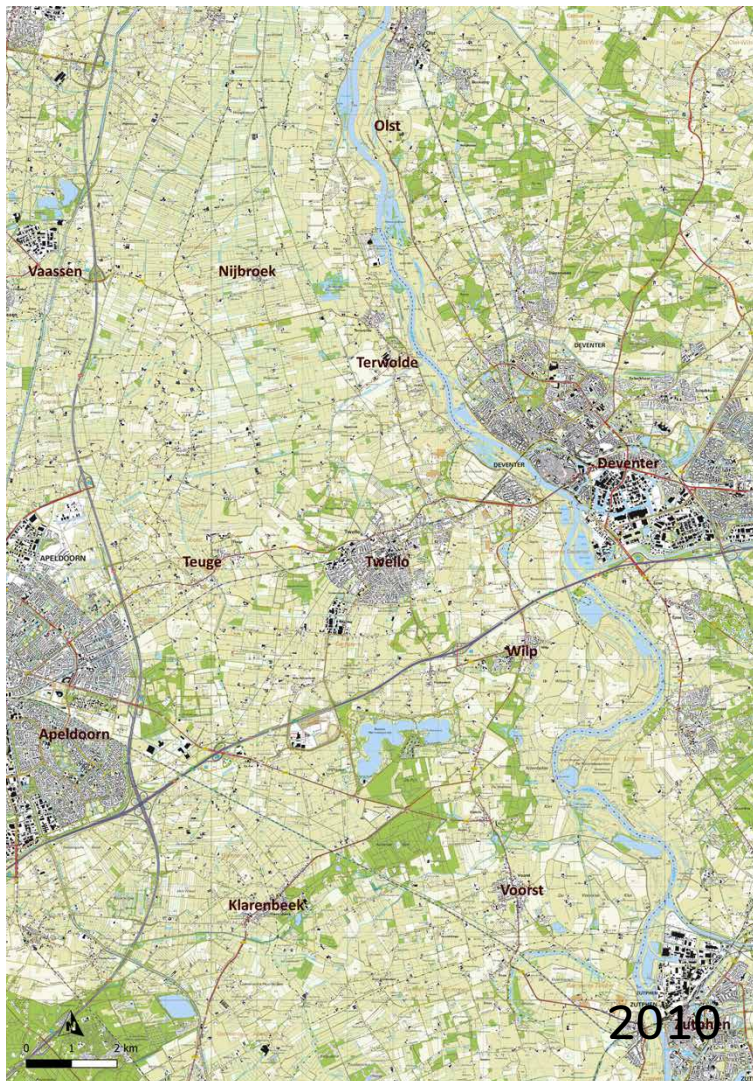
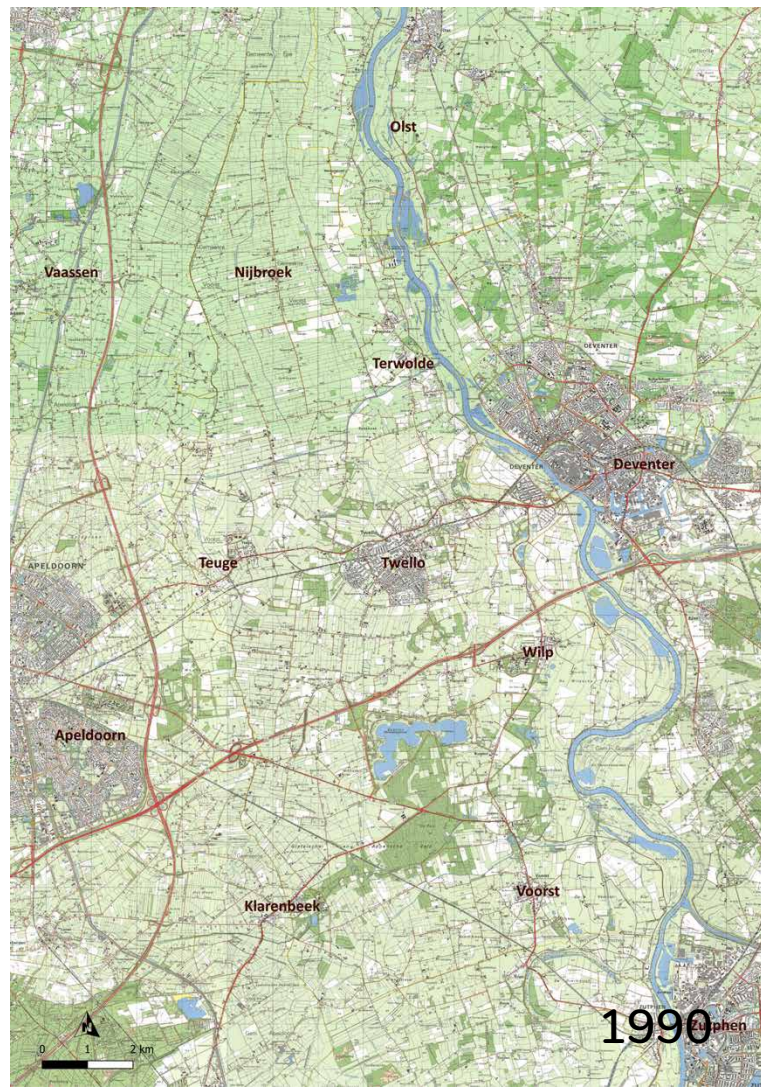
- paleogeografische kaart
- 2000nc
- Kwelders en rivierlakten
 - Veengebied
 - Bedijkte kwelders en rivierlakten
 - Stedelijk gebied
 - Binnenwater
 - Pleistocene zandgebieden, boven 0m. NAP
 - Rivierlakten en beekdalen
 - Rivierduinen
 - Stuwwallen, gestuwde keileem en door landijs gemodelleerde ruggen en dalen

Historische kaarten

Historische kaarten

Hoogtekaart

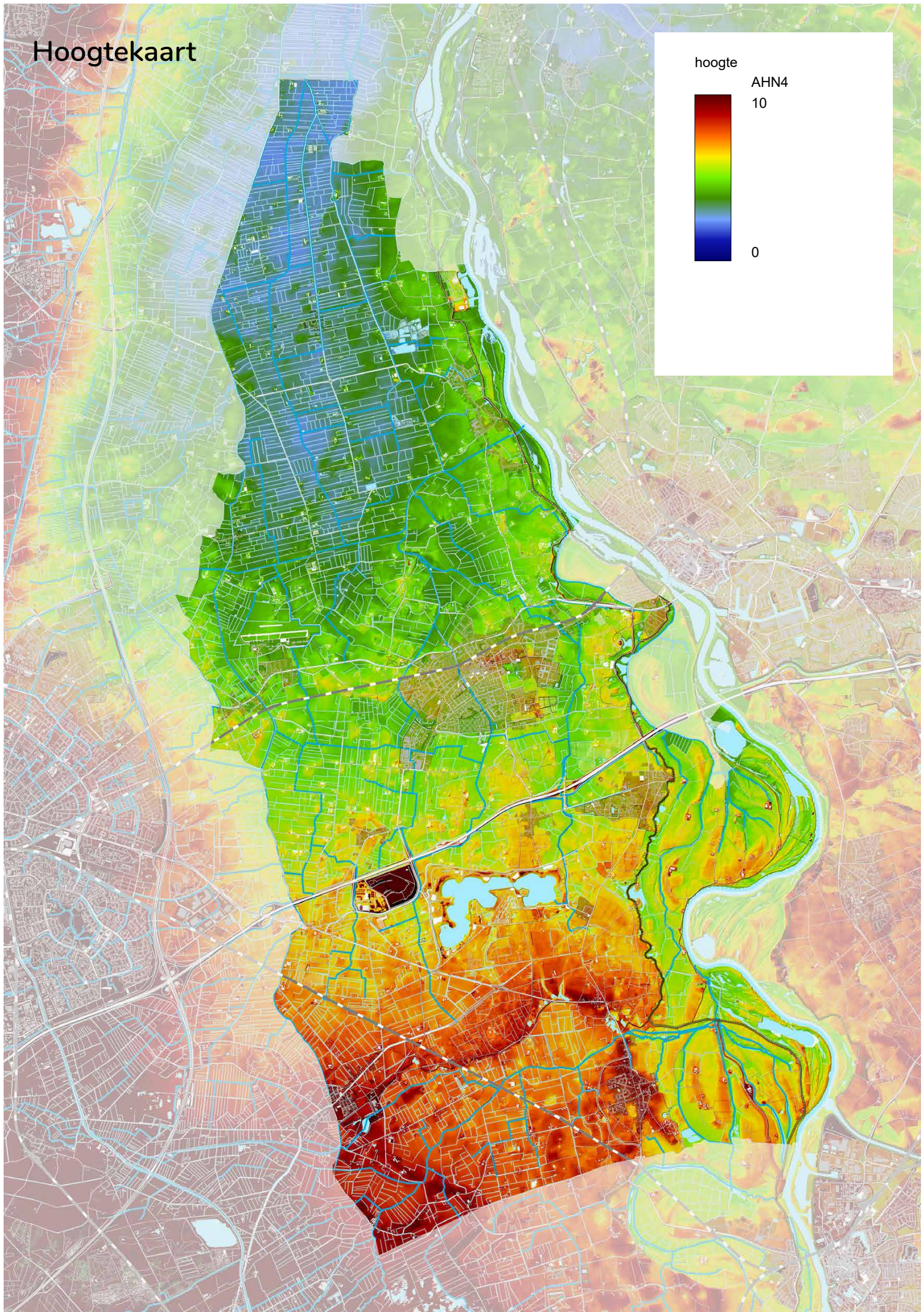
hoogte

AHN4

10

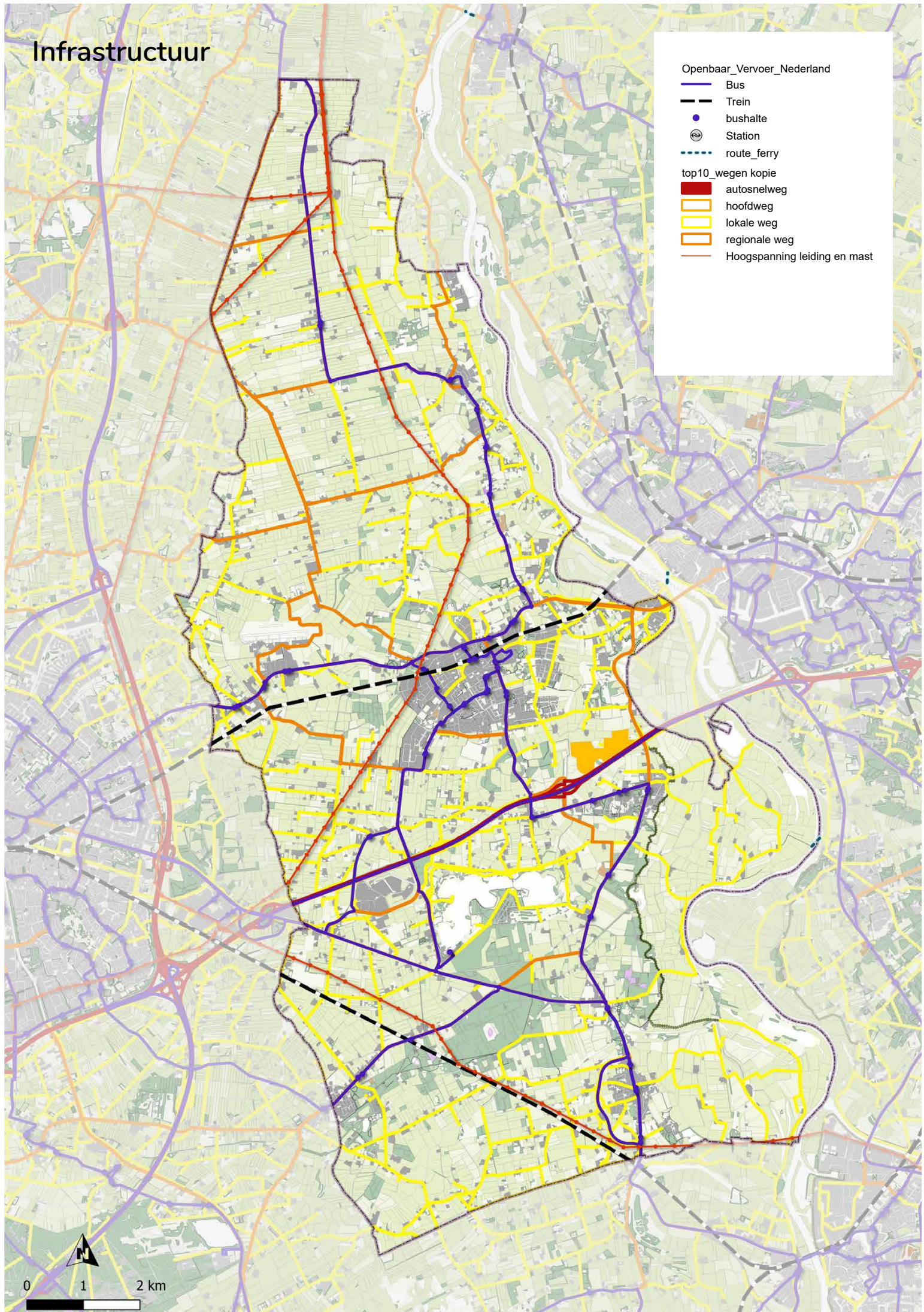
0

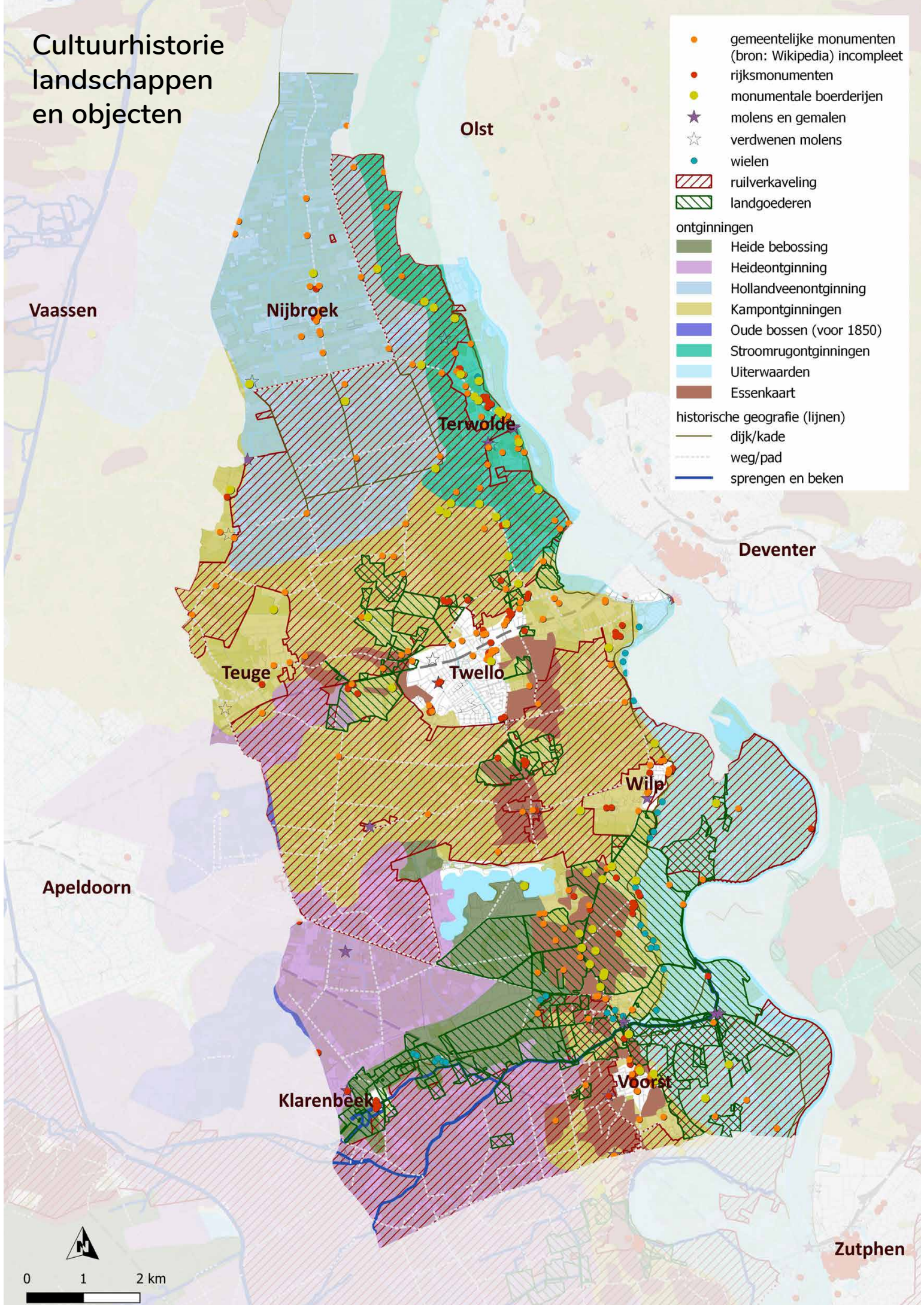
Infrastructuur

Openbaar_Vervoer_Nederland

- Bus
 - Trein
 - bushalte
 - Station
 - route_ferry
- ## top10_wegen kopie
- autosnelweg
 - hoofdweg
 - lokale weg
 - regionale weg
 - Hoogspanning leiding en mast

Cultuurhistorie landschappen en objecten

Recreatieve voorzieningen

recreatieve voorzieningen

- dagrecreatie
- verblijfsrecreatie
- sportvoorzieningen

fietsen

- Hanzeroute
- fietsknooppuntennetwerk

wandelen

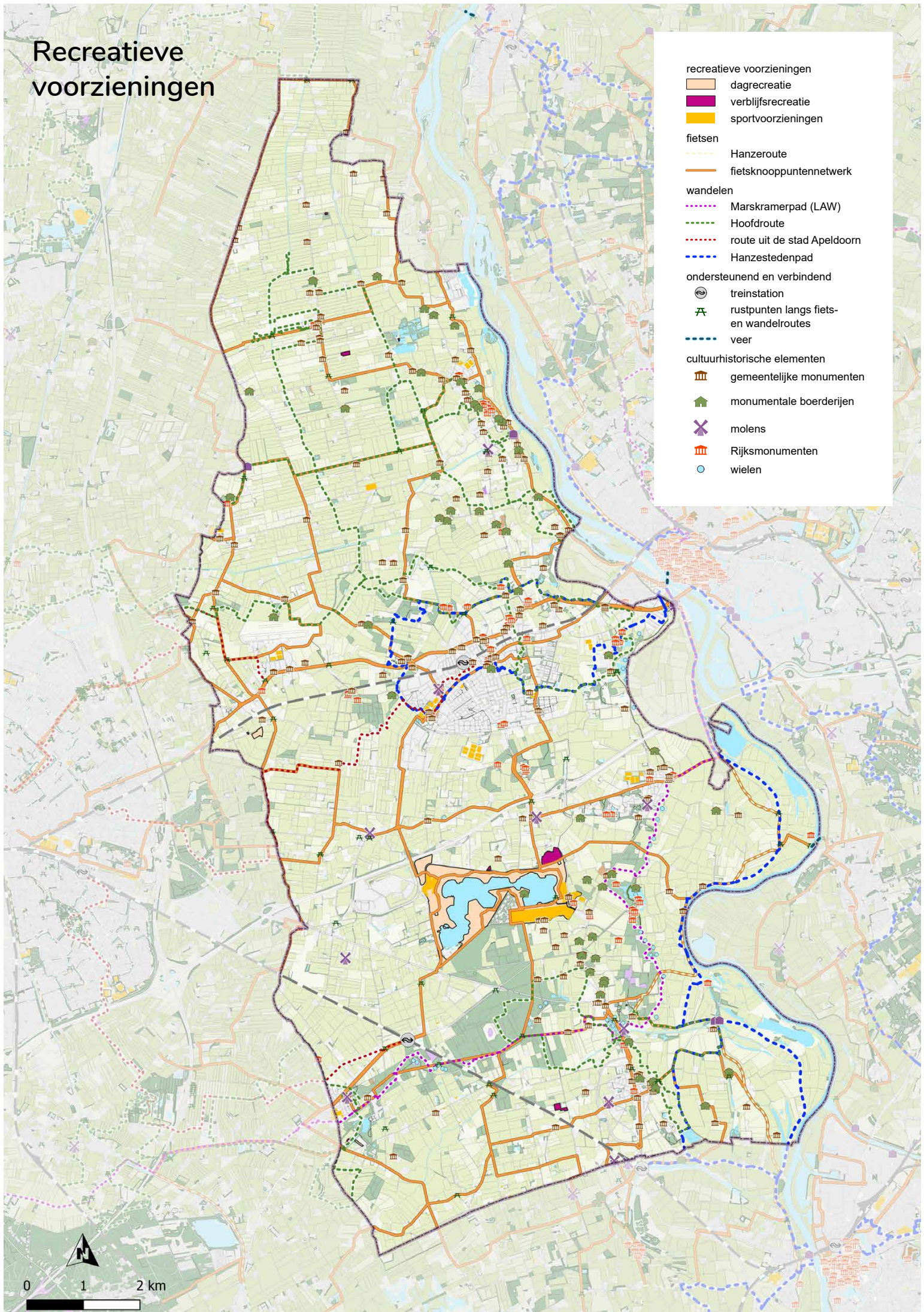
- Marskramerpad (LAW)
- Hoofdroute
- route uit de stad Apeldoorn
- Hanzestedenpad

ondersteunend en verbindend

- treinstation
- rustpunten langs fiets- en wandelroutes
- veer

cultuurhistorische elementen

- gemeentelijke monumenten
- monumentale boerderijen
- molens
- Rijksmonumenten
- wielen

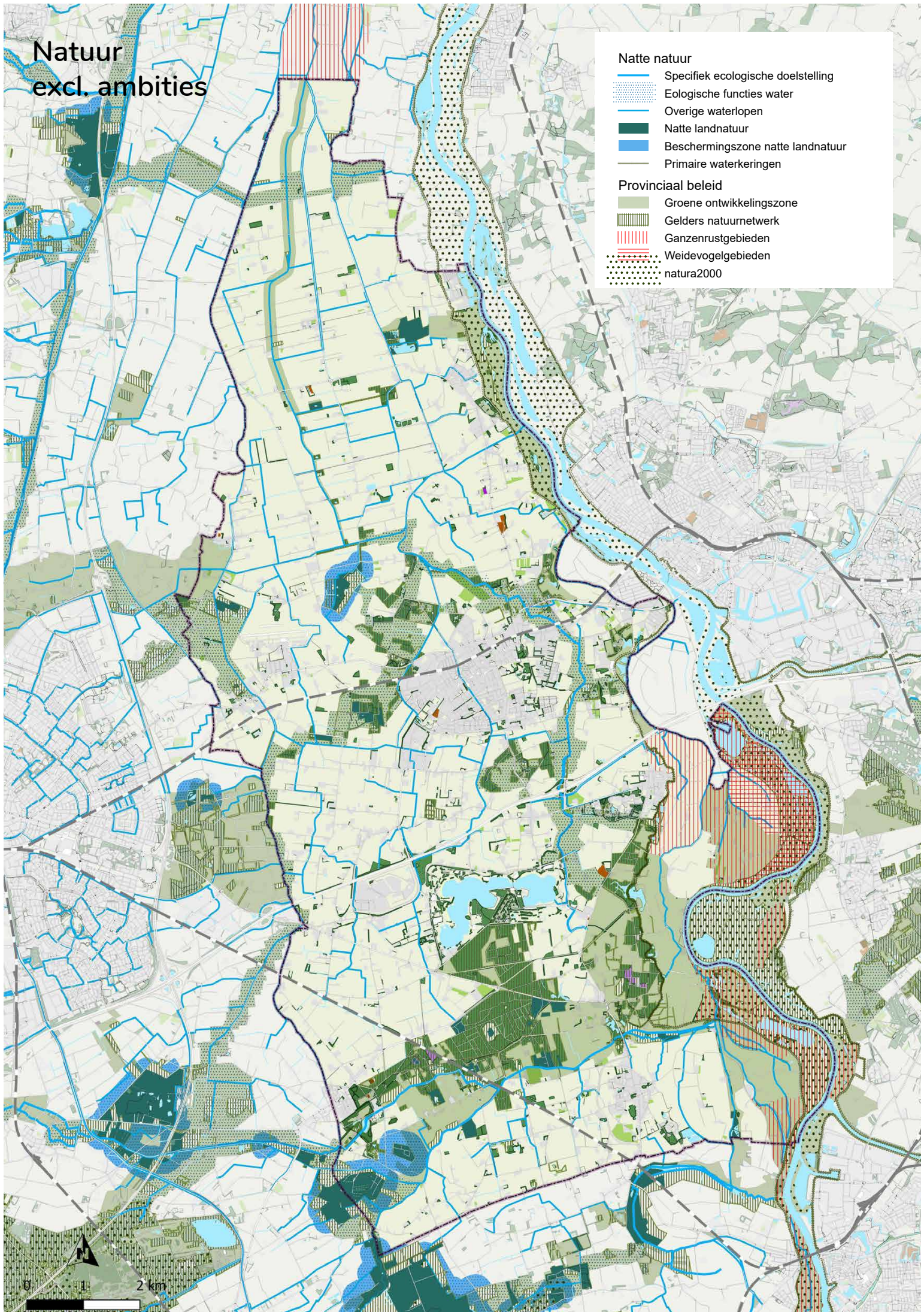
Natuur excl. ambities

Natte natuur

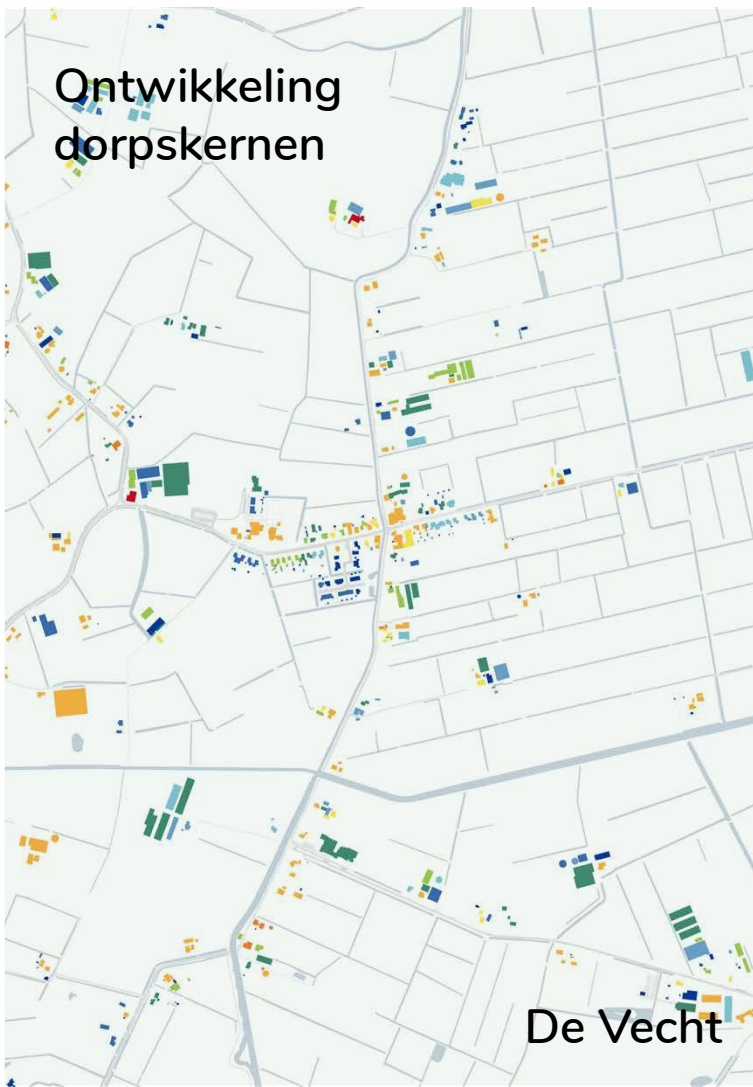
- Specifiek ecologische doelstelling
- Ecologische functies water
- Overige waterlopen
- Natte landnatuur
- Beschermingszone natte landnatuur
- Primaire waterkeringen

Provinciaal beleid

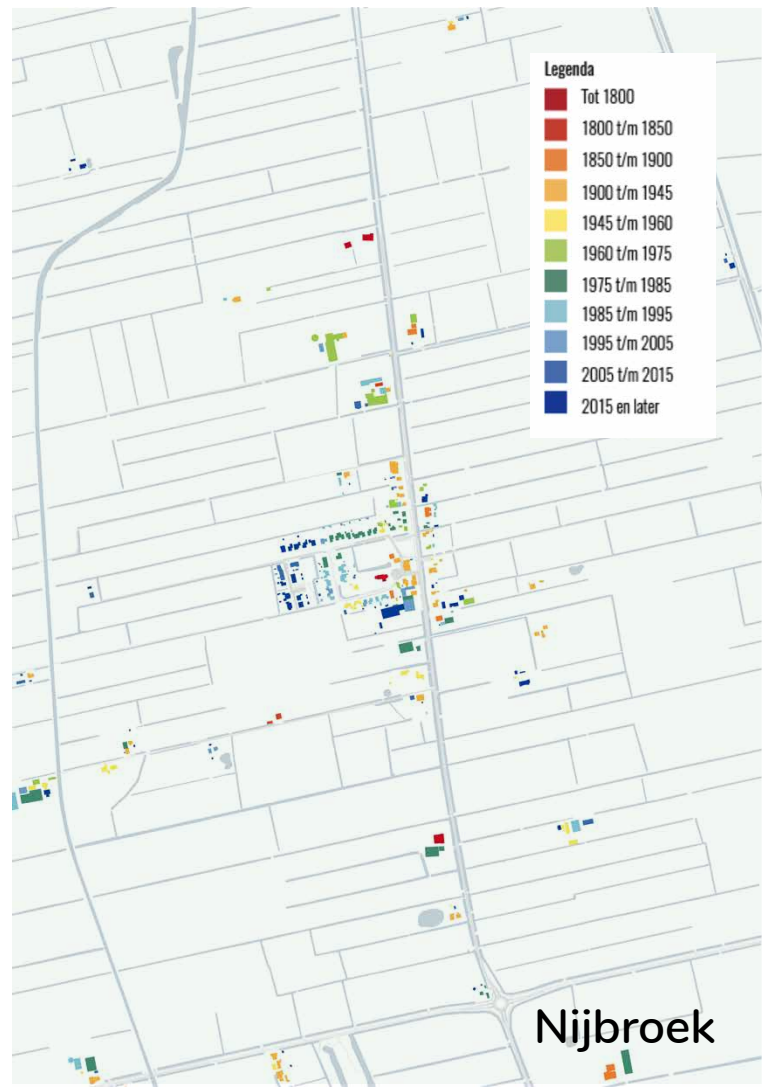
- Groene ontwikkelingszone
- Gelders natuurnetwerk
- Ganzenrustgebieden
- Weidevogelgebieden
- natura2000

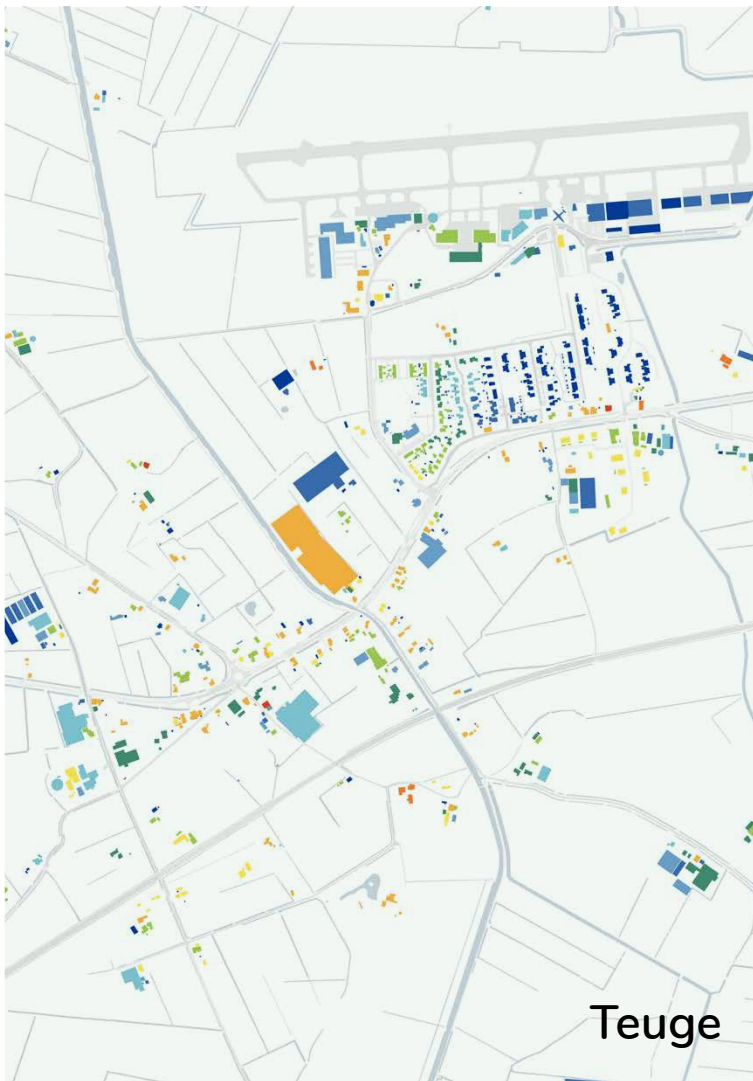
Ontwikkeling dorpskernen

De Vecht

Nijbroek

Teuge

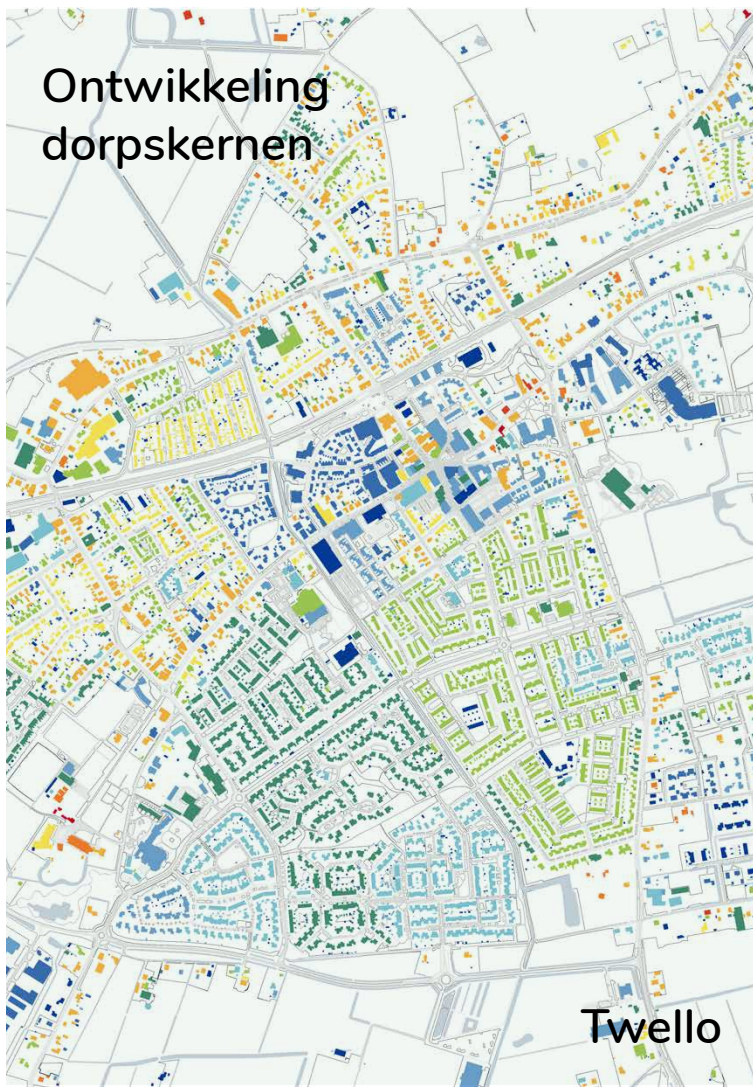

Terwolde

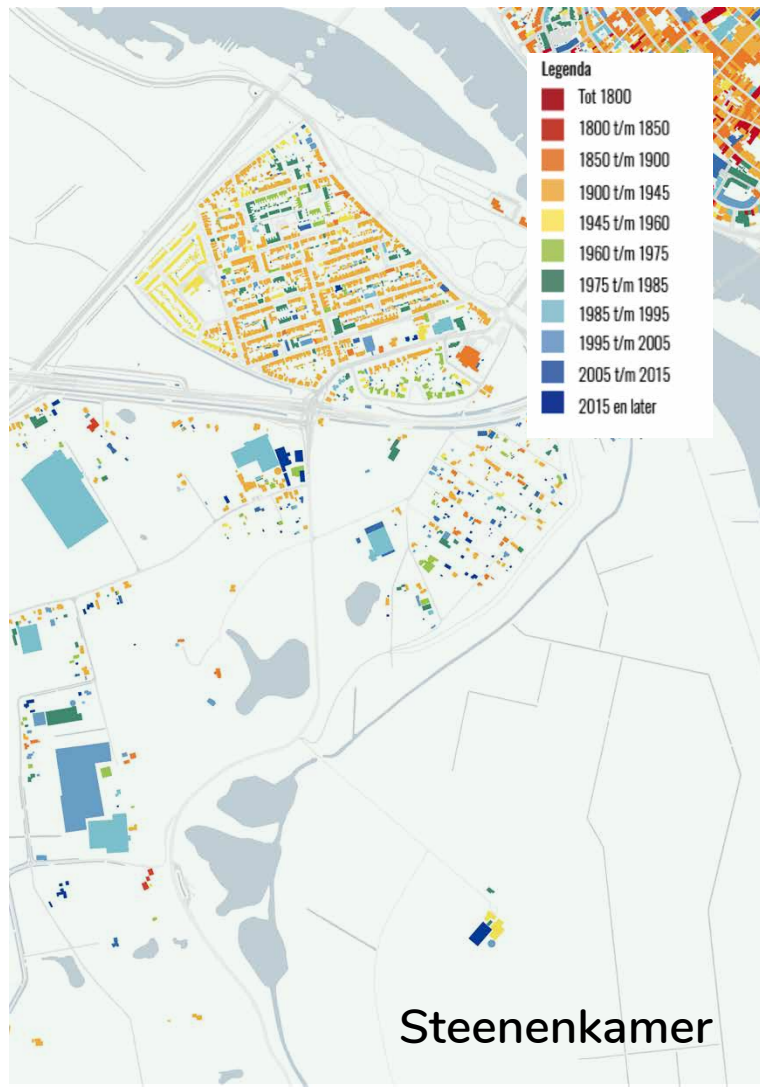
Legenda

■	Tot 1800
■	1800 t/m 1850
■	1850 t/m 1900
■	1900 t/m 1945
■	1945 t/m 1960
■	1960 t/m 1975
■	1975 t/m 1985
■	1985 t/m 1995
■	1995 t/m 2005
■	2005 t/m 2015
■	2015 en later

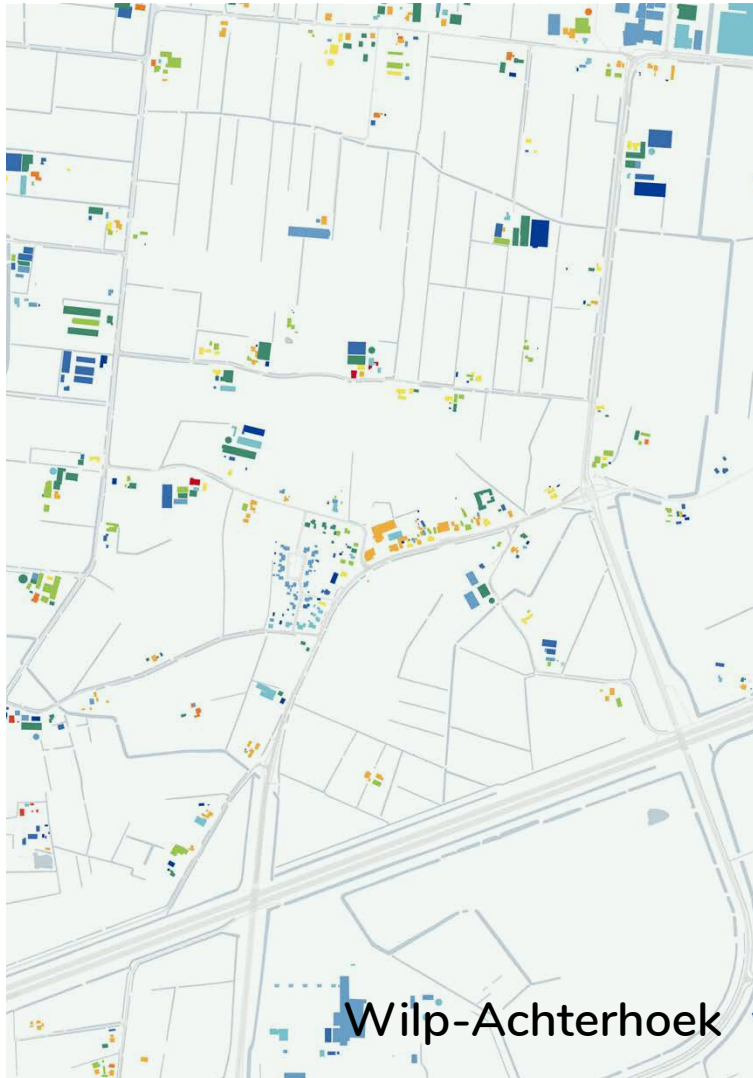
Ontwikkeling dorpskernen

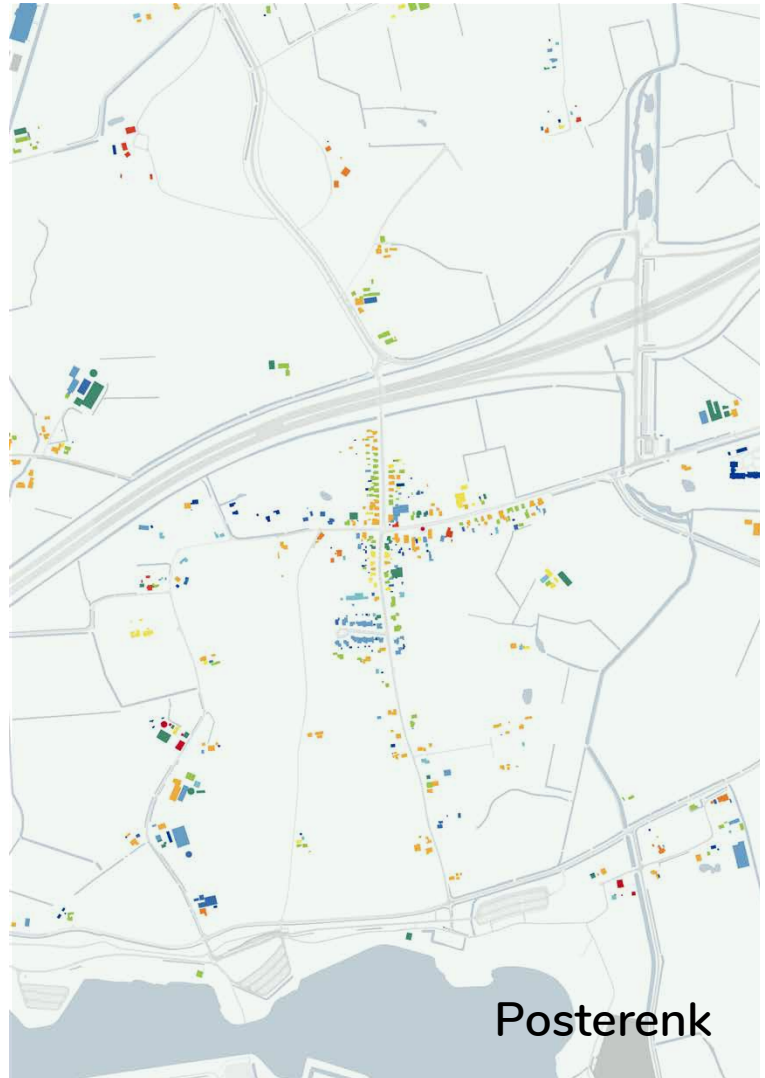
Twello

Steenenkamer

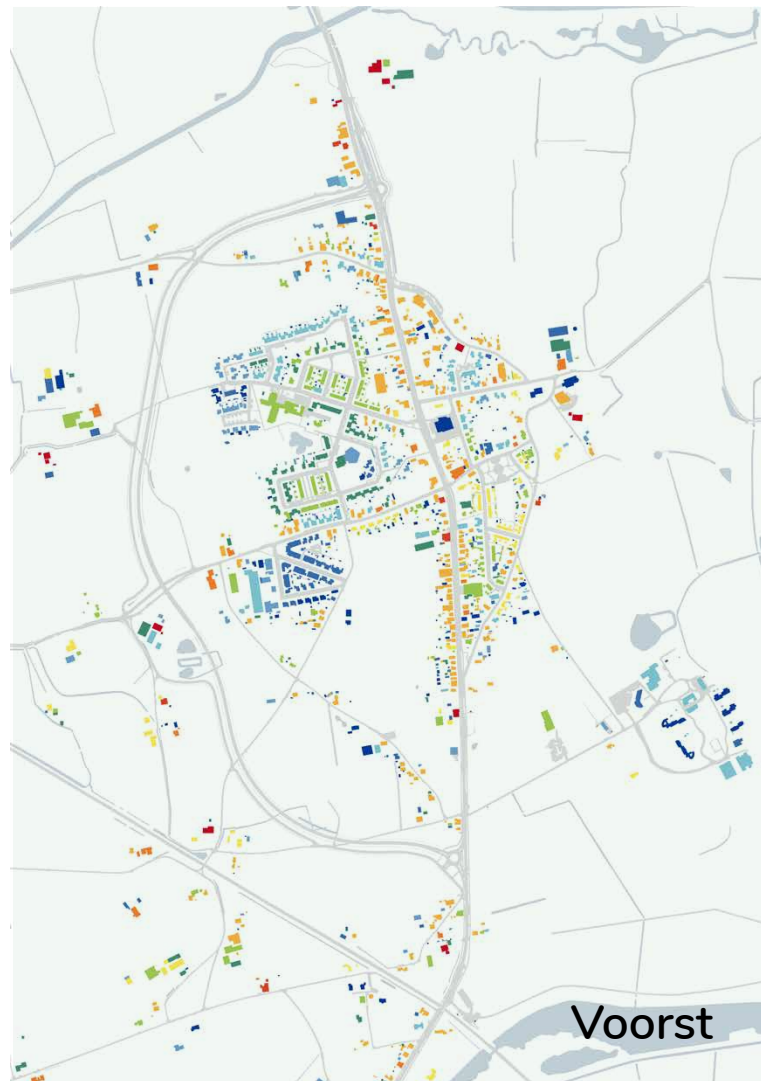
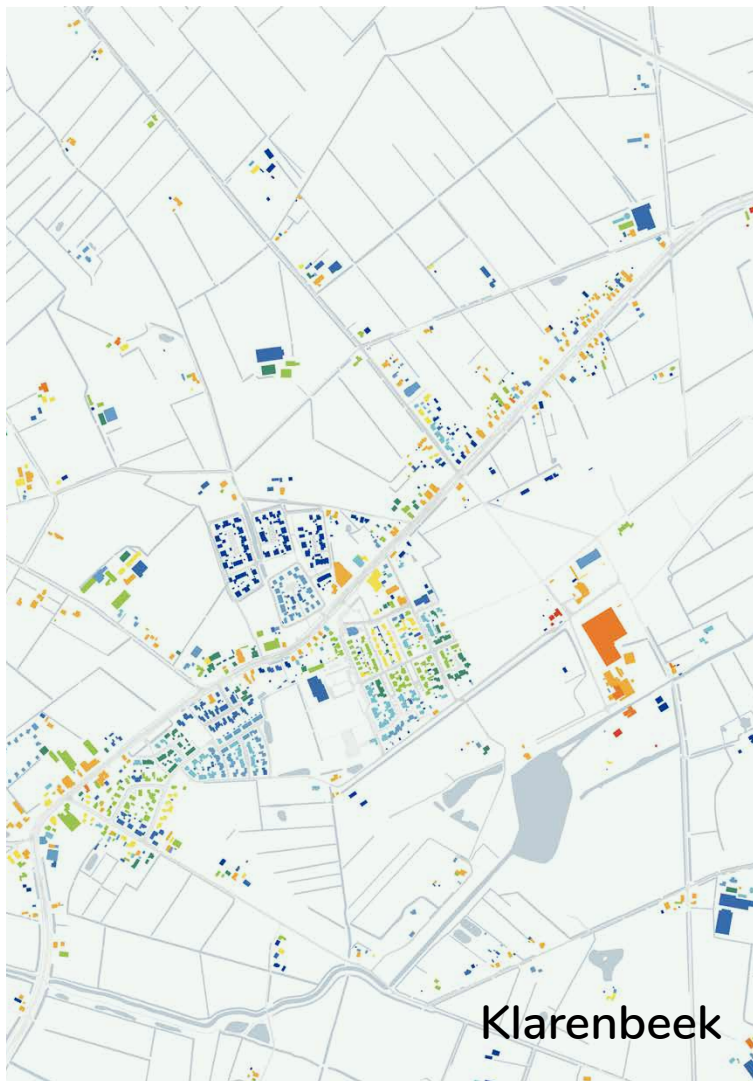
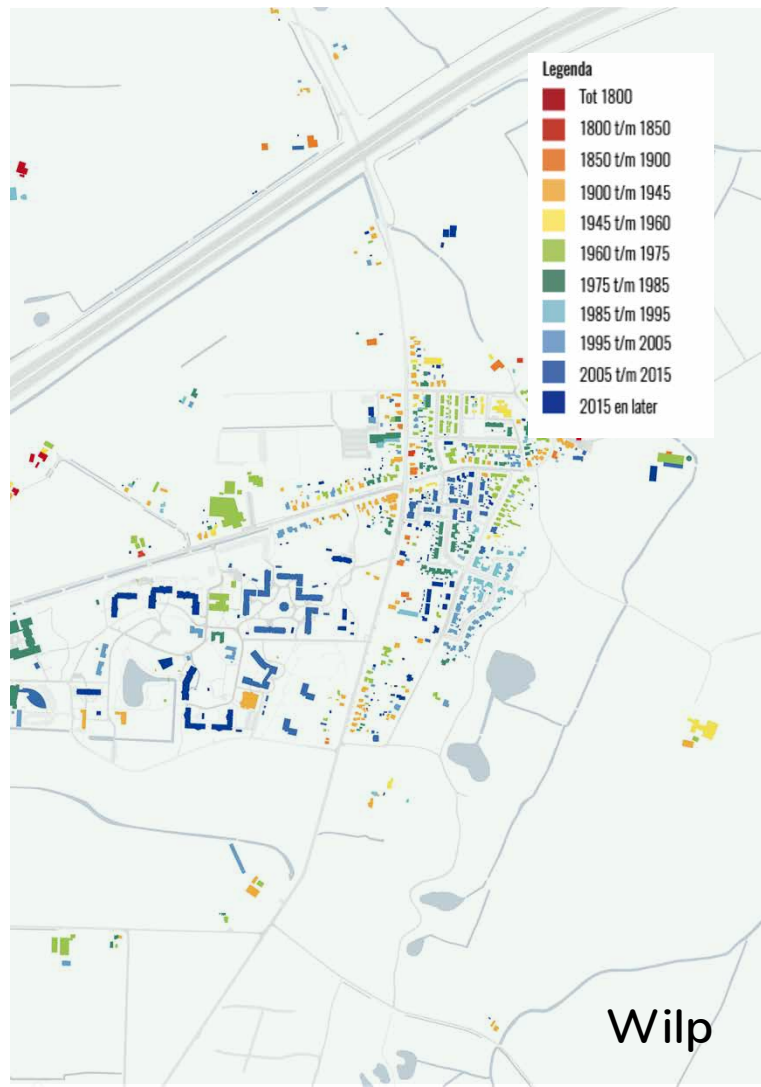

Wilp-Achterhoek

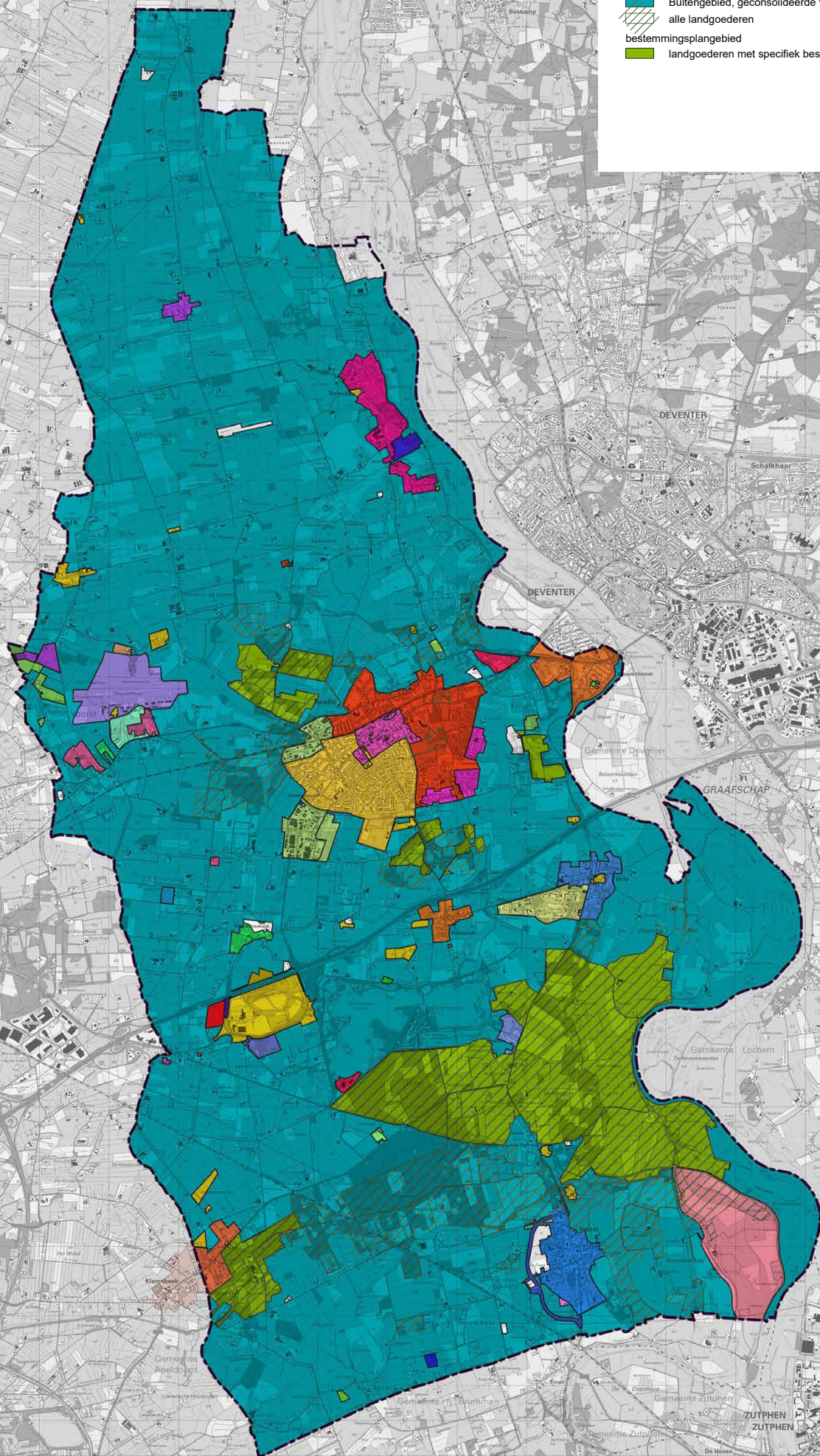
Posterink

Ontwikkeling dorpskernen

Bestemmingsplannen

- bestemmingsplangebied
- Buitengebied, geconsolideerde versie
- alle landgoederen
- bestemmingsplangebied
- landgoederen met specifiek bestemmingsplan

Beheer

- beheer
- agrarisch areaal
 - landgoederen
- bestemmingsplangebied
- natura2000
 - GNN
 - Groene ontwikkelingszone
 - Buitengebied, geconsolideerde versie

